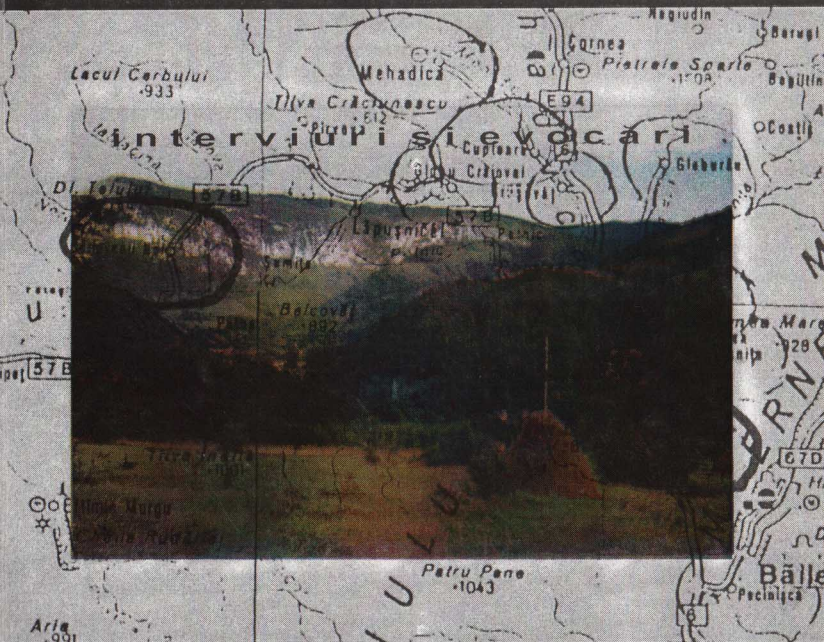
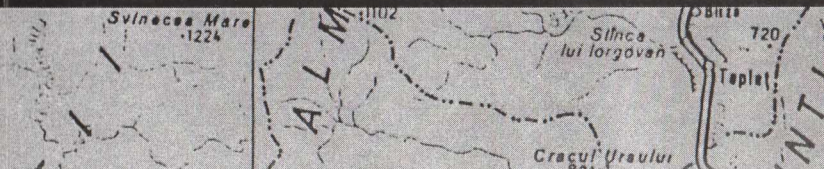

rezistența anticomunistă din munții banatului

ZONA MEHADIA - IABLANIȚA - BREAZOVA

Coordonator: **Miodrag Milin**

MARINEASA

www.cimec.ro

MVSEVM BANATICVM
TEMESIENSE

BIBLIOTHECA HISTORICA
ET ARCHAEOLOGICA
BANATICA

XXVIII

Edenda curavit
Dr. Florin Draşovean

TIMIŞOARA MM

**Rezistența anticomunistă
din Munții Banatului
(Zona Mehadia – Iablanța – Breazova)**

– Interviuri și evocări –

**Acest volum a apărut cu sprijinul
Ministerului Culturii**

Coperta: Hizo Attila

© Miodrag Milin
și Editura Marineasa

ISBN 973-9485-74-X

**Facultatea de Științe Politice
și Administrative**

Rezistența anticomunistă din Munții Banatului

(Zona Mehadia – Iablanța – Breazova)

– Interviuri și evocări –

Coordonator: Miodrag Milin

Editura Marineasa
Timișoara, 2000

Colectivul de cercetare:

Miodrag Milin (coordonator)

Adrian Costi

Octavian Culda

Andreea Drăgoi

Cosmina Irod

Andrei Milin

Dorina Pârva

Daniela Pârvu

Ștefan Pințoiu

Eliza Pop

Sonia Trif

Consultant științific:

Prof. univ. dr. Doru S. Luminosu

Cuvânt înainte

*După o primă fază de cercetare în teren (finalizată prin volumul **Rezistența anticomunistă din Munții Banatului – Zona Domașnea-Teregova**, Editura Marineasa și Editura Presa Universitară Română, Timișoara, 1998) și o a doua etapă de cercetare arhivistică (concretizată prin volumul **Rezistența anticomunistă din Munții Banatului în documente**, Editura Fundația Academia Civică, București, 2000), iată-ne în postura fericită de a încheia, prin volumul de față, proiectul de cercetare destinat cunoașterii fenomenului rezistenței anticomuniste din Banat.*

*Acest ambițios proiect a prins viață datorită dăruirii entuziastului colectiv de studenți și profesori de la **Departamentul de Cercetare al Facultății de Științe Politice și Administrative**, sprijinit material de conducerea Universității Banatului și de către Muzeul Banatului din Timișoara. Sprijinul generos venit din partea Ministerului Culturii, a Fundației pentru o Societate Deschisă și a Asociației Foștilor Deportați în Bărăgan a făcut posibilă și valorificarea rezultatelor cercetării, prin publicarea celor trei volume. Acestea reprezintă un util exercițiu de muncă de cercetare pentru tinerii specialiști formați de Universitatea Banatului, dar și – sperăm – o necesară contribuție la elucidarea unor tragice spații de umbră din istoria noastră recentă.*

Timișoara, septembrie 2000

Miodrag Milin

MEHADIA

PETRE (TICĂ) ARTINESCU

9 noiembrie 1949

Declarație

Subsemnatul Petre Artinescu, din comuna Mehadia, Jud. Severin, născut în anul 1923, luna iunie, fiul lui Gheorghe și Stana, necăsătorit, serviciul militar satisfăcut la regimentul 17 Infanterie Lugoj, gradul Sergent, ctg. 1945, de profesiune zidar, carte știu 7 clase primare; am fost condamnat la 5 ani închisoare corecțională pentru bătaie cu ostași sovietici, cu ultimul domiciliu la Mehadia Nr.53, Jud. Severin, prin prezenta declar următoarele:

În luna octombrie 1948, am fugit de la închisoarea civilă București, după care am venit în comună și am stat ascuns acasă cca. 1 lună jumătate.

Într-o deplasare pe care am făcut-o de acasă înspre colibă, în drum am întâlnit trei oameni armați cu arme la ei. M-au oprit și m-au întrebat cine sunt, iar eu le-am răspuns.

Aceștia erau: Cristescu Gheorghe, Petchescu Ioan și Siscovici Radoi, care după aceea m-au întrebat pentru ce am fost condamnat.

Eu le-am spus pentru ce și atunci Petchescu a spus că eu nu sunt politic. Ei au plecat înspre Plugova, iar eu m-am dus la colibă.

Nu după mult timp am auzit că pe Petchescu și pe profesor i-a prins. După 2 sau 3 zile au venit la colibă și mi-au spus părinții că într-o sâmbătă dimineața s-a întâlnit în piață cu un om de la Plugova pe care îl chema Chiru și le-a spus că umblă Cristescu să mă întâlnească.

Dacă vreau să mă întâlnesc cu el, nu îmi amintesc data, dar seara la 9 ore mă pot întâlni cu el la Globul Rău în grădina lui Bozariu Iritescu Gheorghe, seara la orele 8-9.

Atunci am plecat de acasă înspre Globul Rău, unde într-adevăr l-am întâlnit pe Cristescu.

L-am întrebat de ce m-a căutat, și mi-a spus să mă duc cu el și în noapte pe la orele 11 am plecat. Eu l-am întrebat unde mergem, iar el mi-a răspuns că am să văd.

Am ieșit sus pe deal, de unde am coborât la gară la Crușovăț. Când am ajuns aproape de ace la intrarea în gară, mi-a spus să stau puțin și să-l aștept în locul acela până fluieră el.

L-am văzut că s-a dus înspre cabină. Cu ce persoană a vorbit nu știu și nici nu l-am întrebat.

După vreo 10-15 minute a fluierat și am plecat din locul în care eram la el. Mi-a spus că trebuie să mergem la Crușovăț, iar eu l-am întrebat la ce și mi-a spus că am să văd. Am plecat. Când am ajuns, l-am văzut că bate la o fereastră.

A ieșit un om afară, nu l-am cunoscut, după aceea am auzit că îl cheamă Storojescu Pavel zis Păun. Împreună cu el m-au băgat în grajd și a spus că până nu se face ziuă trebuie să mergem la Mehadica. Atunci a scos o armă pe care a luat-o cu el.

Am plecat împreună toți trei înspre Mehadica. Am ajuns până la o casă unde era un bătrân, o bătrână și doi copii, unul era de 23 ani, iar celălalt de 19-20 ani, pe care îl chema Lică. Am stat acolo nu-mi amintesc 4-5 zile.

A doua seară a venit la noi părintele Rațeg și încă două domnișoare pe care nu le cunosc și încă un țăran tot din sat. Părintele ne-a adus o sticlă cu miere de stup și niște pâine. Ce s-a discutat între Cristescu și părintele nu știu, fiindcă nu am ascultat.

A mai venit și în restul de seri părintele, până când într-o seară a spus că mai bine să ne ducem la o colibă că stăm mai liniștiți.

Împreună cu acest băiat Lică am plecat. Am trecut pe la capul satului și am luat-o pe un câmp, și după vreo oră și jumătate am ajuns la acea colibă. La colibă era un tânăr și o tânără ce erau de atunci căsătoriți. Nu le știu numele, fiindcă nici nu m-au interesat, însă am stat acolo 3-4 zile, până când într-o seară a venit iar Lică și ne-a luat.

Am venit la el acasă, unde iar l-am găsit pe părintele și pe Păun.

Au spus că nu mai putem sta pe acolo și ar fi bine să ne mutăm în altă parte. După ce s-au gândit ei, au spus că ar fi bine dacă ar găsi pe cineva pe la Verendin.

Am rămas și mâine zi tot acolo și dimineața a plecat Lică să ne caute o casă la care putem sta.

S-a întors pe la orele 6 seara și a spus că a găsit. Am mâncat și pe la ora 8 am plecat înspre Verendin.

Ne-a dus la o casă unde era un om și o femeie și un băiat de vreo 10-11 ani, nu știu cum chema pe femeie și băiat, însă pe om îl chema Ion. Am stat și acolo 3 zile unde a venit un băiat și a spus că putem sta și la el la colibă.

Văzând că acest om era sărac i-am spus că ne ducem și seara împreună cu el am plecat. La acest om pe care îl chema Petru, cum am ajuns mi-a făcut de mâncare, și am stat 2 zile, unde într-o dimineață pe la

orele 6-7 era ceață, ne-am trezit cu patru persoane cu arme la ei, unde primul s-a prezentat Boeru.

Am întrebat apoi pe Cristescu cine-i acest Boeru și mi-a spus: ai auzit de Boeru zis Duicu de la Domașnea, el este.

Am stat ziua împreună cu toții, unde seara au venit două persoane cu straițele pline cu mâncare și i-au dat-o lui Duicu. Seara am plecat împreună cu toții, atunci l-am întrebat pe Cristescu unde mergem și a spus că acasă.

Am ajuns împreună în comuna Luncavița și a intrat Duicu într-o casă de unde pe urmă ne-a chemat și pe noi înăuntru. Nu știu cum îl chema, dar a scos niște țuică și ne-a dat și niște mere și am plecat.

Am trecut prin Luncavița și am ajuns la un sălaș mare, s-a băgat Duicu înăuntru și a ieșit afară și ne-a spus că dacă vrem să stăm până mâine seară acolo, nu știu care a acceptat acest lucru și am intrat toți împreună înăuntru. Am stat și mâine zi unde ne-a făcut de mâncare și seara am plecat.

Am întrebat din nou pe Cristescu cum nu mergem acasă. Iar el mi-a spus că hai să mergem să vedem și pe Colonelul Uță. L-am întrebat unde e și a spus că nici el nu știe.

Când a înserat am plecat, am trecut prin niște pădure, am mers vreo jumătate de oră până când acest Duicu a spus să stăm puțin și să-l așteptăm.

El a plecat, iar eu am întrebat pe un băiat care era cu el și-a spus că se duce la o colibă să se informeze dacă este armată în sat.

După vreo oră s-a întors și a spus hai să mergem.

Am plecat până când am ajuns în spatele gării Domașnea.

Atunci am spus lui Cristescu că eu plec acasă, dacă el nu merge. A stat de mine să nu plec că nu stăm cu ei, și ne întoarcem împreună.

Am plecat, iar din nou am urcat pe un deal până am dat într-un drum.

Am întrebat unde merge acest drum și ni s-a spus că la Cănicea. Am ajuns în sat, ne-a băgat la o casă unde era un bătrân și o femeie, feciorul bătrânului și vreo 2-3 copii mici.

Ne-a scos țuică, ne-a dat și a venit 3 muzicanți, ne-a cântat și pe la orele 1-2 noaptea am plecat.

Acest bătrân la plecare ne-a dat și niște carne, spunând cum să plecăm de la el și să nu ne dea și el ceva.

Am plecat, am urcat pe un munte înalt, am trecut prin niște pietre mari până am ajuns la un munte mare de piatră. Sub munte la vreo 500 metri la o colibă am găsit vreo 5 oameni și un bătrân care era Colonelul Uță.

Eu și încă un băiat Ion am ieșit în bucătărie și am fript niște carne pe jar și am mâncat.

Ce a discutat Cristescu și Uță nu știu până peste o oră am plecat să ne culcăm. La 100 metri de acea colibă era o altă colibă unde eu și cu Cristescu ne-am dus și ne-am culcat acolo.

Dimineața pe la orele 8 ne-am sculat și din nou ne-am dus la coliba la care era Uță, unde el ne-a propus să rămânem cu el. Cristescu nu a vrut și atunci a plecat cu noi împreună și Duicu și încă patru cu el care a spus că merg până la Globul Rău.

Am ieșit iar pe acel munte înapoi și am luat-o pe coama muntelui înspre Globul Rău, ajungând în apropiere de sat; Duicu a spus că vrea să meargă să cunoască și terenul înspre noi, și atunci am plecat în Plugova.

Am ajuns la Plugova unde Cristescu ne-a dat de mâncare și tot în acea noapte am plecat spre Valea Bolvașnița, unde am ajuns la casa lui Radoslav Ilie. Cristescu s-a băgat înăuntru și ne-am trezit că a venit acest om beat afară și ne-am băgat la el sub un șopru, ne-a adus țuică, am băut și am plecat înspre Mehadia. L-am auzit pe Cristescu până când a zis: "stați puțin, eu am ceva de aranjat cu acest om, cel puțin dacă pot scoate, dacă nu bani, niște opinci".

S-a întors înapoi și ce a vorbit cu el nu știu, dar a spus că la întoarcere trebuie să dea din nou la el.

Am plecat la Mehadia, unde eu i-am dus la o colibă în spatele satului.

Dimineața a venit acel om cu coliba și ne-a întrebat cum de am ajuns noi pe aici. Eu i-am spus că ne-a prins ziua și nu ne-am mai putut duce nicăieri.

Am mai stat de vorbă și atunci el a spus că îi vine să-l cunoască pe Duicu; l-a întrebat de unde e și i-a spus.

Atunci el a spus că a lucrat mult la Domașnea la zidărie.

Am stat până seara și am plecat înspre sat. M-am dus acasă, am luat niște mâncare și am mâncat.

Duicu a spus că se duce la nevastă la Topleț și a plecat; eu împreună cu Cristescu și cei ce au rămas am plecat înspre Plugova.

Când am ajuns la Plugova am stat la capul satului și Cristescu s-a dus și a dus o pușcă mitralieră și niște cartușe le-a dat, și acești oameni au plecat; unde nu știu fiindcă nu mi-am dat interesul să-i mai întreb că abia m-am văzut scăpat de ei, că m-au și umplut de păduchi.

Eu cu Cristescu am rămas la Plugova, unde ne-am dus la o colibă, dar nu locuia nimeni în ea.

Mâncare am avut de la Cristescu.

Am stat până au trecut sărbătorile Crăciunului.

A doua seară după ce ne-am despărțit de aici Cristescu a spus că trebuie să mergem la Valea Bolvașnița să aranjeze de opinci.

Într-adevăr am plecat, unde eu am rămas într-o grădină, iar Cristescu s-a băgat înăuntru și după circa 1 oră a ieșit afară cu 10-11 perechi de opinci spunând că bine că s-a scăpat, căci crede că nu mai poate scoate de la el banii.

Am luat împreună opincile și am venit la Plugova, unde le-am lăsat acasă. Ce s-a făcut cu ele nu mai știu, fiindcă nici nu l-am mai întrebat. Ne-am dus tot la acea colibă, unde am stat până în ziua de Anul Nou.

Eu seara am plecat acasă la Mehadia. Nu m-am dus acasă, ci m-am dus la bal.

Am găsit iar pe Cristescu și am mai stat nu-mi amintesc cât, până într-o seară am coborât jos în sat.

În fața casei lui Cristescu am găsit pe sanitarul Miloș Gavrilă. M-a întrebat unde-i Gogu, eu i-am răspuns ce are cu el. El a spus că are ceva să-i spună.

Atunci i-am spus că este la pod. Am plecat împreună cu el până unde la 50 m era Cristescu.

Atunci Miloș i-a spus că Comandorul Domășneanu vrea să-l întâlnească. Cristescu l-a întrebat unde este? El a spus că știe el unde este.

Atunci am plecat împreună după Miloș. Am ieșit împreună pe deal și am coborât la gară la Crușovăț, am trecut prin spatele gării și am plecat înspre sat. Când am ajuns în dreptul unei case, el a cerut arma că vroia să tragă în geamuri. L-am întrebat de ce, el a spus că e primarul și nu știu ce i-ar fi făcut. Însă Cristescu nu l-a lăsat, a spus că dacă face asemenea lucruri, noi nu mai mergem cu el și el s-a întors.

Am plecat, am trecut iar peste un deal și am coborât iar jos. Nu am cunoscut locul și l-am întrebat pe Miloș că unde suntem; el mi-a răspuns că suntem la Petnic.

Am trecut peste o apă și am luat-o pe o cale pe marginea satului. Am ajuns până în dreptul bisericii; am stat eu și cu Cristescu în loc și Miloș a plecat.

După puțin timp s-a reîntors și ne-a chemat să mergem după el. Am plecat și ne-a băgat într-o casă, unde erau un bătrân și o domnișoară, de care Miloș a spus că este logodnica lui.

A plecat după aceea Miloș; nu știu, dar s-a reîntors cu o persoană înaltă, era puțin slab, care s-a prezentat Lică.

Am mai stat puțin de vorbă și atunci a spus că putem merge și împreună am plecat. Eu și Miloș am mers puțin mai la urmă, iar Cristescu și cealaltă persoană înainte.

Nu după mult timp am ajuns la o colibă. Am intrat înăuntru, am stat o jumătate de oră și ne-am trezit că peste noi intră Comandorul Domășneanu. Era înarmat cu o armă Z.B., a dat mâna cu noi și a spus către Cristescu că de mult a căutat ca să-l întâlnească. Am stat toată noaptea și mâine zi, iar a doua zi împreună cu Miloș am plecat la vânătoare. Seara ne-am întors înapoi și dimineață Miloș a spus că trebuie să plece.

Am văzut pe Comandorul până a adus o mitralieră, însă spunea că-i lipsește ceva la ea. De unde a avut-o nu știu, dar nici el n-a spus.

Am mai stat o zi și pe urmă a venit pe acolo armata și am plecat înspre Valea Bolvașnița. Am ajuns la o colibă unde am intrat înăuntru. Nu era nimeni, dar dimineață a venit un om. În drumul nostru spre Valea Bolvașnița am trecut pe la o colibă unde era un om și o femeie, în etate de 35 ani omul și femeia nu știu precis.

Acolo am găsit pe Buba și Băcilă, de la Globul Rău. Seara Cristescu a plecat în sat, de unde s-a întors cu acea domnișoară pe care [sic!] Miloș spunea că-i logodnica lui. A spus că a venit să-i spună lui Domășneanu că pe tatăl ei l-au ridicat. Atunci am aflat că este nepoata Comandorului. A stat cu noi 3 zile și după aceea a plecat.

Într-o seară Cristescu a întâlnit pe cineva din sat, pe care l-a trimis ca să conducă pe domnișoara până la ea acasă.

Între timpul de zile pe care l-am stat, Băcilă spunea că bine am făcut că nu am mai întâlnit pe Duicu că mă pușca. S-ar fi vorbit între ei că eu aș fi fost din Siguranță și m-am dus numai ca să-i descopăr pe ei. M-au văzut îmbrăcat mai bine și ce-au zis: și ăsta a fost din Siguranță.

A doua seară după ce a plecat nepoata Comandorului, noi împreună cu Băcilă am plecat la Valea Bolvașnița.

A venit acel om peste noi cu coliba, pe care îl chema tot Radoslav, numele nu-l știu. Ne-a dat de mâncare, iar după 2-3 zile Băcilă a spus că se duce acasă să-și ia schimburile. M-a rugat pe mine și Cristescu ca să-l conducem până acasă. Am plecat împreună până la Globul Rău, unde urma că a doua seară să ne ducem să-l luăm.

A doua seară când să ne ducem după el am văzut că pe șosea trec trei mașini pline cu armată. Nu ne-am mai dus, ci am rămas într-un ogaș, ca să vedem ce este. Am stat până la orele 4 dimineața acolo. Am văzut că mașinile s-au întors și așteptam acolo poate dacă nu a văzut Băcilă că noi nu ne ducem, va trece el și putem să-l vedem.

Văzând că nu mai vine am plecat crezând că pe el l-au prins. Când s-a făcut ziua, am ajuns dincolo de Valea

Bolvașnița, unde am văzut că de pe deal coboară multă armată. Am fugit, ne-am ascuns într-un ogaș, până când a trecut armata și ne-a dat în gând că trebuie să-l fi prins și pe Comandor.

L-au prins pe Băcilă și l-a spus și pe el unde este.

Am ieșit până aproape de colibă, am văzut urme pe acolo și nu ne-am mai dus la colibă. Am trecut peste deal înapoi și am ajuns aproape de văiala lui Buba. Cristescu a spus să ne abatem la tată-su și să întrebăm de Nicolae, ne-am abătut, l-am întrebat și ni s-a spus că de două zile a plecat. Imediat ne-am dat seama că numai la colibă poate fi, și am plecat înspre colibă, pe la orele 2-3 noaptea am ajuns la el la colibă.

Într-adevăr l-am găsit acolo, avea la el o armă Z.B. Am mai stat și la Buba la colibă 8-10 zile, de unde eu am spus că mă duc până acasă. Într-o seară am plecat și a doua seară mi-au dat întâlnire aproape de văiala lui Buba la un feriz. Eu am venit și nu i-am găsit acolo. Am stat și a doua și a treia seară și nu au mai venit. M-am dus la tatăl lui Buba și l-am întrebat dacă nu cumva au venit. Mi-a răspuns că nu, atunci eu am plecat înapoi la Mehadia.

Am stat la colibă două zile până am dat de un cioban cu oile. Am stat cu el de vorbă și mi-a spus că pot să mă duc să stau la el la colibă că stăpânul nu vine decât duminică de îi aduce de mâncare și pot sta la el. Pe acest cioban îl cheamă Gore, și m-am dus la el unde consecutiv am stat 2 luni și ceva. Ziua stăteam afară de colibă, iar când el venea seara eu mă duceam la colibă, făceam de mâncare și dormeam până la ziuă și așa am stat încontinuu timpul de mai sus. Se ducea în sat și îmi aducea ziare și ce aveam nevoie. În ziua de Paști mi-a adus mâncare de acasă, unde am mai stat vreo 4 zile și am plecat spre Plugova.

Într-o livadă prin care treceam pe la orele 9 seara, am văzut că se mișcă ceva, m-am apropiat încet și am văzut că sunt oameni. Atunci am întrebat: "cine-i"? Mi s-a răspuns: "haide, haide." Imediat am recunoscut glasul lui Cristescu. Era el și cu Buba. "Bine că ne-am întâlnit și ești sănătos", mi-a zis Cristescu.

Ne-am mai vorbit de cele ce am mai pățit din timpul de când ne-am despărțit. Atunci Cristescu a spus că putem merge să mai stăm în sectorul Mehădiei. Am spus că da. Buba avea la el straița plină de mălai și brânză, mai avea și o oală de făcut mămăligă. Am plecat, am urcat pe deal deasupra Băilor Herculane, unde Cristescu a spus că ar vrea neapărat să se întâlnească cu Mărioara șefa de telefoane. Am scoborât mai jos pe pădure pe o cale ce ducea la Băi. Nu am întâlnit pe nimeni și eu am spus că mă duc eu jos la ea. Și atunci am scoborât jos până la marginea Băilor toți. Cristescu și Buba au stat acolo și eu m-am dus la Mărioara. Am luat căputu pe mine, straița în spate și m-am dus. Era un băiat pe fereastră, pe care l-am întrebat unde este Mărioara. El mi-a răspuns că este la Mehădia și o așteaptă ca să vină. Am plecat și după 3 minute m-am trezit că vine o femeie în spate. Am stat pe loc și am așteptat-o. Am știut că ea trebuie să fie. Am întrebat-o dacă ea este Mărioara și mi-a răspuns că da. M-a întrebat unde e Gogu, eu am luat-o și am dus-o la el. A stat 10-15 minute și s-a dus să aducă ceva de mâncare. Nu după mult timp s-a întors cu pâine, niște păstramă și 1 kg. țuică, dar a mai venit cu încă o persoană cu ea, pe care nu am putut-o vedea la față și nici nu am stat de vorbă cu el, căci eu am rămas cu Buba, am băut niște țuică și am mâncat. Cristescu a plecat cu Mărioara și acea persoană pe o alee în sus. Ce a făcut acea persoană nu știu și nici nu am mai văzut-o,

fiindcă înapoi s-a întors numai Cristescu și Mărioara. Am mai stat împreună, toți am mâncat și pe urmă Cristescu cu Mărioara au plecat pe alee în dreapta.

Nu după mult timp am auzit 4 focuri de armă, imediat l-am văzut pe Cristescu și Mărioara că fuge la noi. Mărioara a plecat la telefoane și noi am fugit. Am trecut pe la gara Băilor și ne-am dus la un ogaș și ne-am uscat la foc, fiindcă trecusem și prin apă. După ce ne-am uscat la acel foc, am ieșit sus și am scoborât într-un ogaș mare, unde am făcut un bordei de frunză și am stat până am terminat mâncarea și am plecat la Buba, la Globul Rău, unde ne-au alimentat Buba prin tatăl său. Am stat într-un zăbram și pe urmă ne-am dus la o colibă părăsită, unde acolo am stat vreo 3 săptămâni. După aceea ne-am mai mutat, am mai stat într-un ogaș în apropierea de drum, fiindcă să poată Buba vedea pe tatăl său când trece la oi.

La un moment dat Buba a spus că se duce până acasă că are de aranjat ceva. Eu cu Cristescu am plecat până la Plugova și de acolo la Mehadia de unde am dat iar pe la Gligore și ne-am ținut după el cu pâlmu, toată ziua aveam o sticlă de 3 kg. pe care ne-o umplea cu lapte și ne aducea și pâine, mămăligă sau ce avea.

Se mai ducea de două ori pe săptămână în sat, de unde ne aducea țigări și informații de prin sat, toată duminica ne aducea o sticlă de țuică.

Mai recunosc că prin luna februarie am trecut pe sub fereastra lui Veltănescu Nicolae pe la orele 8-9 seara de unde el era la fereastră. M-a întrebat cine sunt eu, i-am spus, mi-a spus să mă apropii de el să mă vadă bine. După ce m-a văzut m-a sărutat în obraz și m-a chemat înăuntru. După aceea am intrat înăuntru, unde mi-a dat să stau pe scaun, însă eu nu am vrut, am spus că sunt grăbit. L-am întrebat ce mai e de nou prin sat și a spus

că a venit un pluton de miliție. Atunci eu am plecat acasă de unde am luat de mâncare și am plecat. Nu-mi amintesc data precisă, dar am auzit că ar fi într-un loc așa numit "taina", măsuratul oilor, cum se face pe la noi. Eu am plecat și Cristescu nu a vrut să meargă și atunci ne-am despărțit. Eu am plecat la oi, iar Cristescu cu Buba au rămas într-un ogaș.

În acea săptămână era fixată o întâlnire cu Mărioara.

Am ajuns la un loc de unde cânta muzica prin pădure și m-am uitat la ei. Între timp muzicanții au început un cântec și eu m-am dus la ei, mi-au cântat un brâu, o horă și o ardeleană. Am luat o fată, am jucat și pe urmă mi-am luat rămas bun, m-a rugat lumea să-mi dea de mâncare, să-mi dea de băut, însă le-am răspuns că le mulțumesc, am mâncare, am tot și nu iau. Muzicanții mi-au cântat marșul și eu am plecat. Dintre oamenii de la măsurat nu-mi reamintesc care mi-a spus că e și sora mea la măsurat. Eu atunci am înjurat-o și am spus că dacă o întâlnesc nu știu ce-i făceam, fiindcă ea se duce o dată pe săptămână și reclamă tot ce aude de noi și am plecat. A început o ploaie și eu m-am băgat sub o piatră lângă rolul ce aduce lemne de la pădure. Am stat până dimineața și am trecut în niște brazi, unde am făcut focul, m-am uscat, fiindcă eram puțin ud. Am plecat, fiindcă a doua zi a trebuit să ne întâlnim cu Mărioara. Cristescu nu era; m-am dus eu.

Am luat-o prin pădure și când a înserat am ajuns la calea ferată în fața unei trestii. Acolo era un trifoi. Întâlnirea cu Mărioara era la orele 9-10. Am stat până când am auzit că sună soneria unei biciclete. Am știut că ea trebuie să fie. Am ieșit în drum și într-adevăr era ea. Am intrat cu ea la trifoi, m-a întrebat unde este Gogu. Eu i-am răspuns că este plecat. A adus 1 kg. de țuică, 10-12 pachete țigări, 2 pâini și niște ouă și cireșe, spunând

că se grăbește să plece că este teatru la Herculane și a plecat.

Eu am mai rămas puțin când deodată am auzit că pocnește ceva. M-am uitat acolo și am văzut că este o rachetă, dar nu luase foc bine. Am lăsat totul jos și am sărit în Cerna, am trecut Cerna, unde am stat până dimineața. Dimineața am plecat și m-am dus la colibă. De unde am găsit o pâine și niște brânză acolo ce era adusă de părinți. Am luat-o și am plecat în ogaș, am făcut focul, m-am uscat că eram ud, căci trecusem prin apă. Am mai stat 3 zile singur în pădure, unde m-am dus la un bordei în pădure unde aveam întâlnire cu Cristescu. Când am ajuns acolo l-am găsit pe Gogu. l-am spus ce am pățit și am rămas mai departe acolo. Măine zi noaptea am scoborât la Cropălea la mine, unde am luat o straiță de cartofi și am dus-o acolo în pădure. Cristescu a avut brânză, niște slănină, cartofi, am oprit și am mâncat. Cristescu a adus niște țuică la care după ce am băut-o am scris o scrisoare d-lui Șef de Siguranță Kling. Am luat acea scrisoare pe care am băgat-o într-un plic și am ținut-o până când odată am trecut la Plugova.

Coborând jos la șosea am întâlnit o căruță care se ducea în jos, spre Severin. Eu am mers pe drum, însă fără armă, numai cu straița în spate. L-am rugat frumos să-mi dea un foc la țigare. Omul a oprit căruța, mi-a dat foc, l-am întrebat de unde este, nu-mi reamintesc, de la Luncavița sau Verendin, în tot cazul din părțile alea. La fel i-am răspuns și eu că sunt de la Bolvașnița și lucrez la Topleț. Între timp m-am făcut că caut în buzunar, de unde am scos plicul și m-am făcut că am uitat să-l bag în poștă. L-am rugat dacă face bine să-l ia el și ori la Orșova, ori la Severin să-l bage el. Omul l-a luat și-a spus că atâta bine poate să-mi facă. Unde l-a băgat nu mai știu și nici

dacă a fi pus la poștă. La fel am procedat și cu scrisoarea unui sergent de la Mehadia pe care l-am întrebat de ce îmi persecută familia. Am plecat la Plugova, de unde a doua seară ne-am reîntors. La Plugova nu ne-am dus în sat, ci am stat la marginea drumului într-un porumb.

Cristescu a plecat dimineața și a venit cu niște mâncare de unde nu știu. Am plecat de unde am stat, lângă stâna lui Gore.

Într-o dimineață eu i-am spus lui Cristescu că am să mă duc până undeva și să ne întâlnim la bordei.

Eu am luat-o pe pădure și când a înserat am ajuns la coliba domnișoarei Domășneanu, i-am făcut o scrisoare că la orele 8 ne întâlnim în spatele casei. Am dat-o unui om ce avea colibă mai sus de Livia, ca să i-o dea. Când a fost aproape de ora 8 am plecat spre casa lui Livia, însă am văzut că despre lablanița vin niște mașini și atunci am luat-o în jos pe marginea unui ogaș, am traversat șoseaua și am trecut deasupra Plugovei și m-am dus prin spatele Mehadii pe la Cruce, am coborât la Binchinești și am luat-o pe marginea apei până aproape de gara Băilor și am trecut drumul și am ieșit la Zămăleț, unde nu știu peste câte zile am dat de Gogu la bordei.

Terminasem mâncarea, am așteptat dimineața pe Gore cu caprele, ne-a dat lapte și s-a întors la stână de unde a venit cu niște pâine și brânză. Atunci nenea Gogu a spus după ce am mai stat nu știu cât timp la bordei să ne ducem la nigea la Plugova. Am plecat la Plugova. Am luat-o pe rolul firmei și pe urmă am mers pe o vale în sus. Am ajuns la o colibă unde erau doi bătrâni. Mulgeau oile. Ne-am oprit acolo și am stat de vorbă cu ei și la urmă bătrânul mi-a spus: „Eu v-aș da de mâncare că nu mi-e frică de voi, dar mi-e frică de cei ce vin după voi”. Văzând așa, am plecat până am ajuns la niște cuptoare

de var. Acolo am ieșit sus și am trecut între lablanița și Petnic. Am ieșit pe Cerăgău, am coborât pe la capul Plugovei de sus și unde să ne ducem. Până când Gogu a spus: „Mă, în toate părțile ne caută, numai la Partene la colibă nu”. Și am plecat înspre coliba aceea. De sat nu ne-am putut apropia și am stat acolo două zile unde am fript cucuruz și am mâncat. Văzând că nu ne putem apropia de sat, fiindcă era multă armată, am trecut iarăși înapoi și am venit la Suiac. Venind pe marginea rolului am întâlnit un sătean pe care îl chema Sicora Rudolf, l-am rugat să nu spună la nimeni, însă tot când a coborât în sat a anunțat imediat Miliția.

Noi am plecat iar la pădure, după 2 zile am întâlnit tot pe rol un om din lablanița pe care îl chema Nica Pețan. Am stat cu el de vorbă în marginea rolului de unde ne-a propus să ne ducem la el că ne dă el de mâncare, am fixat un loc, însă noi nu ne-am mai dus.

Ei au stat acolo în brazi unde ne-am făcut un bordei de crăci de brad, eu m-am dus la Gligore și l-am trimis de ne-a adus niște pâine și a spus că brânză aduce de la el că are. A plecat jos în sat și ne-a adus 4 pâini de la brutar și brânză. Eu am fost înaintea lui, am luat mâncarea și m-am întors înapoi.

Nu știu cât am mai stat, dar am plecat într-o dimineață la Suiac. Acolo am întâlnit pe un om cu carul la lemne ce era din Plugova. Acest om îl chema Luca, nu mai știu cum, care după ce a ajuns în Mehadia a și anunțat Securitatea, care a plecat după noi în pădure.

Atunci eu i-am propus lui Gogu să mergem în sectorul Picinișca, unde nu ne caută atât de armată. Atunci am plecat. Am coborât pe la capul gării Băilor, înspre Mehadia, unde am trecut apa Belareca, am luat-o pe un drum pe marginea apei și am ieșit la un feriz. Pe acolo

am trecut Cerna și am ajuns în spatele cimitirului la Picinișca. Eu i-am spus lui Cristescu să mă aștepte acolo până vin eu.

Am plecat la Sârbu Ionică, care îmi era prieten de mult, i-am bătut la fereastră și m-a chemat înăuntru spunând că de mult a vrut să se întâlnească cu mine. Atunci el a spus că unde-i Cristescu, vrea să se întâlnească și cu el. Eu l-am luat și l-am dus la Cristescu. Ne-am retras în marginea râului Cerna după un gard. l-am spus că am vrea să trecem în partea Picinișcăi, fiindcă nu mai putea sta pe la noi că suntem urmăriți și suntem descoperiți pe la noi și nu mai putea sta.

Atunci el a spus că putem să venim că el ne întreține cu mâncare și tot ce avem nevoie. A mai spus că el mai are niște băieți care adună mâncare și ne aduce. A mai spus că el mai are pe cineva la Orșova care e în legătură cu el și poate obține și de la el ce avem nevoie. Am fixat o a doua întâlnire într-o luni seara. El a spus că are să-l aducă și pe acest om. Întâlnirea am fixat-o vizavi de un feriz ce era în drumul Băilor în coastă. Am venit la această întâlnire, însă noi l-am așteptat mai înspre sat, într-un porumb. Pe la orele 9 și ceva au venit, au trecut pe drum, i-am lăsat în pace până au ajuns la acel feriz. Atunci eu m-am dus după ei și i-am întors înapoi, unde eram în porumb. A venit și acel om, pe care [sic!] spune Sârbu s-a prezentat: Ghebauer. Gogu le-a propus chestia alimentelor și dacă se poate sta și în sectorul Tufărului. El a spus că da, se poate. A mai spus că adună și le trimite prin Sârbu.

Ghebauer s-a grăbit să plece că pierde rapidul și a plecat împreună cu Sârbu la gară. Eu și Cristescu am rămas după ce au plecat ei și am plecat și noi. Am ieșit iar la bordei, unde ne-am ținut după Gore cu pâlcu. L-am

mai trimis în sat la brutar, ne aducea pâine, țigări, ziare și ce aveam nevoie. Și am stat pe lângă stână până pe ziua de 31 octombrie, eu am ieșit pe drumul Zămălațului și la circa 100 m pe drum dintr-o tufă s-au tras două focuri de armă: primul nu m-a lovit; însă al doilea mi-a trecut prin piept și a ieșit în spate; fără ca să fiu somat, dacă eram somat mă prezentam, fiindcă nu știam câtă armată este și nu mă puteam opune văzând că nu-s somat și după cum nici nu am văzut pe nimeni, am repetat pistolul și am tras în direcția tufei aceleia. Am tras vreo 5-6 cartușe și am fugit. Am intrat în pădure, unde am văzut că mi-e sânul plin de sânge. Eu atunci mi-am rupt cămașa, mi-am legat strâns pieptul și am luat-o pe pădure încă vreo 300 m și am amețit și m-am pus jos. Am stat vreo două ore și pe urmă m-am târât până la o cale, mergeam câte 20 m și stam și așa până aproape să se facă ziua am ajuns într-un ogaș la Suiac. Acolo am făcut puțin foc și am stat toată ziua de unde am strigat de vreo 2-3 ori că poate mă aude cineva să vină la mine. Însă nu era nimeni în pădure. Am stat până aproape seara, de mers nu mai puteam merge. Stăteam acolo până am auzit că mișcă frunza în spatele meu. Am întors puțin capul și l-am văzut pe Cristescu, a venit, m-a ridicat sus, a rupt din cămașă și m-a strâns bine peste piept. M-a luat de braț și am plecat la un bordei ce era dincolo peste ogaș. Acolo m-a lăsat jos, mi-a pus niște haine, frunză sub mine, a făcut focul și am stat până dimineața unde a adus niște buruiană cu care m-a legat.

Eu am rămas la bordei și Cristescu a plecat jos la drumul Suiacului ca să întâlnească vreun om ca să-l trimitem după Gore, să-l trimit până la Sârbu să-mi procure ceva medicamente și seara să ne aștepte, el și încă o persoană cu el, ca să mă poată duce până la un loc unde putem sta liniștiți.

A plecat Cristescu și după vreo oră s-a întors cu un om la mine pe care îl chema Terme Gheorghe zis Baderca. I-am rugat frumos să se ducă până la pâlc și să spună lui Gore să vină imediat până la mine. A și plecat acest om și după vreo două ore s-a întors cu Gore. După ce a venit cu Gore, nu a mai stat decât 5 minute și a plecat spunând că se duce să-și scoată caprele la pădure. I-am mulțumit frumos și a plecat. Am rămas cu Cristescu și Gore.

Am făcut un bilet și l-am trimis pe Gore cu el la Sârbu. A și plecat și a urmat ca la orele 5 după-masă să ne întâlnim cu Gore în ogașul Balbi să ne dea rezultatul.

Într-adevăr că la acele ore ne-am întâlnit, unde împreună cu el am plecat la locul pe care trebuia să ne întâlnim cu Sârbu. Am coborât jos la șosea, unde am trecut Cerna și am așteptat acolo. După vreo oră și jumătate a venit pe marginea apei Sârbu și încă o persoană. Ne-am sărutat și pe urmă ne-am tras la marginea unei tufe și am discutat. Pe această persoană îl chema Sulma Nicolae. I-am întrebat unde știu un loc mai aproape ca să putem sta până mă vindec eu. Au stat puțin pe loc, s-au gândit și pe urmă au răspuns că știu ei un loc bun. Și am plecat împreună. Am mers înspre comuna Pecinișca. Atunci Sârbu s-a dus înainte acasă să aducă de mâncare, iar Sulma a mers mai departe cu noi. Am ajuns la o gaură, unde nu după mult timp a sosit și Sârbu cu mâncare și niște vin. Am făcut focul acolo și ei au plecat. Mai departe nu l-am mai văzut nici până în zi de azi. Mâine zi, seara, Sârbu a venit iar cu mâncare și așa a continuat în toate serile. Până când într-o seară a venit cu Gore și încă o persoană pe care nu am cunoscut-o. L-au întrebat pe Sârbu cine este acel băiat și a spus că este vărul lui. Gore mi-a dat 2.000 lei și l-am trimis dimineața la Mehadia să-mi aducă pansamente, fiindcă rana a început să

puroieze. Și l-am trimis acasă. Sârbu a spus că mai trimite și el la Băi să ne aducă. Gore a plecat la Mehadia, de unde seara s-a întors cu niște fașe, apă oxigenată, niște prontosil și niște aspirină. A venit la Sârbu acasă de unde seara au venit împreună la noi. Ne-a adus medicamentele și Sârbu ne-a mai adus și o sticlă de secărică, spunând că mâine se duce el personal la Herculane și procură și niște sulfamide. Ne-au lăsat mâncare și a plecat. Gore a dormit până dimineața cu noi, de unde a plecat la țară, urmând ca sâmbătă să se întoarcă înapoi.

În seara următoare Sârbu s-a întors beat frânt, el și vărul lui, care mi-a adus o sticlă cu miere de stup. Atunci Sârbu a început a spune că a aranjat cu Ghebauer să-i mai fixăm o seară când să vină la noi. Mai spunea că a aranjat și ne vine un ajutor de vreo 15-20.000 lei. Mai spunea că mai aranjează el și de mâncare pentru iarnă, însă cu cine nu l-am mai întrebat, fiindcă l-am văzut așa de beat.

Într-o duminică seara am văzut că vine iar beat, cu o altă persoană necunoscută. L-am întrebat cine-i; a spus că este un băiat bun și să nu ne fie frică. Pe acest băiat îl chema Lațcu, care a mai venit într-o seară cu Sârbu, amândoi beți. Când s-a întors Gore de la regat, iar l-au trimis acasă, să mai trimită ceva fâșie, însă nu a adus. A mai adus 5 bucăți Piramidon. Însă a adus Sârbu de la Băi.

După aproape 3 săptămâni Gore mi-a propus să ne ducem la el la regat. Am spus că ne ducem. L-am spus lui Sârbu că plecăm la țară la Gore. Și când s-a înserat, conduși de Sârbu, am plecat. Am ieșit sus la Domogled, de unde Sârbu s-a întors înapoi, iar noi am continuat drumul. A doua zi seara am ajuns la colibă la Gore, ne-a lăsat acolo și s-a dus acasă și dimineața ne-a adus de mâncare.

Am stat 3 zile și într-o noapte au venit niște persoane necunoscute, beți, să intre în colibă să se culce până la

ziuă. Cristescu le-a răspuns: „Măi oameni, aici nu puteți dormi, fiindcă suntem noi”. Eu le-am răspuns că suntem stăpânii lui Gore de la pâlc și am venit să cumpărăm niște porci de la țară. Ei au răspuns că să-i spunem lui Gore că a fost vărul lui aviatorul. Am mai rămas până ziua pe la orele 4 după-masă. Atunci a venit mama lui Gore și a spus să plecăm, că acei oameni au reclamat că la coliba lui Gore au fost niște oameni necunoscuți.

Am plecat împreună cu Cristescu înapoi la Picinișca. Eu am luat-o pe un ogaș, unde m-am pierdut de Cristescu. Nu ne-am întâlnit decât după 3 zile în Picinișca. Eu am fost, l-am chemat iar la cimitir, unde ne-a mai adus de mâncare, m-a luat în spate, m-a trecut râul Cerna, de unde noi am plecat și Sârbu s-a întors înapoi, spunându-i că, dacă vine Gore, să-i spună să vină la coliba unde a lăsat el scrisoarea. Ne-am dus sus de unde am stat la bordei. Acolo am avut mai rămasă niște făină într-o cantă; am mai ieșit sus într-o dimineață, am scos niște cartofi și am mai stat vreo 5-6 zile și pe ziua de 30 noiembrie, dimineața ne-am trezit cu Miliția. Când i-am văzut că se apropie și au tras o rafală de pușcă mitralieră am strigat: „Fraților, nu mai trageți, că noi ne predăm”.

Am ieșit afară, ne-am predat, ne-au luat și ne-au dus la Orșova, de unde seara ne-au trimis la Caransebeș.

Menționez că am mai fost în timpul fugii mele la un anumit om, ce avea coliba la Suiac. La care trecând prin fața colibii l-am văzut. A ieșit afară și mi-a zis: “Ce mai faci, Tică, că nu te-am mai văzut de câțiva ani.” Eu i-am zis: „Dă-mi te rog ceva de mâncare, că mi-e foame, nu am mâncat de 2 zile”. Atunci el a adus niște mămăligă și brânză și mi-a dat. Am mai stat cu el de vorbă și pe urmă i-am mulțumit și am plecat. Nu mai m-am întâlnit cu el până când l-am văzut că vine cu Cristescu la mine de l-am trimis după Gore. În timpul când am discutat cu Sârbu,

ni s-a spus de către el că are o pușcă mitralieră Z.B. și un pistol 9 scurt, dar e stricat. Tot el a spus că Ghebauer are și el un Z.B. În timpul când am plecat la Păun am fost conduși de Bozariu, de la Globul Rău până la Păun.

Trecând odată prin Plugova cu Cristescu, ne-am întâlnit cu Storojescu Nicolae, care mi-a spus: "vă caută Păun." Cristescu l-a întrebat unde este, și a răspuns că este la mine acasă. Am plecat împreună cu el acasă. Într-adevăr Păun era la el și sta la o masă. Atunci Cristescu l-a întrebat ce e nou. El a răspuns că a venit să se mai întâlnească cu noi. L-am auzit spunând, că mai are ceva cartușe de armă rusească. Atunci Cristescu i-a spus că nu are nevoie, dar să le țină dacă o avea nevoie îl trimite pe Lae după ele. A mai stat de vorbă puțin și a plecat, spunând că trebuie să plece, că se duce cu mașina sus la pădure. Și a plecat, spunând că dacă mai avem nevoie de ceva să-i cerem.

Pușca mitralieră pe care i-a dat-o lui Duicu a fost de la Petchescu din Iablanița, adusă de Storojescu Nicolae de la Plugova.

În timpul când am stat împreună cu Buba mi-aduc aminte că a spus că ar fi stat și umblat mult cu Duicu, încă până nu a fugit, iar când l-am găsit la colibă a spus că nu știe pe cine a trimis după ei să vină. Nu a spus persoana.

În timpul când eram prin pădure, am întâlnit pe pădurarul Fulga în ogașul Bâlbi. Am stat cu el de vorbă vreo 2 ore. L-am întrebat ce e mai nou prin sat. Mi-a răspuns că toate-s vechi, iar la despărțire el a plecat acasă și eu am rămas în pădure. A doua oară iar l-am întâlnit și atunci mi-a spus că dacă mi-e foame are o bucată de pâine să mi-o dea. L-am mulțumit și nu am vrut să-i iau. Stând cu el de vorbă au trecut niște oameni la lemne și atunci ne-am despărțit. Între timp l-am mai întâlnit de mai multe ori. L-am mai întâlnit și cu Cristescu de 3 ori, și iar

am vorbit cu el, care ne-a spus de cele ce se mai petrec în sat. Am mai întâlnit mulți oameni în pădure la lemne.

Ultima dată când ne-am întâlnit cu Fulga, eu am dat pe altă parte și când am ajuns la locul unde trebuia să mă întâlnesc cu Cristescu l-am găsit vorbind cu pădurarul Fulga. Am ajuns acolo și m-am pus și eu lângă ei jos.

Pădurarul Fulga mi-a spus: „Pe mine toți mă întrebă la Ocol. Măi Fulga, tu cât umbli prin pădure, nu ai văzut niciodată pe Cristescu și pe Tică?” Eu le-am răspuns că nu. Însă vă întreb ceva, când vă reclam că v-am întâlnit ca să pot avea și eu o vază mai bună la Ocol. Atunci noi i-am spus: “când te duci acasă?” El a spus că duminică. Fiindcă el nu era din Mehadia, ci din Iablanița. “Bine, atunci când te întorci să reclami că ne-ai văzut în vârful Strajeța”, ce este între Mehadia și Iablanița, însă asta era pusă la cale de noi.

Între timp eu am fost rănit și chiar în ziua ce el a reclamat cu o zi înainte eu am fost rănit. Așa că nu am reușit cu el ce am pus la cale de a spune.

Am mai trecut o dată pe la Poiana Certegului unde am întâlnit pe săteanul Velcan Iancu din Mehadia, care, după ce am discutat împreună, a spus ca să mai dăm și pe la el când nu avem de mâncare, însă nu am mai dat pe la el.

Am mai trecut o dată deasupra gării Topleț, mai sus pe deal, unde am întâlnit un om care venea de la colibă. Atunci Cristescu l-a întrebat dacă a auzit că este în Topleț un fugit.

Semnătură indescifrabilă

*Rezistența anticomunistă din Munții Banatului
în documente, Selecția... Miodrag Milin,
Fundatia Academia Civică, București, 2000, p. 47-62*

MARIA ARTINESCU

(sora lui Tică Artinescu)

Sunteți născută în anul...?

1929.

Era o diferență între voi?

De șase ani, el era în 1923.

Ce știm mai puțin este despre familia lui Tică Artinescu...

Fratele meu n-a fost căsătorit.

Vorbiți puțin despre părinții lui. Din ce mediu sunt?

Tatăl meu a fost muncitor, a lucrat în mină, mama a fost casnică, s-a ocupat cu pământul. Am avut și noi puțin pământ.

Deci erați localnici?

Da. Eu, ca să vă spun, am lucrat la telefoane, și după tot ce s-a întâmplat cu fratele meu, m-au epurat, cum s-ar zice. Iar după aceea am stat o perioadă acasă. În 1949–1950 s-a înființat raionul Mehadia și prin cunoștințe am reușit să mă încadrez în serviciu, nu la telefoane, ci la Sfatul raional. Am lucrat la secția sanitară, ca statisticiană.

Deci, să zicem că ați dus o viață normală din punctul ăsta de vedere?

Am mai fost „bâzâită” de încercări, cum era pe timpuri, de secretari de partid, de sindicat, de anumite chestii, fiindcă mai erau și dușmani care căutau să mă împiedice să avansez.

Da, voiau să vă reamintească trecutul.

Să-mi amintească trecutul nu puteau, că îmi era în suflet.

Vreau să zic să vă facă șicane.

Aia da. În 1956 ne-am mutat cu raionul la Orșova. Acolo, iar s-au aflat câțiva dușmani, dar totuși n-au reușit,

fiindcă eu am fost o fire care ce mi s-a spus am făcut. Am fost așa temperată și unii conducători de întreprindere au avut încredere și m-au susținut. În 1958–1959 s-a desființat raionul și am rămas fără post atunci. M-am înscris la Brațele de Muncă, cum se procedează. Și acolo era unul care-mi știa povestea cu frate-miu și a încercat să-mi pună bețe în roate, dar totuși prin cunoștințele pe care le aveam, deși eram sora lui Tică, am fost și eu băgată prin sindicat, fiindcă m-au cunoscut mulți și am reușit să mă încadrez la Autobaza Orșova. Și acolo au căutat să îmi bage bețe în roate, dar dl director care m-a cunoscut, și am fost în Comitetul de sindicat pe oraș, m-a susținut mult. După șase luni de zile, de abia am reușit să mă încadrez cu o decizie. Până atunci am fost temporar. Păi, de la întreprindere bineînțeles că au fost mulțumiți de mine și m-au susținut foarte tare. Dar eu știu ce antecedente penale am avut? Eu am fost arestată, dar nu am fost condamnată pentru frate-miu. Am stat șase săptămâni în închisoare la Caransebeș. M-am dus la șeful juridic al Timișoarei de la IRTA, m-am dus acolo cu antecedentele la ei și dânsul a văzut că nu am nimica, mi-o dat aviz favorabil. Și atunci, după șase luni de muncă, mi-o dat decizia. Și am lucrat până în 1984, când am ieșit la pensie.

Haideți să ne întoarcem la fratele dvs. Cum era el?

Era un băiat isteț, dezghețat, descurcăreț, deștept. Dar mai avea și un pic de viciu cu câte un păhărel...

O fire mai aprinsă...

Da, o fire mai aprinsă. Și s-a dus la un bal și acolo a strigat: „Trăiască nepoții lui Maniu!” Că tatăl meu nu a făcut politică și nici el. Da așa i-o venit lui atunci să strige.

A făcut politică țărănistă?

Nu, n-a fost, căci era încă tânăr.

A făcut și războiul înainte?

A făcut și războiul, a fost și rănit, a fost și decorat. Și după aceea a ieșit, aici în Mehadia erau ruși, și s-o bătut cu un rus. Pe lângă că s-o bătut cu rusul a strigat și: Trăiască nepoții lui Maniu! Sigur că dușmanii au fost acolo și l-au arestat. L-au dus la Securitate în Orșova. L-au reținut acolo timp de vreo 4–5 luni. Dar era liber.

Dar îl cercetau, da?

Nu l-au cercetat.

Sub supraveghere numai?

Da. Ca după aceea să aud că, probabil că a fost cineva și l-a văzut în oraș pe acolo, să aud că a făcut reclamații la Ministerul de Interne pentru cei de la Securitate de la Orșova că-l țin liber. Și atunci au primit dispoziție să-l ducă la București, după câte am înțeles. De la Securitate mi-a dat un telefon un securist de pe acolo, unu care l-o văzut și a venit și la mine, chiar lucram la telefoane. Mi-au dat telefon să știu că l-au dus la București. N-am mai știut de el nimic. După o perioadă m-am trezit cu șeful de post de la Mehadia la mine la telefoane și spune ca să-i spun lui maică-mea să se ducă până la el. S-o dus maică-mea la el și spune: „Mamă Stană, să aveți grijă că Tică a fugit din închisoare!” Ce puteam să facem? Vine la mine și-mi spune, deși eu n-am știut, cu toate că lucram la telefoane, nu știam. Ca după o perioadă să primească maică-mea veste de la el să se ducă să se întâlnească cu el.. Nu-mi mai amintesc unde, dar noi aveam o colibă mai jos de Gara Băi [Băile Herculane, n.n].

De când fugise, a venit în zonă aici?

Aici s-ar fi găsit cu Gogu Cristescu, cu maiorul Domășneanu cu care au mai fost, că au fost mulți din zona asta de aici. Și normal că maică-mea când s-o dus

a început să plângă, i-o spus că a fost anunțată de Miliție. Ce să facă? Ce să-i mai poată face? Atunci a rămas fugit. Bineînțeles că ne mai dădea câte o știre.

Dar acasă mai venea?

Da.

Aicea?

Da, și era armată aici. Venea și pe acasă când mai putea, când nu putea se mai ducea maică-mea și se întâlnea cu ea. Avea foarte mulți cunoscuți prin jur, că la colibecele astea, sălașele astea, cine nu-l cunoștea? Toți îl cunoșteau. Asta a fost cam prin 1950.

1949?

1949, da, cam prin 1949 s-a auzit că l-o prins. Dar ultima veste care am avut-o de la el, maică-mea i-o trimis mâncare printr-un cetățean, el i-o spus că dacă în termen de câteva zile nu-i luată mâncarea să știe că nu mai e pe aici. Ca după aceea să auzim că l-o prins nu știu pe unde, că l-o omorât nu știu pe unde, fel și fel de versiuni. Noi am rămas cu versiunea asta că-i prins și că-i mort. Deși copiii lui Gogu Cristescu or căutat peste tot și nu le-o venit nici un răspuns nici de la penitenciare, nici de la Crucea Roșie. La un moment dat, ei s-au trezit cu un certificat de deces fără semnătură, fără nimic.

Pentru Gogu?

Da, pentru Gogu; dar pentru frate-miu nu, nici n-am căutat noi, că ne-am gândit ce să mai facem. Și asta a fost ultima veste care am avut-o de la el. Acum nu știu care e adevărul. Că după aceea, prin 1970, a venit de la securitate de la Reșița, lucram tot la IRTA, dar la o comună de oraș, și mă trezesc cu șeful Miliției că vine la mine și-mi spune să merg până la Miliție. M-am dus la

Miliție și am intrat în biroul comandantului, acolo erau maiori de Securitate și am stat de vorbă. Zic:

„Domnule, la ce mă mai întrebați de frate-miu că îi mort? De ce veniți la mine să mă întrebați de el, că dvs. aveți sursele dvs. prin care puteți să-l găsiți.”

„Nu doamnă, nu am venit să vă facem rău.”

Da venise mai-nainte unul care îmi spunea de el că știe de el. Țăstia or descoperit, l-o arestat pe ăla, nu știu ce o făcut ăla și o dat declarații că o fost și pe la noi, venea și pe la mine și pe la maică-mea, era un escroc, totuși voia bani. Și îmi spunea că el știe unde e Tică. Eu i-am spus că-i plătesc drumul și că merg cu el până la el, dar el se tot scuza că nu știu ce și mi-am dat seama că-i un escroc. De lângă lablanița era, zice că el o fost neam cu maiorul Domășneanu, da nu știu.

Cum îl chema?

Nu mai țin minte cum îl cheamă, era de mult. Și atunci venea la maică-mea iar. Maică-mea bineînțeles cu durerea mare credea tot ce-i spune. Până la urmă i-am spus: „nu mai crede tot ce-ți spune, că ăsta e un escroc”. Îi dădea de mâncare, îi dădea bani. Și după asta nu știu ce o făcut ăsta, că și el o fost arestat politic. Îl prinde Miliția și-l arestează și el o dat declarație că el o fost la noi ca să ne spună de Tică și o venit ăla de la Securitate. Domnule, eu nici nu mi-am mai adus aminte că ăla o fost la mine, nu știam ce vrea. Ei tot îmi dădeau date, și pe urmă mi-o venit ideea și le-am explicat. M-or întrebat dacă mama mea știe, și le-am zis că da și i-am trimis la ea, deși ei nu au vrut să meargă ca să nu-i facă rău. Le-am zis să spună că au fost la mine și că eu v-am trimis. Și atunci o venit și o stat de vorbă cu ea.

Deci asta era în anii '70?

Cam așa, ce mi-au zis la plecare că dacă cumva auzim de el să-i anunțăm și pe ei, deși el și-a făcut

pedeapsa. Păi zic: „Cum să mai aud de el dacă-i mort?” Zice: „Nu-i mort, îi dispărut.” O fi că o zis adevărul, fie că n-o zis adevărul, nu mai pot să spun. Dar așa vești de prin comună am mai auzit, chiar un văr de-al meu stă pe centru acolo și mi-o zis că o trecut o mașină și din mașină s-o dat jos o doamnă și s-o dus la el la poartă și-o întrebat de mine, zice dacă mă cunoaște; cum să n-o cunosc, că-i neam cu mine. Și ăla zice că nu cred că-i acasă, că ea lucrează la Orșova, vine numa' sâmbăta, pleacă duminica, da că-i mama ei, moașa mea, și n-a vrut să intre cu mașina pe aici. Ăla a venit aici să vadă dacă maică-mea-i acia și când vine ăsta aicea tot așteaptă să vină mașina și când s-a dus pe acia, mașina nu mai era.

O plecat?

O plecat. Am mai auzit că mai întreba de mine, de..., da cine poate să fie? Am fost cu ideea că altcineva nu poate să fie decât el. Acuma nu știu care-i adevărul. Și eu aş vrea să-l aflu. Un nepot de-al meu a venit cu o revistă străină, cu un articol în care scria de ei toți, dar scria că sunt morți și sunt îngropați într-o groapă comună pe lângă Lugoj. Și la Radio Timișoara, dimineața, zice că ar fi cerut Senatului să dezgroape groapa aia, dar nu-i nici o mișcare. Am așteptat și eu să văd. Am avut un farmacist de aici din Mehadia, foarte de treabă, dar că o murit omul, o fost și el deportat, care ne-a ținut cu medicamente.

Când a fost rănit? Știați că a fost rănit?

Da, cum să nu, și știa și el că a fost foarte de treabă și o chemat-o pe mama mea și i-a spus că tot ce-i trebuie să se ducă la el. Și n-o vrut să ia nici un ban. O fost rănit, și pe front o fost rănit.

Înainte?

Înainte și după ce s-a întâmplat cazul cu el l-o căutat Ministerul de Interne să-l reangajeze în armată, fiindcă

pe el la două luni de instrucție l-or trimis pe front. Ce-o fi făcut pe acolo, ce n-o fi făcut, că l-o făcut sergent direct.

Pe frontul rusesc?

Da, de aici. Și l-o adus la Herculane, încă avea plumbul în picior, l-or ținut și la Herculane până l-a tăiat și l-a scos din picior. O fost un luptător bun, nu s-o dat înapoi de la nimic.

Cazul lui a început de la incidentul cu rușii?

Da.

După câte am văzut în hârtiile acelea, nu atât jandarmii aveau ce aveau cu el, cât rușii.

Au avut ei și jandarmii, dar rușii nu puteau, că nu erau mulți. Erau câțiva, aveau vaci și-i alimentau pe ăia de la Herculane, dar la el a fost mai mult o ură. Fiindcă pe atunci, dacă nu-ți convenea de cineva sau dacă vroia să-ți facă un rău, imediat puteau să-ți facă, fără semnături, fără nimic și așa a fost și la el. El a fost foarte deștept. Da, inteligent a fost, foarte inteligent. Era impulsiv, mai ales când bea câte un păhărel, dar nu era agresiv, era foarte pașnic.

Părinții au trăit?

Da, tatăl meu a murit în 1963 și mama a murit în 1962.

Și ei, săracii, ce făceau?

Au sperat. Mama a murit cu durerea ei.

Atunci când l-au prins pe Tică, v-au verificat și pe dvs.?

Da, noaptea au venit și m-au luat la Herculane, la Securitate.

Cu părinții împreună?

Numa' cu mama și cu mătușa, pe taică-meu nu.

Cine era acolo?

Era maiorul Kling și era șeful Securității, care era un om foarte de treabă.

De aici?

Era din Lugoj, dar era în Herculane la Securitate. Și ne-o luat noaptea și ne-o dus acolo la Băi și ne întreba: Știți că Tică e prins? De unde să știm, mama spunea tot la fel, mătușă-mea, păi, cică noi nu știm nimica. Dar n-o fost prins atunci. Ei, a trecut luna și atunci au tras militarii, dar nu i-o omorât atunci, după aia. Atunci noaptea a venit și ne-o luat și pe noi și ne-o spus că l-o prins. Atunci maică-mea mai curajoasă: Păi dacă l-ați prins, adă-mi-l să-l văd și eu, că-s mama lui și mă doare și pe mine. El zice că o să-l aducă, dar până dimineața ne-or dat drumul și nu l-am mai văzut.

A fost o capcană?

Da, a fost un truc. O crezut că noi nu știm ceva sau știu eu ce.

După aceea v-au mai anchetat?

Nu, după ce am venit de la Caransebeș, mi-a zis să mă prezint la Securitate aici.

V-au chemat acolo?

Nu, m-or dus ei acolo, am stat șase săptămâni în celulă după ce ne-a dat drumul, că nu aveau de ce să ne mai rețină, că nu aveau probe asupra mea, nimic. Atunci mi-or zis să mă prezint aici, era raionul încă la Mehadia. Să mă prezint în fiecare lună la Securitate și dacă aflu ceva să le spun. Eu m-am dus și le-am spus că nu știu nimic, chiar dacă știam. Ce puteam să fac, să mă duc să-mi îngrop fratele? Dar după aceea n-am mai avut necazuri.

Se spun câteva cuvinte despre dvs., că v-ați întâlnit la o petrecere în munți!

Aici, pe dealurile astea, la un măsurat de oi. Venisem mai recent de la închisoare, chiar înainte de noaptea de Înviere. Și m-o chemat o vecină la măsurat de oi și m-am dus și eu.

Unde e asta?

Dealul Cercec.

Și aia e un fel de sărbătoare?

Da, era cu muzică, cu mari pregătiri. Și m-am dus și eu și o dată mai spre seară așa aud gălăgie. Deodată a apărut Tică. Eu, când am auzit că a apărut Tică, nu că nu am vrut să-l văd, doar am vorbit și când a plecat și când o venit, dar mi-o fost frică de securiști. Am plecat. Și când am coborât, el urca și-mi zice: Fugi repede acasă!

Asta v-a zis?

Nu mai sta, pleacă! Și el a jucat și el pe acolo, de mâncat zice că n-o vrut să mănânce. Atunci iar m-o chemat și nu l-am văzut, am plecat mai înainte și nu m-am întâlnit cu el. I-or cercetat pe ăia de acolo și or plecat.

IABLANIȚA

ZAHARIA MARINEASA

(fragmente din interviul realizat pentru emisiunea „Memorialul durerii”)

Mă numesc Zaharia Marineasa. Ca apartenență politică sunt legionar. Am executat la Aiud 21 de ani de detenție politică pentru fapte de ordin politic. Întotdeauna am fost încadrat în articole de lege referitoare la ceea ce justiția de atunci considera uneltire împotriva orânduirii sociale. În cuprinsul sentințelor pronunțate împotriva mea, nu se găsesc acuzații pentru manifestări rasiste, antisemite, de intoleranță religioasă sau contra etniilor conlocuitoare.

Rezumând faptele mele, nu am fost condamnat pentru crimă de omor și deci cei 21 de ani de temniță pe care i-am executat nu pot fi justificați de nici o orânduire socială din lume.

În continuare mă voi opri pe scurt și la faptele mele legate de lupta împotriva comunismului. Voi repeta unele fragmente din interviul dat în revista „Gazeta de Vest”, în septembrie 1992.

Mi s-a pus întrebarea dacă organizația pe care am condus-o a fost cea care a luat parte la primele ciocniri armate anticomuniste din Banat. În primăvara anului 1948 eram urmărit de comuniști pentru a fi arestat. Purtam costum țărănesc și opinci. În traistă aveam un pistol automat. Am răspuns atunci „Gazetei de Vest”

următoarele: Admit că ciocnirile cu Securitatea, în care am fost implicat ca șef, în total aparținând grupului trei ciocniri, au fost primele din această regiune. Ele sunt insuficiente însă pentru a acoperi un titlu cu pretenții de luptă anti-comunistă. Aș vrea să menționez că organizarea de luptă anticomunistă în regiunea muntoasă a Banatului a început încă din anul 1946 și aparține profesorului Filon Verca.

Spiru Blănaru, comandorul Domășneanu și țăranul Gogu Cristescu ne-au fost camarazi de luptă, despărțindu-mă de dâșii din cauza arestării și condamnării mele, care a avut loc înainte de apariția legii de condamnare la moarte.

La prima ciocnire pe care am avut-o, rolul principal mi-a aparținut și a fost favorabil pentru mine, dar, cu îngăduința dvs., voi trece peste amănunțele acestei întâmplări, considerând mult mai importantă implicarea mea sufletească în situația respectivă. După arestare, la trei luni după această întâmplare, la Securitate, anchetatori fiind colonelul Coloman Ambruș, Moiş și Kling Zoltan, am fost întrebat: „De ce în fața unor arme încărcate și numai la 2 sau 3 metri depărtare, ai ridicat pistolul automat și ai tras în sus?” Menționez că la această întâmplare nu au fost victime. Le-am răspuns celor 3 anchetatori: „Pentru că o voce dinlăuntru m-a determinat să nu procedez ca într-un război declarat.” Nu știu dacă ei au înțeles ce le-am spus, dar chiar dacă prin răspunsul meu nu mi-am micșorat duritatea anchetei, am fost ocolit, recunosc, de vulgarități și insulte. În instanță, această întâmplare din gara Herculane a fost apreciată ca fiind favorabilă mie pentru faptul că am acceptat marele risc personal prin gestul voluntar de a folosi arma numai pentru intimidare, renunțând la un mod de apărare egal cu al adversarilor; adversari care în situația respectivă erau și agresori, și reprezentanți ai ocupației comunisto-sovietice.

Situații asemănătoare am întâlnit în cărțile pe care le-au scris profesorul Verca și Ion Gavrilă. Profesorul Verca povestește că se afla în pădure și avea asupra sa o grenadă și un pistol. L-a văzut pe pădurar conducându-l pe jandarm la locul unde se afla. Nu a aruncat grenada, căci pădurarul avea copii. S-a predat, dar după câteva zile a evadat din arestul Securității din Timișoara. Lui Ion Gavrilă, unul din coloneii care-l urmăreau îi spune locul în care l-a pândit, asigurându-l că l-ar fi ciuruit, dacă l-ar fi văzut. Ion Gavrilă îi arată și el colonelului câteva din locurile în care l-a văzut, aflându-se la o mică distanță de el, și nu l-a împușcat. Se cuvine ca istoricii viitorului să treacă sub lupă aceste gesturi, care sunt atitudini aparent simple, dar în ele sunt adunate rezultatele unei educații creștine.

Despre prezența mea în închisoarea Aiud.

Din prima condamnare politică am executat cinci ani la Aiud. A doua condamnare, de 15 ani, am executat-o tot la Aiud, și după expirare am continuat prelungirea la Periprava. După cum spuneam, în 1948 am fost condamnat la 15 ani, maximum de pedeapsă care se dădea unui șef de lot în acel timp, fiindcă nu apăruse încă legea de condamnare la moarte pentru cazurile de confruntare armată. Regimul din închisoarea Aiud era următorul: foamete, izolări, bătăi, toate mergând până la suprimare. În toți cei 15 ani și opt luni nu am avut nici o legătură cu familia. Nici scrisori, nici pachet, nici dreptul de a citi și a scrie. Am făcut parte în mod obișnuit din lotul celor care n-au fost ocoliți nici de izolări, nici de pedepse. Cred că ar fi revelator pentru cunoașterea mediului penitenciar să vorbesc despre câteva modalități esențiale de conviețuire într-o celulă. Cele mai importante și binevenite sunt dragostea și bunătatea, dreptatea și corectitudinea nefiind

suficiente. Când te afli singur în celulă, trebuie să ai atenția mărită la gânduri. Îți trec prin minte o sumedenie, de tot felul, pe lângă cele ziditoare te pot asalta și gânduri tulburi, deprimante. Pe acestea din urmă trebuie să ți le în-depărtezi imediat. Și eu, conform spiritualității legionare, am năzuit la o autentică trăire creștină. În măsura în care am reușit rămâne să aprecieze camarazii mei de suferință. Au fost situații când nu am putut face binele, dar întotdeauna cu orice risc m-am opus să fac rău, să sufere cineva din cauza mea. La expirarea sentinței de 15 ani nu am fost eliberat. Detenția mi s-a prelungit din oficiu, fără judecată. Prolungiri asemănătoare de detenții li s-au aplicat și altora, dar, înainte cu jumătate de an de la acea dată, aceste prelungiri de detenție au fost suspendate, căci din închisoarea Aiud se eliberaseră în jur de trei mii de deținuți politici cu pedepse neexpirate, oameni de mare importanță în trecut: miniștri, generali și diverse somități. Mi s-a spus că prelungirea detenției și a izolării mele, singur în celulă, are trei motive: întâmplarea din gara Herculane, apreciată de data asta ca defavorabilă mie, o grevă a foamei pe care o declarasem cu șase ani în urmă pentru a obține asistență religioasă și Noul Testament, fapt considerat ca o instigare, pentru că unul din punctele grevei generale legionare care a urmat la Aiud a fost și acesta formulat de mine, și al treilea a fost modul în care am luat cuvântul ca răspuns la presiunea care se făcea pentru acceptarea reeducării, răspuns care a fost considerat nesatisfăcător.

În încheiere mi-aș exprima dorința, adresată ca rugăciune lui Dumnezeu, ca sutele de vieți care au fost curmate de comunism, pentru că s-au opus comunismului, să fie primite ca jertfe la făurirea României Creștine.

DUMITRU PETCHESCU

Născut la 2 aprilie 1932 – fiul lui Ion și al Mariei; Ion – condamnat în martie 1949 politic la 7 ani muncă silnică în lotul Marineasa, în care au fost 32 de persoane judecate la Tribunalul Militar Timișoara.

În perioada 1947-1948, singurul personaj care în zona noastră era urmărit era Gogu Cristescu, de la Plugova, și el era căutat de mai mult timp. Era o persoană în ochii Jandarmeriei și Securității. Venea aici la noi, aici la colibă, unde tata lucra singur terenul.

Ne explicați unde este amplasată această colibă?

Coliba este amplasată pe drumul național Nr. 70, între localitățile Plugova, lablanița, Crușovăț și... Avem hotar cu toate aceste localități, suntem exact în mijloc. Aici, în perioada aia, 1948, se punea problema (sau mai înainte, dar eu atunci am aflat) reorganizării mișcării legionare. Și în sensul ăsta se ducea muncă de lămurire de la om la om, în care era angrenat și tatăl meu și Zaharia Marineasa. În acțiunea aceasta a lor de reorganizare s-au deplasat, în vara lui 1948, Zaharia Marineasa, tatăl meu și Gogu Cristescu la comandorul Domășneanu, la Băile Herculane. Aia a fost primul incident pe care l-au avut. Au discutat și asta a reieșit din sentința și din actul de acuzare al Procuraturii Militare, că s-a discutat de reorganizare. Au recunoscut, probabil că a recunoscut Marineasa. Și la terminare or venit în gara Herculane și au vrut să călătorească să vină până la lablanița, până la Crușovăț. Eu știu până unde au vrut să vină? Dar până la lablanița, cred că s-au dus și au vrut să ia bilet.

Și atunci ei fiind deghizați – Zaharia Marineasa era îmbrăcat în costum țărănesc vechi, cu opinci, cu obiele și cu o traistă în spinare, tatăl meu era deghizat, Gogu

Cristescu la fel. Nu au avut îndrăzneala să se ducă la ghișeu să-și ia bilete, dar coincidența a făcut că soția comandorului Domășneanu trebuia să meargă în noaptea aia, era după 2-3, cu personalul la Lugoj, cu probleme personale. Atunci d-na Domășneanu s-a dus la ghișeu și a luat un bilet pentru Lugoj și trei pentru Iablanța. Impegatul, fiind un informator al Siguranței (Securității), a anunțat (era o patrulă dintr-un plutonier și un militar, făceau o patrulă prin gară) că d-na comandor a luat biletul și numai bine că el a dat biletele, d-na a ieșit de acolo, de la casierie, s-a dus mai jos în întuneric, că ei așteptau acolo, și le-a dat biletele. Dar imediat la doamna comandor a venit plutonierul și militarul respectiv. Nu or fugit, nu o fost nici o problemă și a întrebat:

„Ce-i cu dumneavoastră aici?”

„Așteptăm trenul.”

„De ce nu așteptați dumneavoastră trenul cum așteaptă toată lumea, pe peron (este multă lume care așteaptă trenul)?”

„Erau obosiți...”

După aia au povestit cum a decurs toată treaba. Și au armat armele și au spus: “Poftiți la birou să vă legitimați”.

S-au supus, toți trei s-au ridicat de acolo, militarii în spatele lor cu armele ca să-i ducă la biroul de mișcare. Dar până să ajungă la biroul de mișcare, sunt scările care merg în jos la autobuz și în momentul în care s-a ajuns la scări, Gogu Cristescu a tulit-o, a ieșit de sub escortă și a fugit pe scări în jos, plutonierul după el. Nu l-o ajuns. Sigur acum s-a întâmplat primul incident. Gogu Cristescu, când o ajuns jos, sigur că erau trăsuri, nu erau taximetre, ca acum. Când a ajuns jos s-a pus pe jos pe burtă și a tras cu pistolul automat. Nu a tras să-l omoare,

el a tras să-l sperie. Plutonierului i-a spus să nu se miște de acolo, știind că probabil cei doi care au rămas, tatăl meu și cu Marineasa, probabil se vor descurca. Militarul i-a luat și i-a băgat cum bagi oile la strungă, i-a băgat în biroul de mișcare. Amîndoi erau înarmați, nu s-o văzut, nu avea nimeni intenția să tragă. Nu putea și să stea de pază la ușă, și să-i legitimizeze. Și se tot uita în spate să vadă dacă vine plutonierul. Nu știu ce s-a întîmplat cu plutonierul exact, că militarul era ținut în sală, îi spunea că dacă se mișcă: "Te împușc". Atunci a profitat Marineasa că avea mai la îndemână arma în straiță, un pistol de dimensiuni mai reduse, a luat straița în spinare și nimeni n-a bănuțit ce putea să se întîmple din straița aia. S-a întors un pic cu spatele, militarul tot aștepta să-i vină superiorul. Și la un moment dat Marineasa a scos pistolul și cum erau ușile stației înalte a tras cu pistolul peste militar. Militarul sigur că în condițiile acestea a luat-o la fugă și Gogu Cristescu știa că asta îi fuga militarului, erau bocanci, atunci i-a dat drumul plutonierului: "Acum poți să pleci." Nu i-a făcut nimic, nu l-a împușcat. Țsta a fost incidentul de la Herculane.

De aici a pornit la noi în zonă hărțuiala. Și ghinionistul a fost doamna comandor. Că ea a ajuns la Lugoj, a fost așteptată de Siguranță (Securitate). A fost așteptată și obligată să spună cine au fost indivizii. Și atunci a spus: Gogu Cristescu, Zaharia Marineasa și Ion Petchescu. După ce Marineasa a tras cu pistolul, au ieșit afară, nu au mai fost urmăriți de nimeni, dar au luat-o fiecare pe o potecă, nu s-au mai găsit cu Cristescu. Și atunci s-a început urmărirea lor, și a lui Marineasa, și a lui Petchescu. La două-trei zile, ei erau acasă, încă nu intraseră autoritățile, la noi în casă, au venit de la Siguranță doi agenți: Giuchici, șeful Siguranței de la Orșova, și încă unul și l-au căutat

pe tata meu acasă. Tata sigur că după incidentul din Herculane era plecat și nu mai apărea. Nu l-au găsit. Au făcut percheziție, au aruncat niște reviste germane pe sub pat, eu nu am putut să văd, nici nu m-a chemat, ca la urmă să le scoată și să spună în fața notarului, ca martor din partea autorităților locale, să arate: "Uitați ce material subversiv am găsit aici".

Și atunci au luat niște lucruri care nu aveau nici o legătură cu politica, niște obiecte de menaj, inox, verigheta tatălui meu, pelerina. Pe mine m-a trimis în sat, cum era seara că i-au spus că poate este în sat. M-a trimis să-l caut. Au căutat să mă determine să-l aduc acasă că nu-i nimic grav. Că numai ce s-a făcut o percheziție și urmează să semneze procesul-verbal. Eu nu am putut, știind povestea cu Herculanele, mi-am dat și eu seama la 16 ani, cum să mă duc să-l caut să-l aduc acasă. El plecase, unde a fost nu știu. M-am dus eu în sat la un băiat, mai jos de ai mei, m-am îmbrăcat și eu în costum țărănesc și m-am dus să văd care este pulsul în sat și ce se mai întâmplă la casa noastră. În momentul în care eram pe stradă am auzit o împușcătură de armă automată. Nu mi-a fost totuna, de aceea nu m-am dus în noaptea aceea acasă, ulterior am aflat ce s-a întâmplat. Noi am avut niște mașini de tricotat și la mașini am avut o fată din Teregova care învățase și făcea flanele. Fata asta rămăsese în casă, pe mine agenții de Siguranță mă trimisese în sat să-l caut pe tata. În momentul în care s-a auzit la poartă, poarta casei era un pic înțepenită, cineva a venit la poartă, a încercat să deschidă. Pe moment s-a deschis ușa la a doua încercare de a deschide ușa cu o forță mai mare, unde a venit un agent de Siguranță, a venit și el la poartă, stând în spatele porții, aceasta s-a deschis. În momentul în care s-a deschis poarta, era

cineva, acesta era dl Cristescu. Ei nu se văzuseră de la Herculane. În aceste două-trei zile ei nu s-au mai întâlnit. Acesta a venit la noi acasă să vadă ce s-a întâmplat. Și când colo cunoștea pe fată de vreo trei ani, cum el mai venise pe la noi la colibă, la lucru, o cunoștea, când a ajuns în fața fetei a întrebat-o „cu cine ești înăuntru”. Agentul de Siguranță era după ușă și acesta a sărit să-l prindă de piept și cu pistolul în mână; atunci sigur Cristescu s-a smucit din strânsoarea lui, s-a tras câțiva metri înapoi și cum avea pistolul mitralieră în mână, a tras câteva rafale în aer, și acestea au fost împușcăturile pe care le-am auzit eu fiind pe stradă. A trecut. Eu nu am mai dormit acasă, fata aia a dormit singură, ei au stat cât au stat, până la urmă nu a mai venit nimeni și au plecat.

Au trecut câteva zile. Acum s-a întezit atenția Securității. Eram mereu urmăriți, toate persoanele dintr-un sat să vadă, și tata era un om cu gospodărie, știa că are un copil, nevasta avea probleme de rezolvat. O venit acasă într-o zi, la câteva zile, iar m-o trimis până la Mehadia nu știu în ce problemă și el s-a dus la apă. A ieșit în stradă și aducea apă dintr-o fântână care era la stradă. A fost văzut, s-a dat telefon, eu am venit înainte de a apărea Securitatea. Or apărut ulterior străini, inclusiv Giuchici. Am consumat ceva mâncare cu tata. Mi-o spus că a adus apă și a ieșit prin spatele casei. După un sfert de oră am auzit ușa de la intrare bruscată cu putere. N-a fost închisă. S-a dat de perete și un comisar cu pistolul în mână a intrat înăuntru și a început să mă ia la întrebări: “Unde este tat-tău?” “Nu știu.” Ei au fost informați că a fost acasă. “Cum nu știi?” N-a fost atâta și prin spate au venit și au început să caute prin pod. Aia care au venit prin spate cu pistoalele în mâini și din două direcții, tatăl meu i-a văzut, că nu a avut timp să meargă departe. Au trecut la 10 metri

de el. El era într-adevăr cu arma în mână. Dar nu erau atenți. Ei erau atenți către case, unde trebuia să fie cel urmărit. Văzînd tatăl meu ce s-a întîmplat, a plecat în sus. Au căutat toată casa și la urmă cetățeanul care a intrat, nu Giuchici, mă lua așa de spate și cu pistolul mă împingea să caute. Eu știam că tata nu-i acasă. Și când am ajuns în grajdul de animale, m-a bătut, mi-a dat un picior în spate și m-a trântit pe jos și a început să care cu picioarele în mine.

“Măi pui de bandit, pe cine ai trimis alaltăieri seară?” Au ajuns la concluzia că eu, când am ieșit din casă, am trimis pe cineva să-i atace. Aia a fost cu totul întîmplător, că Gogu Cristescu a venit.

Era problema cu Herculaneele, ei nu s-au mai întîlnit, cu totul întîmplător a venit. Am zis: “Nu știu, am auzit și eu, am fost și eu.” M-a bătut, am început să țip și atunci a venit Giuchici și a spus: “Hai că nu mai avem timp de el, venim altă dată”. Și m-au luat toți să le arăt unde-i coliba. De la lablanița peste deal se vede un pic coliba noastră. Tatăl meu era acolo, dar el mergea înaintea noastră, se furișă. Mi-a spus că m-a văzut, între ei, acolo. Până am ajuns la un deal, de unde se vedea bine coliba noastră și le-am spus: “Uitați, acolo este coliba.”

Și de atunci a rămas și tata urmărit intens de Securitate, ei trebuiau să-l găsească.

Ce se întîmplase? În perioada când tatăl meu se tot ducea la comandorul Domășneanu, era chiar perioada de reorganizare, acolo a găsit un sârb, Rada Șișcovici. Acesta era un naționalist sârb, în perioada când Serbia era ocupată, erau două feluri de partizani: niște masivi muncitori erau ai lui Tito cu ai lui, și Draja Mihailovici, care era cu ceilalți. Când i-a întins o cursă și l-a prins. Rada Șișcovici s-a retras aici. Era un om cult, știa 5 limbi la

perfectie, era unul din locotenentii lui Draja Mihailovici. S-a refugiat în România și făcea servicii la C.I.D., la Orșova (Comisia Internațională Dunăreană). Aici era pe un post de traducător arhivist. N-a mai trecut în Iugoslavia la el în Serbia, pentru că acolo era condamnat la moarte. După un timp a părăsit serviciul și, cu banii pe care i-a avut, s-a dus la comandorul Domășneanu. Tatăl meu, fiind în relații bune cu Domășneanu, s-a gândit să-l ia la noi. Eu în perioada aceea am făcut 4 clase la gimnaziu la Timișoara, am făcut liceul Electromotor și m-a retras de la școală, că era așa situația, că vin evenimentele de revoltă. Tata a socotit că numai un copil are și să nu fiu la oraș. Ei m-au retras de la școală.

Dar avea intenția să nu pierd de tot școala și l-a luat la colibă pe lângă băiat, să mai învețe ceva. Am învățat eu ceva, dar nu prea mult să știu eu bine franceza. El a fost profesor de franceză în Paris și și-a făcut și studenția acolo în timpul primului război mondial.

Avea deci 58 de ani. Dar ce s-a întâmplat? A fost o perioadă când a fost urmărit și tatăl meu îl lua cu el când se ducea. El la colibă nu mai avea siguranță. Dar totuși se întâlneau, el îmi dădea să învăț și asta mi-a prins bine când am terminat liceul, să dau la fără frecvență. Ce a făcut el atunci mi-a fost suficient să absolv liceul, să dau bacalaureatul.

Tata era preocupat și de gospodăria lui. Eu la 16 ani eram copil și nu eram capabil să conduc o gospodărie și l-a lăsat pe Șișcovici cu coliba jos la calea ferată și a venit în sat prin spatele casei, numai bine că în perioada asta nu mai știu cum s-a întâmplat, ce s-a întâmplat, destul că s-a dus șeful de post de la lablanița și l-a arestat. Nu a fost condamnat, nu a fost expulzat. Am auzit că a murit în cele din urmă la închisoare.

Tata, cînd a auzit, nu i-a fost tot una, mai ales că-l luase pe răspunderea lui de la comandor.

Și s-a hot r t să se ducă să-l scoată de acolo, fără să-mi spună mie. Pe mine m-a expedit din sat să mă duc p n  la Globurău, la bunica, de unde ne tragem noi, și el s-a dus la post.  mpreun  cu altcineva a pus la cale să taie toate liniile telefonice. A dat o misiune unui băiat care a tăiat liniile telefonice, dar nu le-a tăiat pe toate și s-a dus la post. Cum nu toate liniile telefonice au fost tăiate, legătura cu restul țarii, cu Herculane, cu Mehadia au fost tăiate, dar legătura cu CFR-ul nu a fost tăiată. CFR-ul avea atunci pază militară, șeful de post a cerut întăriri la trupele de la CFR. Tatăl meu s-a dus acolo, era o clădire pe colț, e un p r iaș mic, s-a dus să studieze să vadă cum poate să intre acolo. Era înarmat, era disperat, cum era în mentalitatea lor, de a ataca. Fiind pe zid să salte să intre în curte, s-a aprins iluminatorul care lumina postul de jandarmi și p r iașul ăla și l-au văzut agățat acolo. Militarii veniseră deja (militarii de la CFR), erau doi militari, chemați probabil ca întărire, au venit cu armele potrivite.

Când l-au văzut agățat pe zid, l-au somat și a sărit în apă, în apa aia mică. A sărit acolo pe burtă și a încercat să tragă în el. S-a blocat arma lui. Putea în momentul în care s-a blocat arma să arunce o grenadă, dar n-a mai avut nici un rost.

S-a pus după o piatră. Salvarea lui a fost că au tras, a ricoșat, dar nu l-au nimerit. Atunci a ieșit șeful de post cu o voce tare:

„Cine-i acolo?”

„Eu sunt!”

„Tu ești, loane?”

„Da!”

„Păi ce-i cu tine?”

„Am venit să mă predau!”

Asta a fost prima vorbă. A oprit militarii. L-au băgat în post.

Nu i-au făcut nimic. Era cunoscut. Atunci au venit întăririle și atunci a fost urât bătut.

L-au bătut urât, care cum au venit în două mașini. Eu, cum v-am spus, nu eram acasă. Eram trimis la Globurău, dar dimineața trebuia să vin acasă. Îmi dăduse misiune să mă scoată pe mine din raza acțiunii și când am venit acasă dimineață, deja îl transportau. Nu am știut nimic ce se întâmplă. Când am ajuns pe calea ferată, acolo unde se ducea o potecă paralel cu calea ferată, am auzit în mașină cum cântau de parcă veneau de la luptă. Erau mașini militare cu banchete și pe o parte și pe alta, jeep-uri. Prin ceață am văzut militarii; ei nu știu dacă m-au văzut pe mine. Cred că un minut lipsea să ne întâlnim, dar eu deja m-am deplasat pe poteca care mergea paralel și șoseaua este tot paralelă cu calea ferată.

M-am deplasat și i-am auzit cântând, mi-am zis: „Cine știe ce?” Când am ajuns acasă, am aflat că tata a fost arestat. Nu-mi venea să cred. În noaptea aceea primarul care a fost atunci a venit și m-a căutat și pe mine. Aveau ceva cu mine, nu le ieșise din cap că eu am trimis pe cineva să-i atace pe ei la incidentul cu Gogu Cristescu de la poartă. Nu am știut că ei m-au căutat. După aia am aflat că nu m-au găsit, m-au căutat în toată casa. Pe urmă fata le-a spus că era singură acasă, că nu știa unde sunt. Ce se întâmplase? Într-unul din buzunarele lui Șișcovici au găsit un bilețel de la mine. Eu mai corespondam cu el. În ce sens corespondam? El era fumător. Nu era un om agresiv, nu punea mâna pe

armă nici chiar să-și apere viața lui, dar fuma încontinuu. Era necăjit și tata nu prea îi dădea să fumeze, îi mai dădea câte un pachet așa câteodată, eu îi mai dădeam, spuneam că-i mâncare și îi mai dădeam câte un pachet de țigări și așa prin corespondență îmi dădea să învăț ba verbul cutare, ba verbul cutare, și unul din răspunsurile mele l-au găsit la el în buzunar când l-au arestat. Și au întrebat ce-i cu acesta, a spus că este de la mine. Eu eram un personaj care a avut tangență cu Șișcovici. M-au căutat în noaptea aia și m-au lăsat în pace, nu m-au mai căutat. Pe tata l-au dus la Siguranță la Lugoj, pe Marineasa l-au arestat tot cu un truc, l-au chemat la telefon și acolo l-au arestat și au colectat din plasa asta Orșova, că Marineasa a recunoscut. Au fost judecați, Marineasa a primit 15 ani, unul din Orșova, 10 ani, tata, 7 ani și așa tot grupul până la pedeapsa minimă de 6 luni, dar asta înainte de a apărea pedeapsa cu moartea, deci au fost judecați după legile vechi. Ulterior, în vară, după ce a fost prins comandorul Domășneanu, Spiru Blănaru, atunci s-a aplicat pedeapsa cu moartea.

Despre arestarea mea, în gospodărie la noi, fiind cuplul acesta de oameni ajutători,ăștia știau toate persoanele și pe Gogu Cristescu, și pe alte persoane care ne căutau. Și fiind el aici la colibă o dată, Gogu Cristescu a scăpat cu fuga de la Crușovăț, dintr-o colibă, dar cam dezbrăcat. Și cuplul asta l-a îmbrăcat, i-a dat probabil și mâncare. Ce s-a întâmplat? Eram la vârsta la care nu puteam să judec așa cum trebuie, nu puteam să țin și niște oameni care să asculte de comanda mea, eram la vârstă fragedă și m-am hotărât să nu îi mai țin. Sigur că lor nu le-a convenit, au venit în sat. Eu nefiind în sat, ei au furat de acolo niște obiecte și au plecat. M-am dus la post și am reclamat că mi s-a furat. A întrebat șeful de

post dacă bănuim pe cineva și dintr-un mic amănunt am știut imediat cine a fost hoțul. Un vecin de lângă noi mi-a spus că cățeluța lui a lătrat toată noaptea în spatele grădinii și într-o bucățică de pământ moale dintr-un mușuroi de cârțițe a fost amprenta unei încălțări, și încălțăminte a fost de-a noastră, una care avea un călcâi din două bucăți, și urma a rămas în pământ. Am știut atunci că este vorba de omul ăla. M-am dus la șeful de post și-am explicat: uitați, am găsit urma aia în sfârșit, mi-a spus că lucrează la Topleț, că și acolo nu știu ce ar fi făcut. Așa a fost destinul că nu l-am lăsat pe șeful de post să-l caute, am făcut eu pe detectivul. Mă urc pe tren seara, am urcat pe tren și în gară la Topleț l-am găsit pe respectivul. Era acolo, când m-a văzut, a fugit. L-au urmărit apoi cu un jandarm, însă noi am găsit lucrurile pe care le furase într-o valiză mare. Și erau lucrurile acolo. Impegatul i-a zis să aștepte trecerea personalului, după aia îi face formele de plecare. El urma noaptea să plece în Moldova și bine ar fi fost să fi plecat ! Când m-a văzut pe mine, a fugit. Eu m-am dus la post, am luat un jandarm cu mine, am căutat și pe seară, când să se întunece, a venit la bagaj, și atunci au întrebat: "Ăsta-i?" Mai venea și cu o valiză micuță în mână, a lui Șișcovici, care rămăsese la noi. Când l-am văzut, i-am spus printre dinți jandarmului: "Ăla care vine din față, ăla este!". Jandarmul și-a făcut meseria lui. Când a ajuns, i-a tras vreo doi pumni, l-a trântit jos. Mie mi-a părut rău de el: "Lasă, nu-l mai bate, că dacă l-am găsit, nu mai are rost să-l mai bați". M-am dus la biroul de mișcare, acolo am găsit lădoaia aia cu bagajul. Urma ca mâine zi să vină acasă la lablanița la reconstituirea furtului. Noaptea ei l-au mai bătut, și el și-o fi zis: "la stai, că dacă eu primesc bătaie, ia stai să fac și eu o treabă". Foarte bun prieten eu cu militarii, seara am mâncat cu ei

acolo. Dimineața, când să mă scol, văd că nu vorbesc cu mine nici unul, mi-a trecut prin gând ceva: "Aici trebuie să fie ceva suspect". Într-adevăr, el noaptea a dat declarație împotriva mea, că la mine la sălaș am primit partizani, că au venit cu alte persoane străine, că am cântat cântece legionare. A fost suficient pentru șeful de post, deja știau și militarii toată treaba, de aceea ei nu vorbeau cu mine dimineața. Șeful de post, cu tact, mi-a spus: "Te duci la lablanița și venim noi la reconstituire, trimit eu un băiat". Nu mi-a zis nimic, nu am știut nimic de declarație. Am plecat, eu am venit cu personalul dintre două și trei, dar eu am avut niște presimțiri. Când au apărut, deodată m-am schimbat la față. Cum eram vecini cu primăria și la ieșirea notarului a ieșit notărița și m-a văzut. Toată lumea știa că la Petchescu s-a furat și că vin la reconstituire. A ieșit și ea și mi-a spus: "Tu ai albit la față că ție ți-o furat, dar el nu albește!" Ele știau ce știam eu. Mie mi s-a părut suspectă atitudinea lui, a șefului de post, a militarilor am văzut că-i alta. O venit la post, când l-a văzut și acesta, i-a dat două palme: "Hoțule!" Șeful de post încă nu luase contact cu dosarul ăsta care a venit și cu declarația. Cică, către mine, "Du-te tu acasă, că venim și noi după aia". Acestea sunt formalitățile pentru reconstituirea furtului. Am mers acasă, am așteptat un pic, vine un militar, un jandarm, erau în termen: "Mitre, hai până la post!" "Păi nu veniți la...?" "Nu, te cheamă dl șef până la post". Când am intrat în postul de jandarmi, era numai șeful acolo: "Mitre, uite care-i problema, venim și la reconstituire, dar uite ce a declarat Pușcașu" (că Pușcașu îl chema), și a scos declarația și a început să citească ce v-am spus eu mai înainte: că am primit persoane fugite, partizani, că i-am îmbrăcat, că le-am dat să mănânce, că am cântat cântece legionare și că

aș avea o armă. Tatăl meu a avut într-adevăr armă, dar eu nu. Au venit la reconstituire, eu m-am dus din nou cu ei, am dat declarație acolo, el a bătut la mașină și nu am recunoscut, am zis: "Nu-i adevărat, eu nu am avut unde să primesc, eu nu am stat la colibă. Pușcașu cu nevasta a stat acolo și dacă știe el că m-am dus cu persoane, cu băieți și am cântat cântece legionare să spună el cine sunt. D-voastră puteți afla dacă este adevărat sau nu. El spune să se răzbune pe mine. Dacă era adevărat, eu nu mă duceam cu trenul să-l caut". În sfârșit, am zis că nu știu. Iar arma cât a fost tata nu am văzut-o și nici după plecarea lui de la colibă. Acum s-au încurcat lucrurile, pentru că trebuia dovedit. Trebuia să găsească și persoanele cu care am cântat cântece legionare și dovezi că persoanele fugite nu le-am îmbrăcat aici, la colibă. În sfârșit, dacă există arma trebuie să o scoateți. Întrebați-l pe Pușcașu. Pe timpul cât tata a fost fugit, nu am văzut arma și asta a fost motiv să mă aresteze, pentru că nu am văzut arma. Într-adevăr, a mai fost o armă aici, de care eu nu știam. Eu am recunoscut că am văzut arma la tatăl meu, o știam, nu era a lui, era alta pe care am văzut-o. Pușcașu era gospodarul aici la colibă, eu nu am avut tangență cu arma. Dar prin faptul că s-a interpretat că eu știu de arma aceasta, iar eu am spus clar că eu nu știu de arma tatălui meu când era fugit, știu că a avut o armă. Ne-o dus cu șiretlicuri pe amândoi, mi-a spus că trebuie să merg mai întâi la Lugoj, la Securitate, să dau niște declarații, am plecat de parcă am plecat la nuntă. Nu bagaj, nu nimic, m-am îmbrăcat și am plecat. Eu am fost arestat din momentul acela. Pe el l-a dus la Penitenciar, pe mine m-or ținut câteva zile la Miliție, nu mi-a luat nimeni nici o declarație, după aia m-or dus la Securitate. La Securitate era îmbulzeală din 48 de

persoane, m-au băgat într-o bucătărie (ce era casa unei persoane), 48 de persoane erau în bucătăria aceea și era un prici așezat pe trei nivele și prin bucătăria aia trecuse și tatăl meu, el avea obiceiul să zgârie odată acolo și deținuții mi-or spus: "Vino aici, că aici a stat și tat-tău". Oamenii din zonă, oameni care îl cunoșteau, pe mine nu m-or cunoscut, dar pe tata l-au cunoscut, nu era un lot cu el, că rămăseseră acolo. Am stat acolo o lună de zile, două săptămâni nu m-a întrebat nimeni nimic, o dată în zi mâncare, jumătate de oră afară, am început să amețesc, nu puteam să mă mai țin pe picioare. Am avut norocul că la două săptămâni s-o liberat alt băiat de la Domașnea, unul Galescu, pe ăla l-or învinuit nu știu pentru ce și l-or eliberat. Și la corpul de gardă era spart un zid și corpul de gardă se afla în altă clădire și birourile de cercetări și tot acolo era corpul de gardă a militarilor care păzeau. Aveau nevoie pentru curățenie. Văzându-mă mai mic, la 16 ani, au hotărât să mă ia la curățenie și m-au scos la două săptămâni din regimul acela strict, le făceam curățenie, le aduceam mâncare de la restaurantul Dacia, le spălam vasele, le spălam câte o batistă, cămașă, prosoape, în sfârșit, eram ca o menajeră lor. Și atunci, odată, când își predau (în fiecare dimineață, cfițerii de serviciu își predau deținuții), era un locotenent Hansberger, exact același care îi făcuse și lui tata dosarul. A făcut apelul și când a ajuns la Petchescu Dumitru, zice: "Măi, tu ești fiul lui Petchescu care-i la Timișoara?" (tata era la Timișoara, era și judecat). "Da !" "Și ce dracu n-ai putut să stai barem tu acasă?" Am văzut că nu i-o fost totuna, probabil. N-or zis nimica, eu profitând de faptul că eram în tangență cu ei acolo că veneau la biroul de cercetări, l-am rugat într-o zi: "Domnule locotenent, vă rog foarte mult (nu m-o întrebat nimeni nimic, erau oameni acolo

de un an jumate care nu au dat declarație și nu l-a trimis nici la justiție ca să-l condamne și nici acasă ca să-l elibereze, și eu știam că ce stă la Securitate nu se socoțește la pedeapsă), dacă sunt vinovat, să mă trimită la justiție, da' cercetați-mă, faceți-mi dosar. Într-adevăr, în două zile m-au chemat la un caporalul Gherga, dar după ce făcusem noi curățenie. Am terminat, mă băgaseră în arest, o venit după mine:

“Hai.”

“Da am făcut curat!”

“Hai după mine”. Dar râzând așa: “hai la cercetări”. Toate cele 48 de persoane, curioși să vadă ce mi se întâmplă, că așa era acolo, orice amănunt trebuia să-l știe toți. Dar m-a cercetat un locotenent Mircu, om zelos slujbei lui și regimului. S-a pus acolo el în fața mea, eu pe un scaun să dau o declarație:

“Ai făcut cutare, cutare, ai primit partizani acolo la tine?” “Nu!” “Cum nu?” “Domnule locotenent, eu nu am putut să primesc persoane străine la colibă, pentru că eu nu am stat la colibă. Dacă Pușcașu (atunci am început să mă apăr) știe că pe la colibă pe la noi a trecut cineva, atunci numai el trebuie să știe”. S-a repezit la mine peste masă, mi-a dat vreo doi pumni, am căzut pe jos, am început să țip, mi-a spus să nu mai țip. Clădirea era izolată, dar avea și stradă, era acolo imediat la stradă o fereastră cu zăbrele, dar nici el nu a mai dat în mine cu picioarele, mi-a dat doar vreo doi pumni, am căzut jos: “Banditule, vrei să bagi un om sărac la pușcărie? voi exploatatorilor!” “Domnule locotenent, eu nu știu !” După aia m-or lăsat în pace, au scris exact ce am spus în declarație. M-or lăsat în pace. La o lună de zile m-au chemat din nou la cercetări și mi l-au adus pe Pușcașu în față. El era la Parchet pentru un furt. L-au adus la Parchet să-l pună față în față

cu mine pentru o confruntare directă, dar nu a mai fost locotenentul, a fost un plutonier major spaima Securității, unul de la Cornea, unul Săvăilă. Când am intrat acolo, pe masă avea o mașină de scris și o boată numai noduri. Când am văzut-o, nu mi-a fost totuna, era un personaj sever.

“Petchescu, dai declarație?”

“Da, dau !” a semnat-o Petchescu, am spus datele personale. “Ce știi de persoanele străine care le-ai hrănit la colibă?” “Domnule plutonier major, nu am hrănit pe nimeni. Eu nu am stat la colibă”, declarația scurtă a fost norocul meu. Pe asta am menținut-o până la ei, “n-am fost la colibă, nu știu dacă s-a întâmplat așa”. Pușcașu știa despre haine, mâncare, adevărul este că și eu știam, Pușcașu mi-a spus imediat: “Uite că astă-noapte a venit nea Gogu, a scăpat de la Crușovăț dintr-o colibă”. Știam lucrul acesta, dar nu puteam să-mi asum eu fapte pe care nu le făcusem și am spus: “N-au fost!” “Păi uite că Pușcașu ce declară.” Și bagă datele personale și începu că veni pe la colibă Gogu Cristescu și i-a dat să mănânce, că a venit dezbrăcat, că i-a dat cutare și cutare. A încheiat declarația și a întrebat: “Cum era îmbrăcat Gogu Cristescu?”

“Avea niște pantaloni, avea și mustață (nea Gogu nu avea mustață), avea în picioare niște cizme”. El a uitat. Pe aici, pe la colibă, au mai trecut și alte persoane, cizme avea Artinescu de la Mehadia. A fost un personaj care nu a avut tangență tata cu el. După ce tata și Marineasa au fost arestați, atunci s-a aciuit pe lângă nea Gogu Cristescu și personajul ăsta de la Mehadia și într-adevăr a fost pe aici, pe la colibă. Dar ce se întâmplă! Ei erau informați cum se îmbracă Cristescu, că nu corespundea cu datele ce le aveau ei. Numai bine că nu i-a convenit plutonierului ce declară: “Cum îi Petchescu? Și cu arma cum îi?”

“Arma nu am avut-o eu!”

Mă scuzați că revenim puțin înapoi. Șeful de post nu ne-o dat drumul până n-o scos arma. Și cu jandarmul și cu șeful de post de aici tot ne soma: “Mă, scoateți arma! că acum trebuie să o scoateți!” Eu nu am avut de unde, că nu am știut de ea. Și la un moment dat, când a început să-l amenințe, Pușcașu s-o dus, unde s-a dus, că a venit cu arma militară. Deci corpul delict era ! Și condamnarea așa a fost. El avea port ilegal de armă și pe mine complice din cauza că eu recunoscusem că am văzut o armă, dar nu pe asta, ci la tatăl meu până a fost arestat. Pușcașu a declarat că aş fi avut eu arma, dar s-a dovedit că el a scos arma din colibă. În sfârșit, nu i-o convenit plutonierului, o fost foarte sever, dar nu m-o bătut. La un moment dat mi-a spus: “Pleacă! Du-te în arest!” Aici, cu ochii ațintiți pe mine, m-or întrebat ce s-o întâmplat și le-am povestit ce s-o întâmplat, că o venit Pușcașu, că l-or dus de la Parchet și l-au pus la confruntarea directă cu mine să mă acuze. N-o durat 10 minute că vine din nou Gherga și mă cheamă: “Hai la birou din nou!” Vă rog să mă credeți, l-am găsit tumefiat pe Pușcașu. L-o bătut, el din acuzator o devenit vinovat că nu le corespundea la datele ce le-o dat, că el dădea date a lui Artinescu și spunea că Cristescu a fost dezbrăcat, că eu l-am cazat și i-am dat haine. Nu corespundea cu ce aveau în informații și l-au privat pe el să vorbească. Țsta a fost norocul meu. “Petchescu uite ce declară”. Că au mai dat și au mai schimbat declarația, că au venit cu doi copii în colibă și au cântat cântece legionare, tot altfel decât prima declarație. Am declarat din nou scurt: “N-am văzut arma, arma am văzut-o la tata cât a fost fugit. Am văzut arma dar nu arma aceasta. Eu la colibă nu am stat.” Între timp, eu aflasem că el este de la Cornea și cunoștea forma de

traia a locuitorilor din zonă: "D-voastră știți cum este la colibă, acolo stau slugile. El a fost o slugă, un om care ne-a ajutat. Eu am stat în sat, el a stat la colibă. Dacă într-adevăr s-a întâmplat că cineva din partizani au venit la colibă, numai el i-a primit", dar el i-a primit într-adevăr. Eu mi-am menținut declarația: "Cum îi, Pușcașule?" Băgă altă filă la mașină și el a început să le amestece și a doua oară m-o scos și m-o mânat la arest. Acolo le-am zis la început că am și eu o problemă cu unul care încearcă să mă acuze și au zis că trece, încercau să mă încurajeze, vedeau că sunt copil. Când m-au chemat a doua oară, erau toți îngrijorați. Era un praf în bucătăria aia și a zis: "Ai grijă ce faci". Acum a doua oară nici nu l-am mai recunoscut pe Pușcașu. Dacă nu-l știam după mustață, nu l-aș mai fi cunoscut, așa bătaie a luat. Bătaie pe care și-a provocat-o singur. El, dacă spunea de la început, a fost cutare așa, așa îmbrăcat, avea astfel de armă, dar el dădea semnalmentele altuia și nu le ieșea lor la socoată. În sfârșit, s-a făcut cercetarea, am semnat declarația cum v-am spus și d-voastră aici și ne-a trimis la Parchet. Și nu au reușit să dovedească nici de băieți, ca să mă poată acuza că aș fi cântat cântece legionare și alte activități. Atunci am fost încarcerat. El a rămas la drept comun. Erau trei secții la Lugoj, jos, la mijloc politicii și sus sabotajuri. La mijloc, la politici, în prima cameră după scară, am ajuns eu. Eu nu am mai văzut oameni arestați multă vreme. Erau albi ca varul, nu mai aveau roșeață. Erau 20 de persoane cu mine, în momentul în care s-a deschis ușa și am intrat în celulă, cine se ridică în picioare? profesorul meu de franceză, d-l Șișcovici. Deci am dat de Șișcovici la Lugoj. Când m-a văzut, m-a luat în brațe și a zis: "Măi Mitru, ce-i cu tine?" Unii știau deja, dar el nu știa. Mergeau informațiile prin plecări, prin

veniri și știau că eu sunt acolo, că sunt fiul lui Petchescu Ion. Unii mă și cunoșteau. Era unul de la Topleț care venise pe la noi pe acasă. Acolo am făcut. Pe mine m-a condamnat de complice. Am făcut 6 luni la Lugoș. Am făcut apel, nu s-a luat în considerare, am rămas condamnat. Când am venit înapoi acasă, casa era toată ocupată, dispensarul era aici. Casa cu toate bunurile a rămas la discreția lor. Între timp, autoritățile locale au dat telefon la bunica, la Globurău și au venit cu carele cu neamuri și au cărat ce au mai găsit în casă, dulapuri, haine, tot ce s-a putut. Când am venit de la închisoare nu am avut unde să trag, am mers la bunica la Globurău. Acolo am stat și m-am refăcut. Cât am fost arestat, surorile și bunica tatălui meu s-au grijit de pachete la Timișoara și la Gherla. Referitor la tata, a stat la Timișoara câteva luni, deja îl prinsese pe comandorul Domășneanu și pe Spiru Blănaru, se afla lotul Marineasa încă la Timișoara. Cred că au mai fost acolo până i-a executat, că tatăl meu mi-a povestit că îi auzea cum cântă în celulă și la un moment dat nu i-a mai auzit cântând, i-au dus la Gherla, apoi pe Marineasa la Aiud. Tata a fost un fel de revoluționar și când i se părea că este o nedreptate, imediat reacționa. Mai ales la pușcărie vezi nedreptatea și trebuie să taci. O simțit că în camera unde era el era un informator, șef de cameră, și a vorbit cu câțiva să-l schimbe pe șeful de cameră. Și într-adevăr l-a mutat și a pus șef un băiat tânăr, un student. Respectivul când a ieșit la plimbare, care o fost șef de cameră, i-o spus la gardieni. A fost chemat tata la administrație și l-a întrebat: "Ce, tu ești afară, tu faci alegeri aici, tu ai venit să faci alegeri?" și i-a dat 18 zile de frecat coridorul. Se frecau coridoarele, se înfășurau cârpe pe ambele picioare și se mergea ore întregi până se lustruiau. Și ce se întâmplă?

Când a ajuns la Gherla, imediat s-a întâmplat ceva acolo, că, fiind noi, administrația îi lua tare de la început, ca să-i intimideze, să nu țină ședințe sau acțiuni din astea. Numai bine l-a chemat gardianul și l-a dus în curte. A fost chiar de Paști sau altă sărbătoare. L-a chemat în curte și acolo erau alte 40-50 de persoane. Curtea era pavată cu piatră rotundă. Și la un moment dat șeful închisorii, unul Lazăr, care ulterior l-au găsit, și i-a condus, a făcut instrucție cu ei. I-o ales. Pe tata l-a simțit un pic mai bățos și a zis să ia frica. I-o ales pe câteva zeci de persoane și i-o dus acolo în curte: "Uite, hai că mai trebuie să ne pregătim, că vin americanii, voi trebuie să știți să vă feriți, să vă apărați, că ei or să vină cu avioane". Comandantul acesta al închisorii probabil că a fost ori drogat, ori beat, i-a luat cu sărituri, unul peste altul și el stătea cu boata în mână și trebuia să sară capra. Oamenii, epuizați, fără putere, cădeau și puneau pe cel care stătea aplecat mai sus și cădeau și atunci dădea cu boata. I-o stâlcit în bătai și tata a luat câteva boate, dar el era un pic mai ager la 42 de ani. Dar erau oameni în vârstă, ca fostul ministru Pană. În sfârșit, personalități, bătrâni care nu aveau pic de vlagă. I-o bătut până ce i-o lăsat leșinați. La urmă, după o oră, două, cât a durat programul acesta, a dat ordin gardianului să aducă apă. Și din curtea aia se trecea în altă curte, unde era ciment. A dat ordin gardianului să arunce apă și pe ei. I-o dezbrăcat și i-o pus să se pună pe burtă câteva minute, apoi pe spate. Un program de exterminare. Atunci tatăl meu s-a îmbolnăvit rău. L-au dus la infirmerie, mulți au murit atunci, nu au mai putut, bătuți cu boata și apoi puși pe betonul rece. Exact ca să-i îmbolnăvească și ca să-i extermine. În sfârșit, când a fost problema canalului Dunăre-Marea Neagră, s-o cerut la muncă și a ajuns la Peninsula Marea

Neagră. Acolo aveau un program de teroare. Cei ce nu își făceau norma erau bătuți. La 42 de ani, tata era în putere. Era slab, dar încă putea să-și facă treaba. Dar a văzut că băga mâna sub pătură și ciupea și făcea semn să se ridice. Acolo aveau o baracă specială unde îi băteau că or vorbit că nu își făceau norma. Acolo, un băiat, un student, a zis că își pune capăt zilelor ca să-l audă. Toți îl cam aveau sub supraveghere pe băiat. Sigur că a profitat de ocazie și o dată la apel nu-i studentul. S-a dat alarma și l-au găsit la veceu, îi erau tăiate venele, cursese sânge acolo. L-au dus imediat cu ambulanța și l-au reparat. N-o murit. Îi stâlceau în băți și acolo la muncă. Munca era grea, era și teroarea asta. Alt caz, omorât și aruncat în sârme, ca și cum ar fi vrut să evadeze.

În sârme trecea curent electric?

Nu știu, nu mi-a spus tata. Dar în orice caz persoana au agățat-o ei de gard, de sârmă. Dimineața când au ieșit din barăci era acolo și supravegetorii au spus că a dat să fugă și de asta l-au împușcat. Un militar așezat în foisor a strigat: "Nu l-am împușcat noi, nu l-am împușcat noi". Din foisor, un curaj pe băiatul ăla, au rămas și ei mirați, că știau care era regimul, cum a avut el îndrăzneala.

Tatăl d-voastră a reușit să iasă de la canal?

Da, a reușit, când s-au terminat lucrările la Canal, l-au dus din nou la Gherla și în noiembrie 1956 s-a eliberat la termen. Am fost și eu la militărie, că pentru noi nu a existat armată. Detașament de muncă în Valea Jiului, la Uricani, am făcut trei ani. Și a coincis eliberarea lui din pușcărie cu a mea din armată. Și într-adevăr medicul care se afla la dispensar în lablanița ne-a luat pe propria răspundere și ne-a primit în casă. Eu eram căsătorit, cu 2 copii. Ne-a lăsat în două camere, dar s-a nimerit că a venit perioada de colectivizare în 1955-1956 și tata nu a

vru să se înscrie. În consecință, ne-a dat afară din casă. Și așa eram noi oameni tolerați și ne-au dat afară. Eu m-am dus cu nevasta, cu copiii. M-am angajat la Topleț. El a trăit cu o femeie aici în lablanița, în casa ei. Acum aș vrea să revin în vara lui 1948. Într-o seară dormeam cu tata, m-am trezit, am auzit vorbindu-se în cameră, m-am mișcat, dar nu m-au trezit, eram acoperit, pe Zaharia Marineasa l-am recunoscut după glas, pe ceilalți nu, erau patru persoane, era și Spiru Blănaru. Ei discutau acolo. La un moment dat a întrebat cine era acolo. Tata a zis "copilul" și în discuțiile lor a rezultat că Spiru Blănaru avea un plic pe care trebuia să-l deschidă cu toți, cu Marineasa, cu tata și era și comandorul Domășneanu. Au desfăcut plicul și în el era o directivă venită pe linie de organizație legionară ca să nu se întreprindă nici o acțiune, nici o propagandă. Cât se poate să se dea la fund. Bănuiesc că evenimentele s-au precipitat, au fost evenimente la Herculane, fără să fie prevăzute. Deci automat au respectat dispoziția. Acum, sigur, la legionari a fost disciplină, dar au mai avut și ei deviații.

Și sârbul?

A rămas la mine acolo. După aia mi-a spus cineva că a murit, dar nu știu unde. Oare avea familie? Era despărțit de soție.

Ce să vă mai pot spune? Că timpurile au trecut și noi am rămas considerați tot ca bandiți. Că așa eram noi considerați.

[Mărturie ulterioară:]

1. Referitor la înregistrarea mea pe bandă, aș dori să fac unele precizări: în primul rând, au trecut 50 de ani de la evenimente; nu toate întâmplările sunt înșiruite în

ordinea în care s-au desfășurat. M-am lansat prea mult în a vă povesti ceea ce am pățit eu personal; la vârsta pe care o aveam atunci, nu puteam fi un personaj ca făcând parte din rezistență, deși știam unele lucruri și întâmplări.

Ceea ce aș dori eu mult să consemnați din mărturia mea este faptul că în zona noastră, respectiv în plasa Orșova, era o organizare, așa se explică faptul că cele 32 de persoane din lotul Marineasa erau din Ogradina până la Iablanița.

Dar așa cum am afirmat, venise Spiru Blănaru cu dispoziția strictă de a nu întreprinde nici o acțiune în teren, doar organizare. De ce doar organizare fără acțiune? Eu cred că avea legătură cu capturarea legionarilor parașutați în vederea unei rezistențe armate. În aceste condiții, cel mai cuminte era să se mai aștepte alt prilej.

Nefericitul incident de la Băile Herculane a precipitat lucrurile, au început arestările; unele persoane au fugit de la domiciliu. Se ținea mereu legătura și cu alte persoane care nu erau vizate spre arestare. Dintre acestea, au mai căzut în plasa Securității cinci bănuți doar că ar avea legături cu cei fugiți.

Legăturile ce se formau în vederea unei adevărate rezistențe armate nu erau doar între legionari, aceștia constituiau forma organizată, la aceasta s-au alăturat și persoane făcând parte și din alte partide, chiar și fără partid. Țelul lor comun era rezistența împotriva regimului comunist.

Contrar dispozițiilor primite, prin persoana lui Spiru Blănaru, de a nu se întreprinde nici o acțiune armată, totuși s-au mai produs anumite incidente, mă refer la cel din Băile Herculane, Teregova sau Rusca, când cei din Rezistență au atacat. În rest, eu consider că toate confruntările dintre Rezistență și Securitate au fost

provocate de graba Securității de a lichida cât mai repede pe cei ce se opuneau regimului.

Eu cred că dacă într-adevăr ar fi avut loc o confruntare între Rezistență și Securitate, situația ar fi fost dramatică. Cei din Rezistență nu s-ar fi lăsat hăituiți dintr-o pădure în alta.

În legătură cu profesorul sârb, aș mai adăuga un lucru. Gestul tatălui meu de a-l scoate de sub arest a fost determinat de doi factori: unul a fost că se considera vinovat de arestarea sa, fiindcă îl lăsase în grija unor oameni nu destul de vigilenți, când putea tot așa de bine să-l ia cu el, așa cum a procedat în numeroase cazuri; al doilea era că se întetise urmărirea celor fugiți, Securitatea era peste tot. Se pusese la un moment dat problema ca, cine dorește, să treacă clandestin în Iugoslavia și tocmai acest sârb constituia speranța lor de a reuși să se strecoare peste graniță și mai departe prin Iugoslavia.

Prin arestarea domnului Șișcovici s-a destrămat tot planul lor. Cine știe cum s-ar fi soldat tentativa lor de a trece fraudulos granița? Poate Dumnezeu a vrut așa. Cei ce au avut zile au făcut ani grei de temniță, dar, în final, totuși au scăpat, au sfârșit la casele lor.

Cât despre suferință, n-au îndurat-o doar cei arestați, au suferit mult și cei rămași acasă. Toate acestea la un loc fac parte din drama poporului român.

2. Îmi amintesc că în vara lui 1948, după arestarea lui Marineasa, Gogu Cristescu împreună cu tatăl meu organizează o ambuscadă având drept scop scoaterea lui Marineasa de sub arest.

În acest sens, pe mine mă trimit la lablanița spre a afla vești despre transportul lui Marineasa spre Lugoj.

Pe șoseaua spre lablanița m-am întâlnit cu o căruță în care era Nică Drăgan din Plugova, cumnatul lui Gogu

Cristescu. Acesta mă întreabă unde mă duc. Îi răspund că la Iablanița. Îmi zice să știu că pe Marineasa l-au ridicat, au fost două mașini ale Securității și au plecat spre Mehadia. Asta fiind situația, i-am rugat să mă ia în căruță, am vrut să mă întorc și să duc vestea celor ce mă așteptau. Când am ajuns la locul stabilit, am părăsit căruța și am intrat într-un ogaș unde eram așteptat. Le-am dat vestea. Mare dezamăgire. Comentarii.

La circa 20 de minute, trece prin dreptul nostru o mașină, una din cele două care-l luaseră pe Marineasa. Deși scopul ambuscadei nu era atins, o voce a spus: „hai să le dăm măcar un avertisment!” În grabă, urcăm o pantă abruptă spre a ajunge la șoseaua spre Plugova. Când am ajuns la circa 50 de metri de șosea, mașina și-a făcut apariția. S-a deschis foc asupra ei. Un foc de armă și câteva de pistol automat. Mașina părea că oprește, dar s-a răzgândit. În mare viteză, a plecat spre Plugova. Grupul nostru a ajuns aproape de șosea tocmai în momentul în care și căruța lui Nică Drăgan a ajuns. S-au schimbat câteva cuvinte. Căruța își continuă drumul spre Plugova. Grupul nostru se împrăștie. La vârf de pantă, la Ceregău, mașina Securității, în care era maiorul Kling, aștepta căruța. Sub amenințarea pistolului, cei din căruța au fost interogați să spună din cine era format grupul care l-a atacat cu focuri de armă, lovind mașina. Atât Nică Drăgan, zis Crețan, cât și cealaltă persoană au spus că nu au cunoscut decât pe Gogu Cristescu, celelalte erau persoane necunoscute. Acest dialog l-am aflat de la Nică Drăgan ulterior. Acesta era de fapt adevărul, fiindcă atât tatăl meu după arestare cât și eu, aflându-mă în vara lui 1949 la Securitatea din Lugoj, n-am avut de suferit de pe urma celor două persoane din căruță, deși acestea ne cunoșteau pe toți din grup.

Lumea satelor a avut numeroase persoane cu caractere de adevărați români, asemeni lui Nică Drăgan și însoțitorului său din căruță.

O imagine completă a luptei anticomuniste nu poate exista fără a aminti de cei ce prin diferite forme au contribuit la rezistența anticomunistă. Fie că au găzduit și au dat hrană, fie că au contribuit prin alte forme la supraviețuirea celor angajați direct în lupta anticomunistă.

În supraviețuirea tatălui meu și a profesorului Șișcovici, doresc să amintesc doar o parte, din ceea ce știu eu, a celor ce ne-au ajutat: familia Grecu Elena zis Mogoș, familia Anca Tătucu cu copiii, numită Mărculescu, Pomojă Zaharia cu soția zis Buchi, Negoită Gheorghe zis Stărie, Roșu Gheroghe, toți sunt din Iablanița; din Globurău au fost: Familia Peștenaru Cornel zis Bozariu, familia Bubă Nicolae, familia Șuvăgău Nicolae, familia Grecu Petru cu copii.

Au fost mulți asemenea oameni care, cu toate că erau conștienți că se supuneau unui risc, au sprijinit cu ce au putut rezistența.

În final, Securitatea a fost nevoită să evacueze toată populația de la sălașe ca să aibă în felul acesta convingerea că nu mai are cine-i găzdui pe fugari.

Chiar și în aceste condiții s-au mai găsit oameni curajoși.

Aceasta îmi este mărturia.

Dumitru Petchescu – Iablanița

Stăm de vorbă cu domnul...?

Nicolae Târziu.

Născut când?

Născut în anul 1917, 8 decembrie, în comuna Luncavița, județul Caraș-Severin, originar din Iablania, unde am și copilărit.

Unde v-au prins evenimentele în perioada de după război?

După al doilea război mondial am fost militar. M-am încorporat în anul 1938. În 1938 am fost condamnat la 10 ani muncă silnică, dar în timpul procesului mi s-a comutat cererea de pedeapsă a procurorului în infracțiune la liniștea publică, era vorba de împrăștiate de manifeste. Și anume scrisoarea lui Iuliu Maniu către Patriarhul Miron Cristea de a nu patrona opera de distrugere a lui Carol II. Am fost arestați un grup de 20 de persoane, dintre care patru am fost condamnați, iar restul au fost achitați.

Acesta a fost un proces legionar?

Da, am făcut parte din Frăția de Cruce încă din 1935, am fost șeful Frăției la Școala Normală din Caransebeș în anul 1938.

După aceea ați continuat activitatea în Iablania?

În 1938 trebuia să plec în Franța, într-un număr de 50 de învățători selectați din România pentru românii din Franța. Am renunțat întrucât toamna a trebuit să mă duc la armată, dar am avut ghinionul că am făcut armata șapte ani. M-am încorporat în 1938 și m-am eliberat în 1945, după care am revenit învățător la Iablania. Deci am executat șase luni din pedeapsă, după care am fost încorporat pe front. În 1944, în urma unui ordin, am fost

luat de pe front și repartizat la Școala de ofițeri de rezervă din Lugoj. Aici, în cadrul școlii, am găsit un grup de rezistență. L-am cunoscut pe Spiru Blănaru. În 1945, în urma unui ordin primit din afară, Spiru Blănaru, împreună cu alți băieți din Moldova, dezertează din școală pentru a forma un grup de rezistență anticomunistă. Spiru Blănaru s-a stabilit la bătrânul Horescu. Prin intermediul lui Neli Domășneanu, o fostă colegă de școală și nepoată a lui Horescu, l-am reîntâlnit pe Blănaru. În același timp, când am venit la Iablanița, am dat peste Zaharia Marineasa împreună cu Athanasie Berzescu și cu profesorul Ion Iliescu. În 1945 am luat parte și eu la discuții, dar nu era încă vorba de a face ceva, erau doar probleme de organizare. Prima ciocnire cu Securitatea a fost atunci când, în casa comandorului Domășneanu de la Herculane, acesta s-a întâlnit cu Zaharia Marineasa și cu alți câțiva camarazi din Valea Bolvașniței, de pe la Ieșalnița, Topleț. Venind acasă împreună cu Petchescu Ion, în gara Herculane s-a întâmplat o ambuscadă între jandarmii care-l urmăreau pe Marineasa, aceștia dorind să-l aresteze. A intervenit doamna Domășneanu, care era în gară, spunând că-i cunoaște pe acești oameni. Văzând agresiunea jandarmilor, Zărie trage o rafală de pistol în aer, de intimidare. Jandarmii dispar și fugarii aceștia: Marineasa și Petchescu din Iablanița, și Gogu Cristescu din Plugova. La câteva zile, doamna Domășneanu este arestată. Comandorul Domășneanu a intervenit să o scape, dar nu a reușit, chiar a riscat să fie și el arestat. El fuge la grupul Blănaru, care se organizase la Domașnea. În septembrie 1948, când nu ne așteptam, Zărie e arestat, tocmai în ziua nunții unei prietene de-a noastre, Ica, care a ajutat cu alimente fugarii. Noi am avut o convenție ca în cazul în care Zărie e arestat, eu preiau conducerea

grupului Cerna, așa se chema Grupul de Rezistență, Cerna, respectiv plasa Orșova.

Ce însemna un grup de rezistență?

Continuam organizarea rezistenței anticomuniste.

Era o rețea națională de rezistență?

Da.

Dumneavoastră ordinea le primeați din afara țării sau din interior?

Noi le primeam prin intermediul grupului Blănaru, căci ei erau în legătură cu cei din afară. Noi eram pregătiți în orice moment de a pleca în munți. Deocamdată, misiunea noastră era de a organiza rețeaua de alimentare și susținere a celor din munți. Eu colectam bani și alimente pe care la trimiteam în diferite locuri: Teregova, Mehadica, Verendin, de unde se trimiteau mai departe. La Mehadica era grupul preotului Iosif Rațeg, iar la Topleț era un grup care avea zone până la Oravița, iar conducătorul lui era Răchitovan Gheorghe.

Cine făcea parte din grupul de la Iablanța?

După arestarea lui Zărie eram eu, Petchescu și nepotul lui Domășneanu, Ică Domășneanu. Ne întâlneam cu Gogu Cristescu, Petchescu și Ică Domășneanu în diverse locuri marcate inițial și discutam ce se mai întâmplă în țară sau cum am putea să mai adunăm adepți ai rezistenței.

Parașutați au fost printre voi?

Nu, nu au fost.

În curând, Petchescu din Iablanța, zis Petcu, a fost nevoit să fugă, deoarece în sat apare un profesor din Iugoslavia numit Petrovici [*de fapt Șișcovici - n.n.*], care era urmărit de Tito deoarece era adept al lui Mihailovici. Noi am primit ordin să-l sprijinim. Petchescu l-a luat la sălașul său. Întâmplarea face ca să fi fost văzut de cineva,

așa că într-o bună zi sălașul a fost înconjurat de armată și profesorul a fost arestat și dus la șeful de post din Iablanița. Petchescu a fost nevoit să fugă, dar în noaptea arestării profesorului, el atacă postul de jandarmi ca să-l elibereze. Jandarmii ripostează, iar lui Petchescu i s-a blocat pistolul automat și nu a reușit să tragă.

În 29 ianuarie 1949 vine un batalion al Securității și ocupă toată comuna. Este arestat un nepot al comandorului, Ion Târziu, iar acesta declară că nu are altă vină decât că a dus o scrisoare de la Zăria pe care a dat-o învățătorului Târziu (adică mie). Astfel am fost arestat și am fost dus la șeful de post, care a venit la mine și mi-a spus că „Ion ți-a dat o scrisoare de la Marineasa.” Între timp, la Globu Craiovei sunt arestați fugarii și împreună suntem duși la Mehadia, unde am întâlnit-o pe doamna Laitin, pe care o cunoșteam ca făcând parte din grupul de rezistență, dar fiind confruntat cu ea am refuzat s-o recunosc. Am fost apoi duși la Caransebeș. A căzut și grupul Mehadica. Sigur că, pus în fața anumitor probe, am recunoscut, mai ales că am fost crunt schingiuit la Caransebeș. Nu am vrut să semnez procesul-verbal, am spus că recunosc tot, dar nu că am vrut să răsturnăm regimul, căci era prea departe. Declarația am semnat-o până la urmă doar pentru că mi-au pus baioneta la gât. În noaptea în care am fost anchetat, în birou au fost: colonelul Ambruș, Schnellbach și Kling de la Lugoj. Întrebat fiind dacă am avut vreo legătură și cu învățătorul Ioan Nicoară din Iablanița, care era și el acolo arestat, am răspuns nervos că nu, iar ei au asmuțit câinii asupra mea, care m-au încolțit acolo în cameră.

În 1950 am fost dus la Timișoara pentru proces. Cu o săptămână înaintea procesului am fost chemați la fixarea datei acestuia și să ne căutăm un avocat. Se face

o gafă foarte mare și, în loc să ne comunice data procesului, ne-au comunicat condamnările. În timpul procesului eu am răs în permanență și procurorul Ștefănescu m-a atenționat de câteva ori. Am fost condamnat la opt ani închisoare corecțională și degradare civilă. Am fost dus la Aiud. De fapt am făcut 14 ani, și nu opt. Din închisoare am fost chemat la Timișoara de trei ori să recunosc că am fost parașutat în România, de fapt era un alt Nicolae Târziu, de aici din județul Timiș, care fusese parașutat. Acesta a trădat și din cauza lui au murit doi sau trei parașutiști și a intrat ca agent în rândul Securității până a fost lichidat. Ministerul de Interne nu știa acest lucru și îl căutau pe acel Târziu. M-am eliberat în 1957 cu domiciliu obligatoriu în Viișoara, Bărăgan. După un an jumate am fost arestat din nou și trimis la Periprava, unde am executat patru ani fără motiv, fără proces, o pedeapsă administrativă. Am ieșit în 1962, am mers în Oțelu Roșu. Acolo am ales eu să merg. Mai bine mergeam într-un oraș mai mare, unde nu aș fi fost cunoscut și permanent urmărit. Nu am mai reușit să lucrez în învățământ niciodată.

PLUGOVA

IOANA (JENI) LAITIN, căsătorită BUBĂ

În perioada când s-au derulat evenimentele respective ați locuit în Plugova?

Da, am locuit în Plugova, pentru că vara făceam serviciu la Primărie, cum era atunci, că erau concentrări, bărbații erau duși la munci, făceam recensământ, pentru că ne trebuiau bani.

Și ce s-a întâmplat, în ce măsură ați fost implicată, ce vă aduceți aminte din acel moment?

A fost mai mult din frică și din ură personală, ca să fiu în clubul lor nu am putut să fiu. Și dacă or venit și or cerut ceva...

Ați simpatizat cu ei?

Da.

În ce sens?

Le trebuiau unele alimente...

Dați-mi un exemplu concret.

Auzeam că-s fugăriți, le trimiteam mâncare prin anumiți băieți care erau tot de-ai lor.

Ne puteți povesti ceva în legătură cu Cristescu, deoarece știu că el a fost cel mai urmărit?

Da, el a fost cel mai urmărit, cum să spun, ca să pot să-l ajut așa personal, pe dânsul, el o ferit ca să nu ajungă în jurul meu, ca să-și bage familia. Da, așa prin anumite persoane am putut să transmit și să-i ajut. Și pe altă cale, doamna Moraru era prietenă bună și colegă cu soția

comandorului Domășneanu. Comandorul Domășneanu avea un nepot care era student. Prin el mai mult purtam.... Eram invitată la ei de ziua onomastică.

Ei locuiau la Herculane?

Da, vila lor este unde o fost Casa Pionierilor, da' aveau sus în pădure și mai mult în pădure locuiau.

Aveau sălaș?

Da, aveau sălaș foarte frumos.

Unde, deasupra Băilor Herculane?

Nu, deasupra gării. Știu din discuții, deoarece nu mă băgam, pentru că nu voiam să fiu implicată, dar, cum să spun, dacă erau ceva ajutoare ce se cereau, le-am dat. Și după asta, Dănilă, vărul meu primar, unchiul lu Nelu, care a fost într-un club studentesc în Timișoara, ne-o trimis vorbă: "Dănilă Laitin îi arestat", să ne cam ferim și noi. Și în timpul ăsta am plecat de la Orșova, că în vara aia am lucrat la Cartea Funciară ca dactilograf, pentru că am făcut acolo gimnaziul și unchiul meu voia să rămân să fac și practică, să mă facă director de carte funciară. Lucram cu unu, Ion Rădoi, și am plecat de acolo. I-am spus lu ăsta, că el era director și-i spuneam: "Nenea Ion, uite care-i povestea, spune el că ar fi cazul să mă cam retrag acasă, că spune că și eu sunt trecută pe o listă c-aș fi pentru a mă ridica ei". "Foarte bine faci. Stai acolo cu părinții, că din mijlocul părinților nu te poate ridica". Îl aveam și pe fratele meu cu un an jumate mai mare ca mine. Am venit acasă, da' am fost și puțin răcită, poate și din emoție sau din boală. Aveam febră 39 cu 7 linii și eram în pat numai cu pijamale. Ca pe 2 februarie ziua, cum se zice, la Pogorârea Duhului Sfânt, adică Întâmpinarea Domnului....

În 1949?

Da, în 1949, mă trezesc că îmi este casa înconjurată de 17 soldați.

Casa aceasta?

Da. Și eram în pat, în bucătărie chiar, nu eram în dormitor, eram în bucătărie și dintr-o dată or venit și or deschis ușa forțat și or pus sentinele la ușă și or întrebat cine sunt eu. Le-am spus cine sunt și atunci or spus: "Vă ridicați imediat!" și nu mi-or dat voie să mă îmbrac. Eram în pijamale și în pantofi de casă. Afară era un ger de crăpau lemnele. Și atunci eu am spus pentru ce? Atunci, domnul maior Kling e la Drăgan Ion și trebuie să dați o declarație. Eu i-am spus să vină dânsul. Eu nu mă pot scula din pat. Cum să mă scol în halul ăsta, cu așa o mare temperatură. Ei m-au ridicat forțat și m-au dat pe ușă afară. Am ieșit în mijlocul curții și pe urmă le-am zis că sunt descălțată. I-am întrebat apoi ce am făcut. Mi-au spus că nu știu, și plutonierul Bălaci mi-a arătat o listă, să mă ridice. Am avut un pardesiu pe care mi l-a aruncat o vecină. Am primit de la ea și pantofi, altfel m-ar fi luat prin zăpadă cu picioarele descălțate. M-or luat pe ușă afară și or început să mă înghiontească și frate-meu o vinit din grădină...

Cum îl cheamă?

Laitin Dumitru. O murit. Și atunci le-o spus: "Ce vreți, ce-o făcut sora mea?" Cică "merge să deie o declarație". "Nu, ea nu va pleca de aici. Aduceți pe domnul maior aici. Stau aici de pază și o păzesc". L-or împins încolo, atunci el a tras un dos de mână la un soldat, atunci i-or pus cătușele lui la mână și l-or luat și pe el, și pe mine și ne-or dus acolo la Ion Drăgan. Acolo, când am ajuns și ne-o văzut maioru Kling, zic: "Trebuie să dau o declarație". "Da, da n-avem timp aici, mergem la Mehadia, pentru că mai am niște cazuri acolo". I-am zis că eu nu pot să plec așa, în halul ăsta, și că o vecină mi-o aruncat un paltonaș și că sunt cu capul gol. M-a urcat cu el în

mașină. Mie mi s-a făcut rău de emoții, frică, nu mi-o fost totuna și m-o apucat așa un fel de leșin. Și el m-o luat: "O, domnișoară, și nu știu ce..." Cică să-mi facă curte. Eu i-am dat peste mână. M-a dus la Mehadia și acolo a zis că îmi va lua o declarație, dar nu mi-a luat nici un fel de declarație. A zis că urma să mergem la Caransebeș. Așa m-a pus într-o mașină, iar după vreo 4-5 ore am ajuns la Caransebeș. Acolo ne-o băgat la Securitate într-o bucătărioară în care eu m-am urcat deasupra pe cărămizi, ca să mă încălzesc. Acolo mai erau vreo 17 femei din Mehadica... Ana Vădrariu, Măriuța, asta-i pe la București... O mulțime de femei. Nu mi-au mai luat nici un fel de declarație. Am rămas acolo o săptămână. Mâncare... veneau soldați care erau cu suflet. Veneau însă și alții care vedeau în noi niște criminale. Eu știam cum mai sunt pe la judecătorie procedurile și am zis că de ce să ne ducă acolo, că doar avem frați, surori, părinți acasă și cu ce sunt eu vinovată că mi-am ajutat familia. Eu am făcut o faptă și dumnezeiască, și sufletească.

A venit Mihăilescu. El era comandantul Securității din Caransebeș. Pe el l-or trimis să dau declarația. L-am zis că eu n-am făcut nimic și că nu știu de ce am fost adusă aici. "Întrebați-l pe maiorul Kling." "Să vină el, căci cu el vreau să stau de vorbă de ce m-o adus". El o venit, dar în alt birou. Era Moiş, era Ambruș, căpitanul Schnellbach, locotenentul Giuchici... or fost. El o zis "întrebuințează...". Eu zic "nu puteți întrebuința nici o metodă cu mine atâta timp cât nu aveți dovezi că sunt vinovată". Atunci el o spus: "scrie ceva, domnișoară, că trebuie să scrii, că trebuie să duc acolo". L-am întrebat ce să scriu, și mi-a zis că trebuie să dau o declarație, să spun că am fost în pădure. L-am spus că nu am fost în pădure. Mi-a spus să scriu că am dus de mâncare lui Cristescu și soțului

verișoarei mele. Am negat. Mi-a spus să scriu că am cotizat, iar eu i-am spus că nu am avut bani de cotizație. Mi-a spus să scriu ceva. Atunci i-am cerut să-mi dicteze el ceva. El a început: "Pe data de... m-am dus în cutare loc și am vorbit cu cutare și cutare". I-am spus că pe mulți dintre ei nu-i cunosc. Mi-a spus să scriu așa: "Subsemnata, am scris din ordinul domnului locotenent Mihăilescu care-mi declară să scriu următoarele, da' el nu m-o văzut și atunci am scris tot ce-o spus el". Am semnat. Atunci s-a enervat și a plecat zicând: "eu nu pot să mă înțeleg cu persoana aceasta...". M-or luat, m-or dus la Parchet și m-or pus să dau o declarație. Eu apoi m-am îmbolnăvit. Am făcut apendicită. Bolnavă cum am fost, m-or dus la Securitate și atunci s-or înfățișat toți șapte. Cum erau ei acolo, marele prezidiu, m-or pus așa cu mâinile și m-or ținut unul de o mână, altul de alta. Atunci l-or adus pe Miloș. El o zis "am auzit că îi face curte nepotul lu domnul comandor Domășneanu și o cheamă Jeni ca pe doamna comandor și dânsa îi tot în familia lor". Ce-o mai fi spus nu mai țin minte, că eu m-am tulburat atât de rău c-am scos scaunul și am vrut să trag în Miloș și atunci Giuchici o venit imediat.

Moiș mi-a spus: „Domnișoară, ați spus că nu mai vreți să faceți pușcărie”. Zic, pentru crimă fac, că ăia de la drept comun au 10 kg de alimente. Noi de 7 luni nu am avut pachet, n-am avut nimic. Am avut o rochie englezescă, foarte frumoasă, dintr-un pardesiu al mamei mele. Și asta, în ea am dormit, în ea am stat. Nu în baie, nu nimic. O rupeam așa pentru necesități. Tineta era acolo și noi 17 femei. Și așa zdrențăroasă cum am fost, am luat scaunul și am zis atunci: nu m-aș purta așa, aș sta și aș glumi colo la vizetă. Și zic: ferească Dumnezeu, că mama-mea o fost mare bigotă și nu aș putea să omor nici un pui. Da' în cazul de față aș fi în stare să o fac.

Giuchici m-o înjurat. Ridicând scaunul să dau în el, am dat în mâna lui. I-o ieșit osul din încheietură. Atunci o zis: „Ființă ca asta nu-i în toată Securitatea. Din trei mii de deținuți, nici unul nu-mi face așa”. Eu i-am spus că scrie în Biblie și în cărțile sfinte să nu ridici mâna împotriva nici unui păcătos, că dacă mâna o ridici, mâna ți se ia. Și atunci ăla zice: „Aduceți-o s-o bag în fabrica mea, puțin”. Zic “să nu vă atingeți de mine, atât vă spun.” Am știut eu lupta de oraș și am știut ca fată c-oi da o lovitură... și m-au luat din nou și mi s-o făcut din nou rău. Nu știu cum m-am mușcat de limbă și mi s-o pornit sângele și pe nas, și pe gură. Atunci m-or luat de jos și m-or dus la spital. Nu știu cum m-or dus cu mașina, că m-am trezit acolo. Acolo era doctorul Bora, Adam, Antoniu și Chelner.

Acestea sunt cadre medicale?

Da. Adam era directorul spitalului și nu știu cine era Chelner și Antoniu.

M-a băgat pe ușa asta și pe altă ușă a venit doctorul să vadă ce și a spus că am un șoc nervos și pot să fac un atac de cord. Atunci a venit Schnellbach căpitanul, și a spus: „domnule doctor, ființa asta nu-i prea vinovată, e o ființă foarte inteligentă, dacă ai vrea, cică, spuneți-i, încurajați-o că am vrea să o luăm în cadrul nostru al Securității și ce ne costă noi plătim suma. Să n-o lăsați să moară”. Și eu atâta am auzit... zic, eu aș fi ca Ileana Cosânzeana la zmei. Ei or pufnit în răs și io am închis ochii mai departe și când m-o consultat, o văzut că nu-i chiar așa grav și mi-or luat și pulsul. M-or protejat că le-o spus, foarte grav, da' o să-mi dau tot interesul și mi-or făcut un semn și atunci am rămas în grija lor. Or pus gardă imediat doi soldați la ușă, după mine o vinit Petrică Domășneanu, pe urmă Pătru Nicoară. Ăla o avut cu ficatul. Lui Petrică i se agravase boala. Pe doamna Moraru o scoase în ultimul grad. A venit cineva la ușă și a spus:

- Ce-i cu ăștia?
- Astea-s curvele partizanilor.
- Păi și ce faceți cu ele?

- Măine deja pun câte patru în rând și-i duc la Pădurea Verde, că or făcut deja groapă comună. Îi împușcă și gata.

După câteva zile o vinit o comisie de la Interne să vadă care cum, în ce situație, și ei ne-or pus să stăm pe toace, în poziție de drepti. Atunci doctorul a spus că nu se poate, pentru că li s-au făcut injecții și nu au voie. Dacă vor, să-i ia la Parchet. Și așa bolnave cum am fost, ne-or dus la Parchet. Aici a venit un gardian, a deschis ușa, și eu l-am luat tare: „Câți deținuți sunt?” El a spus că 3.000. Eu n-am tăcut și am spus: „Domnule ministru, sau care sunteți – eu am crezut că-i Ministrul de Interne –, domnule ministru, dar numai câțiva avem numai câte-o coadă de școală, da' restul sunt toți ciobani. Zic, să nu raportați la ale țări că aici sunt oameni politici cu carte mare. Îs numai țărani”. Atunci primul gardian mi-a făcut semn. Zic „nu, nu, io vorbesc ce trebuie. Jură dumneata pe familia dumitale că nu-i așa”. El s-o tras înapoi... Io le-am cam zis-o că am stat un an de zile, io când am venit n-am putut nici să merg pe picioare.

Proces v-au făcut?

Nu.

Deci ați fost numai în anchetă?

Da. Și în cazul ăsta i-am și spus că am fost la spital și dâștii au trimis soldați care m-or jignit. În cazul în care sunt, într-adevăr eu sunt domnișoară. Și mai sunt patru. Și dâștii ne-or luat sub forma asta. Nu vă supărați. Cer o vizită medicală. Da, ăsta, un locotenent, care zice doar cu aprobare. Și or vinit doctorul Adam cu o soră, ne-o pus pe capră acolo. Acu scuzați... fetele de-atunci erau fete.

Altă modă. Și ei, 17 inși așa, la ușă, curată nesimțire. Nici maică-mea nu m-o văzut. Să închidă dâșii ușă. N-o închis-o, da' s-or întors ei. O vinit Chelner cu o altă soră și o venit Antoniu. Ce-o fi scris ăștia acolo nu știu. O vinit doctorul Adam și cică „domnișoară, sunteți fala fetelor”. Și plângeam și o spus: „prin dumneavoastră, o mulțime de fete, adevărate românce, vor fi bine căutate și bine văzute în orice instanță, pentru că nu-i chiar așa cum s-o spus”. Eu i-am spus că aş putea să-i dau în judecată. Doctorul a spus: „nu mai faceți și dumneavoastră rău altora”. Și cu aceasta m-or lăsat acolo, nemaifiind rost de judecată. Le-o ridicat zi de zi pe toate, le-o dus la Timișoara, după cum erau oameni care se pârau. „M-ai văzut pe mine”, „m-ai auzit pe mine...” Eu m-am dus, erau 60 de persoane în camera 45. Era un biet moș Dragomir, un gardian bătrân care n-avea copii. O vinit săracul cu un ou. Eram 12 și ne-o împărțit în 12 părți ca să mâncăm și noi un ou de Paști.

Toți cei care veneau cu mâncare ne întrebau dacă fumăm, și spuneam că fumez. N-am fumat și am strâns 50 de pachete de țigări și când m-am dus și am deschis ușă cu rugămintea să nu vă spuneți unul pe altul, n-am nici o tangență, puneți-vă motive, cu ăsta mi-s în ură personală, ca să nu vi se facă cazier de judecată, că vă mănâncă pușcăria zeci de ani. Nu știu, ne-o fi înțeles, dar atâta am putut să fac și pe acolo.

Ei au arestat și pe un moș care era din Mehadica. Săracul, l-or pus sus acolo și l-or bătut, și o murit la două săptămâni. Când am ieșit, n-am văzut, că ne-or bătut lemn la geamuri. N-am putut să stau cu ochii la soare și nici n-am putut să merg. Betonul era cu sare făcut și mucegaiul era de un centimetru pe pantofi. Eu am avut paturi cu doamna Moraru, da' restul dormeau pe jos, pe

betonul ăla. Era și Drăgulescu într-o celulă lângă noi. Așa au fost de grele timpurile pentru tineret. Ce să-i faci, așa o fost soarta. Aș fi vrut tare mult să vorbesc cu doamna Lucia Hossu-Longin, da' o trecut pe aici și n-o venit la mine. Acuma sunt cu arteroscleroză și am cataractă.

Cum ați fost eliberată?

A fost așa: or plecat toți și am rămas numai io singură și ofițerul ăla și-o cerut scuză. Spunea că-i din jurul Clujului. Io stăteam în pat, nu vorbeam cu nimeni, nu ziceam nimic, și o vinit.

“- Sărut mâna, domnișoară... Domnișoară, eu sunt de la Securitate.

- Păi de unde puteați să fiți, că vizitatori eu n-am avut.

- Nu fiți supărată pe mine. N-am părinți și eu m-am încadrat la ei.

- Da' nu te destăinui, că n-am nici o putere să-ți fac nici un favor. N-am putere să mă ajut nici pe mine. Dar pe dumneata.

- Nu, da' vreau să-mi cer scuze. Eu am avut nevoie de bani.

- Domnule, treceți la subiectul următor.

- Am venit să vă spun că sunteți pusă pe liber. Eu am cerut să vă pună acuma, da' ei vă cheamă la Securitate, cică să vă dea drumul de acolo.

- Nu merg la Securitate. Nu am la ce să merg la Securitate, că doctorul Adam mi-o spus că el nu mă lasă. Mă ține în spital, da' dacă mă duc acolo îmi dă indicații că trebe să mă prezint în fiecare săptămână, să nu părăsesc localitatea, să fac în fiecare zi program ce lucrez. Nu merg. Eu nu pot să mă scol din pat, și mai am și tratament de făcut.

- Păi, ce le spun domnilor. Aduc un telefon.
- Vorbește dumneata, că eu nu pot să vorbesc.”

Atunci el la telefon spune că „domnișoara nu poate să vină, că dacă se scoală, amețește și cade”. Dacă vor să-mi dea drumul, pot și așa să mă duc. O zis că să treacă în alt salon să vorbească la telefon. Atunci mi-a spus că pot sta în spital cât vreau. Eu am mai rămas în spital o săptămână, că așa mi-a spus doctorul. După o săptămână o vinit fratele meu. Pe el l-or ținut trei luni, că o făcut abuz de putere. Pe el nu l-or găsit cu nimica. M-or adus cu o căruță până la gară și mi-o fost rușine, că eram cam înțepată eu așa de felul meu. Eram mândră de mine și le cunoșteam bine toate, veselă, numai că în partea cealaltă cu băieții, prietenie frățească, da' nimic. Și de asta aveam și curaj mare. Și de asta i-am spus „du-te dumneata înainte, că vin eu”. Când am coborât aici în sat, pe la pod, toată Plugova a fost aici și veneau copii și mă pupau și mă îmbrățișau, și mă pupau pe mâini, pe haine și așa am venit. Nu mai puteam nici să plâng, că nu mai aveam lacrimi, c-am plâns destul. Când am ajuns acasă, era un plutonier să mă anunțe ca să mă duc până la Miliție. Eu eram în pat, că nu mă puteam scula. Nu mă țineau picioarele. Atunci i-am spus că nu am la ce să mă duc. O mai trimis o dată, mai o dată, atunci o vinit el. Când o vinit, eram în dormitor și m-am uitat la el la ușă și m-am uitat așa că o luat poziția de drepti. Că eram și îndârjită, că atunci aș fi bătut la ei ca la hoții de cai. Și îmi spune:

“- Sărut mâinile.

- Ce dorești?

- Știți că dumneavoastră care ați fost arestați aveți...

- N-am fost arestată, domnule, eu am fost ținută pentru cercetări, nu arestată.

- Nu v-o spus la Securitate?
- Eu nu vin de la Securitate. Eu vin de la spital.
- Noi trebuie să raportăm...
- Raportează așa: «Domnișoara Laitin nu are nici o obligație cu Securitatea. Nu are ce raport să-i dea, și te rog dumneata să te îndepărtezi de la casa mea și să nu mai vii, și eu mă duc unde vreau, că sunt ca o lacrimă de limpede».”

Atunci el a plecat și n-o mai vinit nici în ziua de astăzi. Doar o dată m-a mai căutat, dar mă căsătorisem, și s-o dus soțul. Când o auzit că se duce soțul, o întins-o. Nu m-o mai căutat.

În anchetă, ce v-au spus? Că vă aflați acolo din cauză că?...

Cică l-au prins pe Cristescu, Gogu și uite, el declară că ce beneficiu a avut și că sunteți ca și el de vinovați.

Dacă el a spus asta, aduceți-l în fața mea, dumneavoastră să nu puneți problema de felul ăsta, pentru că eu știu cine a fost soțul verișoarei mele, da' aduceți-l în fața mea și dacă spune în fața mea lucrurile astea, și-mi dați un pistol, și-n fața dumneavoastră eu îl împușc. Și atuncea, ei, cică, „lasă..., lasă...”

Cum a fost Gogu Cristescu ca om?

O persoană cinstită, respectuoasă, de la „micul meu copil”, din „sărut mâna” nu m-o scos și o fost om la 40 de ani, așa când eu am mai crescut nu m-o scos din „sărut mâna”. Și or cu cine babe, bătrâne, se lua de gât, „o, că mă doare...” „nu, nu dați importanță, că și pe mine mă doare piciorul ăsta”. Un om de viață, vesel, cântăreț, nu am cuvinte, cele mai frumoase, să spun de el așa cum o fost. Știu și atunci când o venit Kling, că Kling din ambiție personală, că l-o păcălit, Kling o venit pe ușă și cică să plece și el o intrat în cameră să se-mbrace.

Kling o rămas înăuntru, el o sărit pe fereastră și s-o dus. Și atuncea, dacă l-o păcălit, s-o ținut o răzbunare pe el, o zis că noi trebe să raportăm câți deținuți politici avem. Și de asta trebe să omorâți tineretul. Noi nu vrem să vă omorâm. Noi vrem să vă educăm. Așa, asta o fost educația lor.

La Timișoara ce s-o întâmplat?

Am plecat de la Caransebeș, m-o dus prima dată la Lugoj, am stat două săptămâni acolo.

Tot în anchetă?

Tot în anchetă. Nu, numai cu Kling, de m-o invitat la balul Securității. Și i-am spus, păi dumneavoastră vă gândiți, în halul în care sunt, pot io face față la bal? „C-am auzit că sunteți foarte elegantă”. Am fost io elegantă, că am fost singura fată la părinți, da', zic, nu pentru situația de față. Că, zic, în halul ăsta, nespălată, nearanjată, am să fac eu față în Securitate? Și atunci m-o dus acolo, cred că era casa ori a unui evreu, c-o fost camera cam de șase metri și un perete era numai din dulapuri, și la fiecare le-o deschis ușa. Ce frumuseți am văzut acolo, nu știu, rochii, bijuterii, tot ce-ai vrut, perucă, fiecare la locul ei. Și-o zis, că să-mi aleg și am spus: „domnule Kling, de ce-ți bați joc de mine așa, păi io sunt pentru luxul ăsta în halul ăsta?” Că de acum încolo așa vă purtăm. Și am să fiu cavaler. Zic „dacă ai fi fost cavaler, ai fi vinit în mod civilizat la mine acasă, îmbrăcat cavale-rește, ai fi făcut prezența așa convenabil, și te-ai fi prezentat în mod elegant, da' nu m-aduci în frig și mă ții cu WC-ul la nas și acum mă duci și mă bagi într-un palat. Nu pot. Și l-am refuzat. „Bine, domnișoară, dacă nu vreți, uită. Io am toată bunăvoința...”. Și m-o dus înapoi la Securitate, și de ciudă, noaptea m-o trimis într-o dubă. Între care o

fost și Stolojescu Nicolae. Și o întrebat dacă se cunosc, nu, că-s din toate părțile. Io tot am mers și m-am pus lângă el și i-am spus: „Lae, să nu te calce naiba să spui ceva, că m-ai cunoscut, că m-ai văzut. Nu ne-am văzut, nu ne-am cunoscut, spui: io am fost mereu la școală, n-am avut nici o tangentă, nu m-ai cunoscut și gata”. Și am stat o săptămână. Acolo am dormit, la spălătorie jos. Și mi-or pus o pătură și erau zece robinete și apa aia curgea încontinuu, și n-am putut să dorm și am stat așa și o trecut Lae și io m-am făcut că suflu nasu. Și, cică, nimic. Și așa n-am avut nici o tangentă. Și pe ei i-o dus după aceea și pe mine m-o băgat într-o celulă, după ce s-o eliberat. Și în celula aia era exact așa cum îi scaunul ăsta, avea un postament de beton, și nalt așa, că de pe postament aș fi ajuns în tavan. Dacă m-aș fi urcat pe postament, aș fi ajuns cu mâna pe tavan și acolo era o gaură în perete și din ea atâția stropi de sânge, în dreapta și în stânga. Sânge și gaură așa de....Da' io nu am judecat, după aceea am judecat. Și atunci m-am uitat acolo și zic: „săracu, uite, i-o venit rău și i-o bufnit sângele pe nas”. Și acolo m-am coborât și am stat pe postamentul acela până dimineața și dimineața o venit un ofițer de acolo și o deschis ușa și o făcut: „A, a, păi ce, dumnea-voastră cine v-o băgat aici?” Zic „de-ai voștri. Doar nu m-am băgat singură”. „Ai, o pus mâna pe mine, ieșiți imediat”. Și m-o luat de mână, m-o dus, este o cameră aici cu femei și acolo era Lungu Ana din Lugoj, profesoară de limba română, și m-o luat „hai că mai este aici încă o profesoară, și stați cu ea”. Și zice: „cum o îndrăznit să vă bage acolo?” Păi zic „da ce, este periculos”? Acolo l-o împușcat pe Popa Rațiu. În celula asta o fost împușcat Popa Rațiu. Atunci m-o dus la profesoara asta, ea era

bolnavă de icter și avea nevoie de la Securitate să-i dea numai struguri, da-i ducea așa numai câte un strugure pe zi. Și atunci o vinit unu, tot dintre ei, nu l-am cunoscut, și o spus: „tot nu spui nimic”. „Ce să spun, dumneata ai spune de fratele dumitale, dacă eu nu l-am văzut de șase luni”. După ce-o plecat, am întrebat-o. „Fratele meu îi inginer agronom și o fost pe sate și noi suntem șase surori, fetele lu' Popa (nu mai țin minte cum s-o numit). Una-i căsătorită după un popă, una-i profesoară, una-i după un profesor, și nu știu ce-o mai spus, toate suntem arestate să spunem de fratele, că or vrut să-l împuște.” Și acolo, cum spun, legată la ochi m-or dus și tot așa m-or și scos.

Din beciul ăla?

Da. M-or dus la Timișoara după aceea, că doamna Moraru, măicuța i-am și spus, că ea o fost ca și o mamă, da' o murit.

O murit?

Da. O murit. În Germania. Da. La fata ei.

NICOLAE STOLOJESCU

Să vă întreb: Organizația Legionară a funcționat după război?

Pe unde, pe unde...

Ați menținut legătura între voi?

Nu puteam să n-o ținem. Era inima care nu te lasă.

Am înțeles.

Vedeam că totul merge împotriva și speranța era de-așa natură...

Da, da.

Am plecat în război în '42 toamna. Și plecând la război, am ținut cont de ce se face. Mă rog, erau chestii de luptă, am ajuns până la Stalingrad și de-acolo s-o întors situația, și-am venit înapoi, în '44 am ajuns la Iași, când se puse situația cu ofensiva lor.

După alegeri, în 1946, hai să vă întreb despre o problemă care mie nu-mi este foarte clară. Au existat aici câteva nuclee legionare care au încercat „rezistența”: unul a fost al lui Spiru Blănaru, la Domașnea, și aici în jos în zona asta a fost Gogu Cristescu, este? Ce raporturi au fost între Gogu și Spiru?

Foarte bune.

Da? Deci a existat o corelare? Dați-mi niște detalii în acest sens?

Sigur că da! Păi, știam tot.

Păi, haideți spuneți-ne, că noi nu știm!

Păi el ne spunea uite ce spune dl. Blănaru, asta, asta, toți trebuie să fim atenți și să fim foarte întăriți să nu ne pierdem curajul, să ținem legătura așa cum o zis căpitanul Codreanu, că orice caznă ne dă Dumnezeu, noi vom ajunge să nu ne speriem. Eram întăriți, nu pot să spun, unii dintre noi, nu toți!

Da, am înțeles.

Restul care mai participa mai așa, mai suspectat, adică să nu-l știe nimeni, să nu spuneți, că am venit și noi la adunare, sau nu știu ce, cum aveam cuib atunci, însă noi nu spuneam, noi căutam să-i atragem ca fiecare cât mai mulți să avem și noi, după cum ne spunea nenea Cristescu, că eram văr primar cu el și noi ascultam. El era singurul care conducea toate problemele.

Ați fost împreună cu el și în munți?

Nu prea mult, nu m-am depărtat, dar unde mă chema, mă duceam.

Am înțeles.

N-am plecat de-acasă.

Deci mai mult i-ați stat de ajutor? Este? Dacă era nevoie.

Orice venea și mi se comunica, plecam. Întrebam pe soție, pe mama lor (soția lui Cristescu): Voichițo, cum îi spuneam noi, unde se mai află? Știam întotdeauna de el. Înțelegeți? Și atunci mă duceam la ei, ori venea cineva și-l căuta, îl luam și plecam. De exemplu când m-am dus cu a lu' Lică Domășneanu, cu fata, cu Livia. O venit săraca fugind de acasă, că vreau s-o aresteze. Or bănuir-o pe undeva.

Asta-i fata Comandorului?

Nepoata. Nepoata de frate. Domășneanu n-o avut copii. Fratele lui, Lică Domășneanu.

Și o venit fata la mine, am luat-o și am plecat cu ea unde erau ei. Erau la o colibă, sus la Pavel Rampa, așa îi ziceau ei, pe satul bătrân. Am lăsat-o acolo ca să le povestească ea cu de-amănuntul. Eu plec, am dat mâna cu ei și m-am întors acas noaptea aceea. Era în timp de iarnă. Și dacă mai e ceva, să ne urmărești, că noi am plecat în pădure. Și dacă vei auzi totuși, cred că vei auzi și ai să cunoști. Acolo erau niște cetățeni de-aici, care erau cu vitele iarna, Dumbrava, așa-i zicea pe acolo. Și s-or dus. Ei au trecut pe la acei oameni că după câteva zile, să spun 3-4 zile, vine după mine Kling dă la Lugoj aci că erau în toate zilele la unitate, el și încă 2 tineri, până la urmă i-am cunoscut, erau studenți angajați din nou în Securitate. Fu la urmă el șef de post aci la Mehadia, Călușeru. Grade de locotenent, sublocotenent, el era în grad de căpitan.

V-a luat de-acasă?

M-a luat de-acasă. M-a dus la Caransebeș, unde-l întâlnii pe Cristescu. „N-am nici o legătură, nu-l cunosc!”

Era unu Meilescu care era tot în grad de căpitan, el era cu organizarea din Caransebeș.

Ăsta-i pescuia de colo, de colo... „nu știu, nu știu”. „N-am nici o cunoștință”. Dar de unde s-o prins figura asta ca să vezi decât eu cu ei în patru ochi, era el și cu Tică. Și-or plecat d-acolo și-or plecat acolo sus în Dumbravă. Dar acolo ei or fost în trecere. Vroiau să treacă la Valea Bolvașniței, mi-o spus altul din Valea Bolvașniței cum era situația, unu Petru Spătâr, care s-o întâlnit atunci, el o venit (el o murit) și-o venit când ei or fost plecați să se ducă la un profesor din Sârbia care venea mereu la Petchescu din Iablanița.

Sișcovici? sau cum...

Șișcovici așa-i spunea. Și-aici ei s-or dus până acolo. Comandorul era în Valea Bolvașniței într-o vale acolo ascuns. Ce să vedeți dvs. Cu ei atunci au mai fost Băcilă, Dragu Ion de la Globu Rău. Cristescu mi se pare că a fost și tăticu. Păi la ei o plecat... Cu el a fost și cu Tică. Ei trei or fost. Eu m-am despărțit de ei aici în sat când ei or plecat acolo. Și-atunci m-o trimis pe mine generalul Petrescu să stau de vorbă cu el.

Cu Cristescu?

Cu Cristescu. Lui îi știam de urmă. M-am dus la sora lui, la dodă Lena, nu cumva o avea ea vreo informație de undeva. Cum zicea ea „Dă-l la buba, că am auzit că s-o dus pe dincolo, iar pe la sârbu ăla”. Nu știam nimic.

În aceeași noapte când or plecat s-or întors. I-o zis asta de la Globu Rău, Băcilă „mă Gheorghe și Tică, io mă duc până la soție acasă și mâne sară ne întâlnim tot aci în punctul ăsta”. Ca să treacă înapoi, la Comandorul la Bolvașnița, el ce-o făcut? A dat telefon la Securitate la Caransebeș.

Băcilă?

Băcilă, să vină Securitatea și pe mine și pe el.

Vă ridică.

Vine noaptea. Pe la 4 dimineața, paznicul de la primărie bate la geam și zice: „băi, Lae, Lae”, aveam o grămadă de piatră sub părete cum mă pregăteam pentru casă. Să urcă acolo și bate în geam: “Auz’, mă, scoală-te! Că Băcilă de la Glob s-o predat la Securitate și vine Securitatea după voi acu iară. El auzea prin telefon.”

Foarte cumsecade, moșu ținea la noi ca doamne...

Moș Lazăr?

Moș Lazăr. Și fiul lui era un legionar de clasa I, îi ziceam noi Gârneață. Că semăna exact, semăna cu dl. Gârneață. Și era înfipt, tare-tare era. Dar era și povestelnic, așa când spunea un lucru rămâneai uimit. Și ne duce la Caransebeș, la o dimineață, o coloană de ei, de mașini de alea.

Pe câți v-a ridicat, numai pe dumneavoastră?

Pe mine și pe el era, ăsta de la Globu.

Aha, pe Băcilă.

Pe Băcilă. De mine știau că ceva trebuie să fie cunoscut, că până-n sfârșit el declarase acolo de situația mea, dar eu nu știam nimic, am crezut că-i luat așa numai. Înțelegi?

De formă.

De formă. Da' pe el l-o dus sau acas, l-o luat în cercetări și o spus și atunci o venit și m-o luat și pe mine. Știți? Și zice acolo... că eu-s cutare. Dar eu de el nu știam că-i luat, doar știam de la moș, că Băcilă o dat telefon să vină să ne ridice. Și atunci m-am dat seama, mi-am încuiat mințile și gata. Că l-o luat, că nu l-o luat, fie o politică sau o propagandă ceva, care n-aveam cum să mă gândesc înainte, că pusesem eu destule înainte

pe la Lugoj, pe la Caransebeș, când am fost în ianuarie, iar ne-a dat drumul, cum vă spusei. Că atunci generalul Petrescu m-o mânat și o zis de astea: „du-te, mă băiatule, și spune-i lui Cristescu, el are 7 luni de condamnare în lipsă, alea i se iartă, el va fi iertat de toate”. Cuvântul ăsta vă spun, am plecat condus cu escorta, cu mașina până la gară, m-o urcat la tren, mi-o dat drumul și am venit acasă. Și să-l caut să-l gădesc. Îi spun lui soția-sa lui nevastă-sa „Voichiță, caută pe undeva să dau de el”, să-i spun niște povești, și atunci vă spusei că l-am întâlnit, l-am căutat, m-am dus la sora lui și-am venit înapoi și căutam zi și noapte. Era un joc, un bal noaptea atunci, sâmbăta, mi-a dat drumul și l-am căutat...

Și atunci i-au găsit, ei erau băgați într-o carieră, băgați după poarta lui Andrei aci.

Fluierul care-l știam, două fluiere lungi. Eram eu și ei și mi-or răspuns; și-atunci m-am dus la ei.

Era Cristescu ...?

Gheorghe și cu Băcilă.

A, și cu Băcilă!

Toți trei erau.

Da.

Atunci or plecat de s-or dus la ăsta la Petchescu, la lablanița. Și-acolo i-am spus. Da' n-am stat acolo, am trecut apa pe gheață, că era gheață, era în februarie și-am trecut-o dincolo și-am stat pe mal acolo. Avură ei două bidoane de țuică, mă rog, de unde or avut-o ei, nu știu ce.

Stăturăm acolo. Am stat cam o oră. Le-am spus: nene, nene, liniștiți-vă, dom'le, c-ați scormonit toată lumea și vă blastămă oamenii că sunt în pușcărie pentru voi. Am zis așa, c-așa și era, erau mulți...

Da, da. Era destul necaz în jurul lor...

Necaz mare era. Vine, te răpește, te ia ca ... nici n-oi mai văzut, nici nu mai știi unde ești.

Și generalul Petrescu, care v-a dat mesajul, ăsta era de la jandarmi?

Era de la București, ministru de interne. Atunci a fost unul Miloș, care era de la Domașnea. ăsta...

ăsta e agentul sanitar?

Agentul sanitar, ăsta o fost periculos. Ne-o trădat pe toți. Dar el așa o încredere o avut în el, o fost așa de lingușitor, de i-o-nșelat. Îi spunea tot de la ei ce era c-așa-i învățau, sigur.

Și atunci ăsta zice: „Eu lucram pe la Valea Bolvașniței pe la cetățeni, de meserie, mai făceam pe-acolo una, alta, pentru bani.”

Și-am plecat într-o seară acasă, c-am vrut s-ajung la punctul ăsta cu Miloș, și m-am întâlnit cu unul Bășulescu din Valea Bolvașniței, unul bătrân, îi zice lui... Cristescu, tata lui Ilie Radoslav. Și zice: „Băi, Lae, plecați acasă?” zic, „da.”

„Băi, hai un pic pân la mine.” Eram în drum acolo, treceam pe o potecă acolo peste apă, să ies pe deal pe o potecă, să ies acasă. Nu în toată seara veneam așa, când mai aveam nevoie de-o sculă sau... Mă duc la el acasă. Era aproape acolo, la vreo 50 de metri de unde am fost eu și zice: „Măi, hai bea un pahar de țuică.” „Mă, hai dacă ai, că tare-s obosât acuma”. Și mă duc. Am băut unul și la unul la care-am lucrat. Mai stătui cu el de vorbă. „Măi, știi ce te-aș ruga: De Gheorghe mai știi ceva?” „Măi, nu mai știu, că n-am vorbit cu Gheorghita, cu soția, zic, cam de vreo 3-4 zile, de duminică”. Asta era cam pe la sfârșitul săptămânii. „De duminică, zic, n-am mai întâlnit-o, și nu mai știu, că seara când mă duc acasă,

sau de câte ori ai văzut că nu mă duc, rămân pe-aici, n-am putut să iau contact cu ea, ca să știu de urma lui”.

„Mă, știi ce? Uite, noi am strâns bani, cotizația i-n plic, l-am și scris aicea, și i-l dai ei. Dacă ea nu-l întâlnește, vei căuta pe dodă Dorina, sora lui era de încredere, și-i dai ei, că poate trece pe la ea. Bun?”.

Mă duc întâi la soție acasă și-i spun: „Uite, Gheorghită, poți dumneata cumva să-i dai plicul ăsta? E de la moșu Radoslav, de la Bășulescu, să i-l dai lui, cumva, sau i-l dai lu dodă, să i-l dea. Poate ea să-l ajungă, poate vine pe la ea noaptea, sau când veneau ei”. O zis către mine că „orice ai, să-i dai lui Miloș”, zice ea, soția.

„Păi cum, e ceva nemaipomenit, să aibă el așa încredere în Miloș?”

Nu știam nimic de dânsul. Era așa, cum să vă spun, un fals, o fire de om de te-nșela pe loc. Credeai că așa îi. Eu mă gândeam, cum el era așa prieten cu el? Poate o fi. Îi dau plicul, se duce la...

A doua zi mă pomenesc cu mașina acasă.

Iar?

Tot Călușeriu ăsta, studentul ăsta. Vă spun, un suflet de părinte era, nu era dușmănos, căuta să te convingă. Auzea el ce îmi zice Lae: „Mă Lae, nu cumva să dea dracu să bagi un cuvânt, de orice... eu îs anchetator, să știi”. Nu prea participa el la toate de vezi cum aveau ei organizați... pe care aveau încredere sau dracu știe, dar vreau să vă spun, știți...

Da.

M-arestează și începe să mă cerceteze Ambruș, celălalt care era copil de popă, locotenent-colonel..., na. La Caransebeș.

Se formase centru aci la Caransebeș și cu Mihăilescu. Mihăilescu ăla era bandit mare.

„Nu vezi, măi tâmpitul, mă? Nu ți-ai dat seama cu cine-ți faci de lucru, cu omu tău de încredere, uite, că te-o vândut Cristescu tău.”

Nu vreau să spun așa, mi-o fost ca și frate, da' nu-n problemele lui. Ca frate de familie, era văr primar și cum să n-ai încredere, zic. Dacă n-aveam, îi spuneam: nene, vezi-ți de treabă, lasă-mă-n pace, eu am familie, am venit din război să-mi văd de treburi și-așa mai departe. Ce să mai scoatem pe gură. Kling îl pune pe masă: „Îl cunoști?”. Ce să mai zici. Pe-acolo erau trecuți toți din Valea Bolvașnița: Tuhan, Ion, cutare, cutare, cutare, vreo 12 or fost.

Cât m-or ținut pe mine acolo, i-or adus pe toți, cât m-or cercetat. Automat i-o luat de acasă cum i-or găsit. Lipsiseră doi, mi se pare că n-or fost pe-acasă, întrebau ei atunci, ei între ei, știți.

Pe mine m-o cercetat atunci un locotenent, dă-l în paștele mării lui, l-am găsit pe urmă pe la o uzină din Caransebeș, da, periculos, foarte periculos. Îmi spunea de el Poienaru, Nicolae Poienaru din Caransebeș, era cu mine în arest, c-atunci îl arestase și pe el. N-am recunoscut că n-au avut decât să mă omoare în bătai. Nu era cazul. L-aduce pe Miloș: „păi nu tu mi l-ai dat”. „Da, de la cutare mi l-or dat, da' eu nu știam conținutul, nimic pentru ce și cum”.

„Hai mă, zice Miloș. Spune, mă, adevărul, pe ăla de la regionale-l cunoști? Nu știi”, zice el.

„Bă, o fi, dar eu n-am știut că el o avea multe legături cu acest om, de lucrul cu cetățenii, cu nu știi ce și poate... Eu nu l-am desfăcut, că mi l-a dat închis, decât atât mi-o spus să-l dau la soție sau ție. Soția n-o vrut să-l primească și mi-o spus să ți-l dau ție. Du-te la el”, zic. N-o vrut să mă implice ea, că el i-o spus ei ca să-i dau lui, știți.

Gata, gata, n-am și a rămas definitiv, în continuare cercetări după el. Asta era pe parcurs de nouă iunie–iulie, cam așa ceva. Ce să mai fac?

Asta-n '50?

'49.

În '49.

Da, că-n februarie m-o arestat prima dată și mi-o dat drumul.

Deci, Cristescu nu era prins atunci.

Nu era prins. Știam unde e. Cu Trocan de la Pecinișcă, că vezi că ei or fost urmăriți, dar ei n-or știut nimica. Ei or știut de sus că aveau mai bune informații ca ai de jos, dar ăștia de jos or fost guralivi și i-or scăpat pe ici, pe colo.

Și aceea cu care trăia el cu ea, Mărioara, aia era spioana lor, dar el nu și-o dat seama.

Aia de la telefoane, da?

Aia. Nu și-o dat seama, și mai era unul Suțu, nu știu cum mă-sa-l chema, tot cu securist acolo. Și ăla totdeauna mă pisucia așa după mine, mai venea pe-acas, ce mai faci cutare, mă rog.

Păi, ce să fac, uite. Se făcea ca prieten. Știam de toate, da' ce să discut. Ea mereu era în joc cu toate problemele după ei. Le spunea lor orice mișcare, unde, și pe unde se duce, și cum umblă, și ce face, și pe unde merge și cutare. Nu și-o dat seama. El să rupă odată cu ea toate, că nu pica. Toate așa or fost.

Toate așa or fost, da.

Ce poți să știi? Și-atunci când i-or prins ...

V-or ridicat și pe dumneavoastră atunci.

Eram ridicat.

Nu v-or mai dat drumul de atunci, din vară.

Nu. Mi-or mai dat drumul de vreo două ori, cum vă spusei de generalul Petrescu, ca să-i spun...

Numai atâta!

Numai o zi, două am stat pe-acasă. Mi-o dat secretul să le răspund prin telefon că-s tăbăcite pieile și sunt gata de făcut și...

Chestii din astea.

Ăsta era secretul. Păi acum ce să vă spun, mă duceam la moșu ăsta la telefon aci și-i dam telefon ca să știe. Ei, o văzut el că nu se poate prinde, ei or făcut un raid mare atuncea, pe la Teregova, de arestări și-atunci m-or luat și pe mine, primul m-or luat, trei zile am stat acasă, atât și pe urmă m-or luat înapoi.

Vreau să vă spun un lucru, mă împrietenisem bine cu Călușeriu ăsta, cu șoferul, cu Biță, care era activ de la ei, la Securitate și cu un plutonier—major care era de lângă Caransebeș, de la Jupa, era tot aci încadrat. Chelaru Constantin era de la Tecuci și-o venit aci în Caransebeș și se căsătorise cu o femeie de la Jupa, de-aci de lângă Caransebeș, bun prieten cu el, era și serios. Și-ntr-o bună noapte or avut ei acolo o nuntă la el cu o nepoată a femeii, nu știu ce, și mă avea tare de încredere: „Mă Nicolae, nu știu ce, hai cu mine”. Merg cu el, cu ăsta, cu Chelaru, cum zisei, de locotenentul ăla, cum îi zice, cu Ghiță, cu șoferul și mai unul, ne ia și ne duce la Jupa la nuntă. Eu nu eram tuns, nu nimica, eram cu hainele mele de țaran, așa; nu mă-ntreba nime pe mine de el, pusese-n gardă pe cineva „mă, aveți grijă de ăsta, dați-i de mâncare, dați-i de băut, cutare”, am văzut eu toate mișcărilor astea. Erau curioși că de... „Păi, zic, de la Caransebeș”, de-acia m-am prins eu de mișcare, știți .

Și am stat cu ei de vorbă, cu niște bătrâni acolo înăuntru. Și el îmi face mie atenție „mă, să nu faci pe dracu cumva să atingi, că e rău pentru noi și pentru tine, văd că ești și băiat serios și am încredere în tine”.

„Bă, păi ce dracu, acuma facem noi o înțelegere”, am făcut noi destule, că și aveam chestia asta cu el, știți, orice mișcare îmi spunea dacă venea greu sau rău, îmi spunea și aveam încredere în el și el în mine, dar nu ca să umblu din celulă în celulă, ca să spun de ăla, de ăla. Eu am spus, băi, cu asta nu, cu asta nu. Alte lucruri între noi poate da, dar eu cu asta nu. Eu nu știu de-a lu cine erau, poate să fie chiar unul de-al lor, chiar un securist și mă trage de limbă, de ce, de ce, păi nu știu, știu ce am eu și restul ... Și cu asta el o-nțeles că eu nu sunt din ăia.

Am plecat dimineța, treziți s-ajungă la 7⁰⁰.

Ajunserăm la Caransebeș. Înăuntru erau numai militarii care măturau, de servicii care erau. Ne-am băgat înăuntru, liniștiți, n-or prins ăia nici o mișcare. Nu s-or prins c-o fost el cu Călușeriu și cu mine și cu șoferu, c-am fost la Jupa, nu. Nu s-or prins de treabă, așa că n-a fost nimeni care s-o cunoască, știți. Și când am venit, ne-am băgat pe altă ușă. S-a băgat numai Ghiță, șoferul, cu mașina în curte și noi am dat pe o altă ușă, știți, de pe unde aveau ei intrarea și au ieșit pe urmă și m-am băgat în a mea, era celula aproape.

Să vă întreb: ați fost în celulă? Dar proces ați avut? Condamnare?

Da. La Timișoara.

Când?

În 21 iunie, în '50.

În '50...

Da. Numărul sentinței mi-i 63, de condamnare la dosar. Am fost un grup de 22 de persoane.

Cu cine? Câțiva.

Așa. Cu Târziu, învățătorul de la Iablanița, nu știu dacă mai trăiește, cu Nicolae. Cu unul, iar Târziu, Ion, un verișor de-al lui, atunci o fost ăsta, vreau să spun majoritatea or fost de la Cuptoare, de la Teregova.

Mai îs niște Stolojescu. Ȃla vi-i neam?

Noi suntem de rudă de la Cuptoare.

De-acolo vi-i neamul?

O venit un străbunic de-acolo și o pus casa aicea.

Sunteți rude, da?

O fost Pavel, o fost Gogu. De-acolo or fost vreo 15, din Cuptoare.

Și ce v-or pus în seamă, care o fost acuzația?

Acuzația o fost din articolul 209 Codul Penal.

Și ce-or zis, uneltire?

Delict de uneltire. Așa spune Codul Penal, articolul 209. La grămadă, unul și altul. Ȃsta o fost numărul nostru. Sentința totală peste toți numărul 63, toți în condamnare: 5 ani, 10 ani, 7 ani, sub 10 ani, toți sub 10.

Câți v-or dat?

Eu am avut șapte.

Șapte...

Șapte. Da' am executat șase, pentru că am făcut împotriva condamnării, am făcut o revizuire a dosarului.

Și v-or mai scăzut.

Mi-or scăzut un an, da' un an mi l-or scăzut după ce m-am eliberat, înțelegeți.

Alții au stat și mai mult decât de condamnare, de 3 ani. De exemplu nea Milu o făcut 2 ani în plus, Ȃsta, Cristescu, vărul lui nenea.

Ȃla iar cu o prostie, că nu știu cum să vă spun, s-o-ntâlnit cu el, o spus cuiva că s-o-ntâlnit cu el pe-aici.

Cu Gogu?

Cu Gogu, și că i-o spus ceva ce i-o fi spus, nu știu cum. Ȃla cui i-o spus, vezi poate n-o fi fost un om de încredere, poate o fi fost unul care chiar l-o fi interesat și... nu mai țin minte acum, ca până-n sfârșit ajung la o situație că Miloș știa de soarta Ȃstuia lui Milă, lui Cristescu, totul.

Deci, tot prin Miloș.

Tot prin Miloș, știți. Și, la urmă, la propunerea că eu. Eu nici prin minte nu mi-a trecut, vezi. „Fugi, bă, de-aici, păi tu te jucai cu Miloș, că știa pe fiecare și copiii mici din comună”.

Bun. Mulțumesc. Eu cred că-i destul de sugestivă toată treaba asta.

Și atunci cu toțiăștia în detenție ce să vă spun. Am fost un an la canal, după un an m-o luat și m-o dus la Aiud și-acolo am executat toată pedeapsa.

Închisoare grea.

Temniță. Așa era. D-acu ce să faci. Acolo te-o dus soarta. Acolo am lucrat meseria cinstit, mulțumit, n-am avut probleme cu nimenea.

Ce fel de meserie?

Tâmplărie. Era serioasă, se făcea mobilă de export, era marcă, luaseră o fabrică a lui Stoica, așa-i spunea ăluia, fostul patron, alături de închisoare acolo. Numa o fost păzit locul cu două porți de intrare, de ieșire și...

Când v-ați eliberat, în '56?

'56. Da, în februarie.

Și-ați venit apoi în Plugova.

În Plugova. Asta mi-o fost viața.

NICOLAE BUBĂ

Stăm de vorbă cu domnul Nicolae Bubă, participant la mișcarea anticomunistă din Munții Banatului.

Puteți să ne spuneți cum a început totul?

Da. Totul a început în jurul anului 1945, când un văr primar, Ilițescu Gheorghe, membru al Partidului Țărănist – și el o fost închis – a propus tatălui meu să intre în Consiliul Primăriei. El a spus: „Fugi, măi, de aici, eu n-am vremea ta. Tu ai vreme”. Or picat de acord el cu mamă-mea, că numai ei or fost acasă, și m-or pus pe mine în Consiliul Primăriei. Sigur că eram ăl mai tânăr între ei. Până la urmă or vinit alegerile din 1946, și or picat dă acord să mă pună la secția dă votare la țărăniști, că tata o fost țărănist. Io niși n-am fost țărănist, tata o fost, și m-or pus pă mine la secția dă votare, ca asistent la urne. Și, în timpul ăsta, o vinit și Toplețu aiși la votare, da' di șe că noi am fost o mână de oameni, iar ei or fost un oraș întreg. Și or vinit în număr foarte mare. Și fiind acolo când s-o făcut închigerea, adică locotenentul o vinit, cum să vă spun, ziua cu militarii care erau jandarmi, o găsit un grup stând deoparte. O spus:

- Sânceți d-aiși din sat?

- Da!

- Și io sunt român!

O dat dă înțeles că și el îi cu noi.

La un an după votare, militarii ne cunoșteau, n-o fost

niși un bai. Un singur lucru, am o pretenție, militarii mei, să nu vă purtați urât cu ei și să nu pățească nimc. Erau sigur înarmați. Și după aia s-o terminat votarea, și ce să vedeți, or început să numere voturile: 95% au fost ale țărăniștilor și liberalilor, adică opoziția. De unge or adus oarecare ladă, și o întoarsă pe masă colo, o pus numa de-a lor cu soarele și începură pe-ale noastre să le bage în cuptor. Asta o fost în noiembrie. În momentul în care or început să le bage în cuptor și am ieșit afară ca să evit conflictul, și soldatul nu m-o oprit. În momentul când io am ieșit afară în coridor, acolo la școală, o și făcut explozie o grenadă anti-tanc, or fost sparte geamurile și mai nișce uși pe stradă. S-or stins lămpile, că nu era curent, și m-am întors înapoi. I-am auzit cum erau pe sub bănci și am aprins un chibrit de am aprins o lampă. Toți erau pe jos p-acolo, și s-or oprit ei de-a mai număra voturile nu știu șe și s-o încheiat așa cum or încheiat ei procesul verbal, că era cum l-o chemat pe doctorul ăla veterinar... gata s-o terminat, or contat șe rezultat or dat și când am ieșit afară am văzut scara pă perece pusă de ai mei și s-or uitat, or văzut înăuntru șe să petreșe. Io am crezut că nu știu. Aia o fost la alegeri și din 1947 or început să ne urmărească. O vinit odată un securist la mine la colibă acolo unge am stat și o început să mă întrebe nu dă alceva, da zice că cică când io am ieșit afară, atunci făcură explozia. Aici era baiul. Io dacă șciam nu ieșeam. Io am ieșit întâmplător, agică nu întâmplător, ca să evit scandalul că îi luam dă gât și nu-mi era frică de jandarmi, că mi-o spus locotenentul că erau de partea noastră. Și după aia o fost unu Ilie Achita, că așa îl șcie lumea, și șe să vegeți. Mă cheamă la primărie și-mi fașe propunerea:

- Măi, te pun primar, da dai adeziune la noi.

- La comuniști? La comuniști nu dau. Nu dau niși într-un caz.

- Ai s-o pați!

- Chiar dacă o pat, da cu voi nu merg.

Și or fost de față, da-s morți amândoi, Nicolae Țăranu și Pavăl Covașiu. Tata lu Lică...Și după aia mi-am dat sama că sigur nu iasă bine, și or înșeput mereu să mă urmărească. Io m-am întâlnit cu un precin, și ăsta era d-ăla cu școală, ășcia-ț caută nod în papură. Ai grijă ce faci. Ce bagă pentru drept comun. Pi măi bine politic decât pentru drept comun. Acum în situația care ești... mai bine să pici politic decât pentru drept comun.

Mai cinstit!

Da! Așa! După aia, am cunoscut pe Boierii de la Domașnea, pe Pătru l-or pușcat acolo într-o luptă.

Ce s-o întâmpat?

El o fost sergent și eu ca el am fost gradați amândoi. Io eram cu recruți la compania me. Și el era cu magazia regimentului, cu hainele, și m-am dus să-i îmbrac recruții, că io am instruit trei contingente: 42, 43, 44, că așa o fost atunși. Am trimis militarii:

- Bă, de unge ești tu?

- De la Domașnea.

- Păi tu de unge ești?

- Dă la Globu.

Ne-am cunoscut din armată și ei plecaseră deja. Și m-am dus și-am dat ge el. Un neam de-al lor, ăla era un speculant, Gheorghe Andrei, ăla era agică unchiul lor.

O fi fost pe aiși, n-o fi fost. Nu știi, și m-o spus el sara când să mă duc, și am luat legătura cu el. Pe urmă ce s-o întâmpat. Aiși ungeva, pe Șernevir, o fost și colonelu Uță. Așa, și ne-o adunat și după aia ne spune șică:

- Măi, noi acuma am terminat, da nu se poace să mai merjem în grupuri așa mari, pentru că ne pringem cu

ei și ș-așa o să ne piergem viața, da grupați doi-trei mai rezistați și vom face tot posibilul ca să vă treșem granița.”

Au vrut să meargă în Iugoslavia?

Da. Pentru că, se-întâmplă din ălea opt cum or fost grupace, sârbii s-or desprins și era „Iuda Tito”, așa îi spuneau. Dacă treșeau, ăia ne primeau, n-aveam probleme. Și, după aia ne spune să ne grupăm așa, și ne-am retras fiecare tot așa în grupuri miși, că nu puceam risca, ș-alimentație persecuție, și sigur că o fost foarte greu și ne-am întâlnit de mulce ori cu ei, ei p-un geal, noi pe altul. Și ne-am văzut dă treabă fiecare, evitau să ieie contact cu noi, că era pericol pentru toți.

Cu cine v-ați ascuns împreună?

Cu Cristescu Gheorghe, cu Tică, am fost o parce și cu domășneni și cu Gârbin și Petcu.

Din însemnările lui Tică Artinescu reiese că s-a întâlnit de multe ori cu dumneavoastră și cu Băcilă de la Globurău. Puteți să ne povestiți?

După șe cum v-am spus că o trebuit să o iau razna...

Cum trăiați în situația asta? Se zice că aici este ușor să te ascunzi, dar e greu să trăiești...

Îi foarte greu, din punct de vedere alimentar și din punct de vedere că lumea-i rea, spăimată, rar care se întâmplă să că imediat spuneau, să temea că-i aresta dacă nu spun. Avea năcaz omul.

Se știe că Tică, după ce a evadat de la închisoare de la București, a venit aici la închisoare și s-a ascuns. Totuși, l-ați ajutat și pe el, și pe Cristescu.

Ajutat în sensul că să fii în zonă cunoscut, tot mai existau în zonă oameni care ne cunoșteau. De exemplu cum a fost Gheorghe Bozariu, și alții care ne aduceau mâncare și puteam trăi, că altfel mai poți rezista o zidouă fără mâncare, dar totuși trebuie să mănânci, că dacă nu mănânci, nu poți trăi.

Cine a aruncat grenada aceea la secția de votare?

Vărul meu primar Gheorghe Dudă de la Cimișoara.

Trăiește la Timișoara? Atunci trebuie să dăm de el.

Lucra la Electrobanat. Acolo o fost el cu serviciul, dă acolo o ieșit și la pensie.

Mai doriți să adăugați ceva?

Da, grenada o fost adusă de Andrei Rujan ...Și s-o bănuț că i se întâmplă șeva și o fugit la Cimișoara ca să scape.

Ne-am dus în Băile Herculane într-o zi, ca să duc o scrisoare, și ne-am coborât pe valea Bolvașniței, la Rotunda. Ne-am dus pe gial și de-acolo noi susțineam dacă o fi ceva cu Gheorghe (Gogu), până s-o dus Tică de o dus o scrisoare și o trecut pă lângă polițai și polițaiul a stat de vorbă cu nișce femei și el o trecut prin fața lor. S-o dus, o dat scrisoarea și o fost oarecare de la Plugova (Maria lu Nicogim o fost la telefoane la Băi) și imediat așceptăm așia la Rotunda, că vine. E un podeț acolo și eu de obicei n-am băut nimic cât am fost fugit. Da' așcia mai beu, da io nu. Dacă beam, făceam rele. După aia o vinit ea cu încă unul, da' nu m-am dat sama. Și o adus o pungă de bomboane, am luat-o pă aia și m-am dat de-o parce și ei or băut acolo, și fie că o vrut să o ducă de-o parce și o trecut pă podețul ăla și santinela de la militari, de acolo din space, c-o fost la pavilionul 4 la militari, ș-o tras un foc de armă. Atunci am luat-o pe serpentine sus la fugă. Ei bine, nu m-o depășit nimeni în fugă, când să ajungem sus, am auzit un fluierat în fața me. Io m-am oprit. O sosit și ei:

- Șe ai fluierat?
- Nu io. Voi!
- Niși noi.
- Atunși ni-s încercuiți.

Ș-am fost încercuiți, așa o fost. Atunși am coborât jos. După ște am coborât jos la Rotunda, am luat-o către bancă și am ieșit la fabrica de pită și acolo am luat-o pe drum către gară. Mai veneau căruțe din când în când, dar interesant că niciodată nu mergeam în grup. Distanță cât să ne vedem unul pe altul. Dacă era grupul mai larg, ne depărtam. Dacă era mai strâmt, ne îndepărtam, că în grup e ceva, mai ales noaptea... Când am ajuns ași la blocuri, văzurăm că vine o lumină albastră. Io am fugit cu Gheorghe, iar Tică s-o pus în scarpă. Nouă mășini or trecut încărcate cu securitate. Ei acu noi mergeam ... la Herculane am trecut prin Picinișca. Io am alunecat și am căzut în apă, și m-or încins arma și m-am prins și am ieșit. Jumătate distanța dintre Băile Herculane și Topleț, am trecut prin Cerna. Era primăvară, că erau ghețuri. Ei o știut o mină veche și ne-am dus acolo. Am făcut focul și ne-am dezbrăcat să ne uscăm. Era frig. Nu puceai să umbli așa. După asta, pe la zece, vegeam mașinile cum treceau în jos. Io am zis: „Mă, asta-i numai datorită lui Mărioara. Ia să-i dăm întâlnire că o judec eu.” Ce s-o întâmplat? I-o dat întâlnire ș-o plecat de la gara Băi cu bicicleta. Unde-i drumul mai aproape de Cerna și acolo io am așteptat-o și cât o sunat din sonerie, noi nu ne-am dat sama. Ea o sunat de la bicicletă. „Târ, târ, târ”. Boala o fost că atunci cândea o oprit de n-o mai sunat, o și început rachetele pe sus, s-o făcut zăuă. Ei or trecut, că or fost mai deparce. Ei căutau să mă susțină ca să o întâlnesc pe ea. Asta era grija me. Or fujit ș-or și trecut Cerna. Io am dat drept peste un militar, militaru ca să nu dau peste el cred că a tras din țigară. M-am oprit și el o aruncat pistolul jos. I-o fost frică de ăia doi cred că. Nu de mine. Da nu. Nu m-o făcut nimica. Am luat pistolul și am scos încărcătorul, l-am aruncat într-o parce. Pistolul

în ailaltă și am luat-o la olteni. Am stat vreo două săptămâni în Oltenia, chiar cu un oltean, da nu-mi mai aduc aminte cum îl cheamă. După aceea m-am întors.

Cum ați fost prins?

Șe s-o întâmplat... Noi am ținut mereu legătura cu ășcia din Orșova Veche. O vinit o femeie cu o floare albă. Parcă o văd și acuma. Și o juca în mână. Ne-am dus în piața veche, cum era Orșova Veche, că acolo ne-or spus să ne dușem. Era lume pe acolo. Ne-am băgat printre ei și când s-o dus Gheorghe la ea, a întrebat-o cum ăl cheamă pe fratele dumitale mai mare? Ștefan, zice ea. Țsta-i cel mare? Că așa o fost parola. Ștefan cel Mare, ca să o recunoaștem pe ea.

Colaboram și cu militarii. Trebuia să trecem în Iugoslavia. Militarii erau de treabă. Ofițerii... Asta ați vrut? Să treceți? Da, să trecem... Comandantul unității de grăniceri a pus barcă la dispoziție. O zis că ne trece și pe noi, pe toți. Noi am plecat de-ași, de la Orșova. Eu m-am dus acasă la ai mei, cu intenția să le spun că dacă am dispărut și nu-mi dau de urmă, să știe c-am trecut. Ei (securitatea) o prins de fir că Trocan șcie, și l-or bătut, i-or rupt coascele. O spus că unge dorm ei. I-o înconjurat fără un foc de armă. Gheorghe și Tică ori mureau, ori se predau. Io am ajuns acasă, da dacă io plecam atunci, scăpam.

Asta în '49?

Da, în '49.

Când, nu știți?

Prin octombrie, cam așa ceva. Io dacă plecam atunci, da era o vreme, rea... nici cânele să nu-l scoți.

Armament de unde primeați?

Am avut cât lumea. O trecut frontul pe aicea. Io am ajuns acas și am zis: io plec acuma. Nici cânele nu poți

să-l scoți, zice tata. Nici astăzi nu știu cine m-o făcut predarea. Io am avut o ascunzătoare acolo. O cameră mai mare din jos. O fost beciul mai mic și aiși o fost un loc gol. Aiși am făcut ascunzătoare. Nu știu cum m-or descoperit. M-au întrebat pentru că aș fi făcut moarce de om.

Ați fost prins singur?

Nu numa pe mine. I-au prins și pe Gheorghe, și pe Tică la Pecinișca. După aia m-or luat și m-or dus la Băile Herculane, când am ajuns la Gheorghe Bozariu era un pluton care o vinit cu mine dă sus. Ne-o suit în mașini. Era un căpitan: Schnellbach, și un plutonier. M-or luat și m-or băgat în pavilionul trei, peste unul de la Pecinișca.

Mai trăiește?

Nu, nu mai trăiește. Țsta îmi spune că și pe Gheorghe, și pe Tică i-or prins. Mi-o povestit din nou cu Trocan. N-am zis nimica. M-o luat d-acolo și m-o dus în altă parte singur. După aia m-o scos la anchetă sus.

În Herculane?

Da. O fost maioru ăla Kling, și căpitanul Schnellbach. Și m-or scos acolo într-o cameră. Era un soldat...

Deci ancheta a fost la Herculane?

O fost încă un ofițer acolo cu ei, și sta cu mâna în pantaloni. Și m-o oferit să stau pe scaun. Era un scaun. Io am prins de scaun și era cât pe șe să dau cu el în sublocotenent și șciam că are pistol în mână, io zic „îi scapă pistolul, ă, îi lua dracu pe toți” și căpitanul Schnellbach mereu vorbea cu colonelul. Și nu știu ce-l determina pe ăla și-l convinse să iasă afară să pleșe. Santinela era la ușă. O ieșit Kling. O ieșit și sublocotenentul ăsta și când să iasă el, întredeschise ușa și zise către santinelă: „dă-ce mă mai încolo”. Și ăla s-o fi dat și zișe „schimbă, că, dacă nu, aiși îți pierzi viața”. Și m-o luat de acolo și

m-o dus înapoi acolo unge am fost. Și dacă m-o dus acolo unge am fost, a durat cam un sfert de oră. Mai mult nu, și or vinit două santinele acuma și mă scoase din nou. N-am zis nimic. Ce să zic. Am plecat cu ei sus. Când m-am dus în birou, erau cinci. Căpitanul Schnellbach, un locotenent în space, unul de-o parce, unul de alta. Mi-o oferit iar să stau pe scaun, n-am stat, că știam ce mă așteaptă. Nici n-am răspuns nimic, și până la urmă Schnellbach îl convinse pe Kling să plece de acolo. Și am scăpat, că eu vorbeam urât. Îi și înjuram. Eu le vorbeam. Ei aveau toate motivele să mă împușce. De acolo m-o dus jos și se făcu imediat ziuă. M-o suit în mașină și m-or dus la Caransebeș. La Caransebeș m-o băgat acolo la închisoare. Io am fost la 52, Gheorghe, deasupra și Tică, jos.

Știați că ei sunt în închisoare?

Păi da! Îmi spusese ăla de la Pecinișca. Ne-o ținut cât ne-o ținut acolo în Caransebeș. Ne-or suit în mașină. Gheorghe și Tică erau legați unul de altul, iar eu eram legat de picioare cu lanțuri. M-o dus la fierărie acolo jos. Era unul mai bătrân și unul mai tânăr. Io când am văzut pe Tică și pe Gheorghe m-am așezat printre ei ca să pot vorbi. I-am întrebat dacă au vorbit ceva dă mine. Ei au spus: „Nu, nu ne cunoașcem. Să fim clari. Altfel ne agravăm situația”. Io, în timpul anchetei, n-am recunoscut că-i cunosc. Pe urmă m-or întrebat de Domășneni. Erau informați bine. L-o adus pe ăla de față cu mine și pe mine m-o pus cu fața la perete. Când l-or băgat pe el înăuntru, mă întreabă dacă îl cunosc. Am spus că nu și el a spus că nu. Atunci o dat cu cizma să-i deie în pișior. Noi nu ne-am cunoscut și gata. Am scăpat cu atâta. Cu mine n-or putut nici într-un caz.

La Cimișoara s-o ivit un gardian așa de cumsecade, și tot mi-o povestit, da niciodată nu m-o întreat de ște sunt aiși. Asta o fost în noiembrie. M-o dus la Cimișoara și în ianuarie, nu știu data precisă, bace șineva la ușă. Era Schnellbach. Mă întreată cât îmi dă; 25-50 de ani? Că de ășcia scăpăm noi, da cît durează nu șcim. Așa o spus. Acolo numai io cu el și după aia o plecat ... Datorită lui am scăpat, că altfel mă pușcau.

Deci a fost uman cu dumneavoastră?

Numai el. După aia or început cercetările și io am negat mulce. Eram tare. Cu mine nu s-or jucat. Erau 5. Or venit și m-or legat și de mâini și de picioare, și m-or bătut la tălpi. Numai io am știut de la alții și m-am făcut că leșin. N-am mai mișcat nișicum. Unu zice nemțește, că eu am cunoscut că am făcut școala militară cu nemții. „Halt, Halt!”. Stai că îl omorâm. S-or oprit. Or avut pregătită o cană cu apă rece, și or aruncat pă mine. Atunși o dat unul cu cizma în space. Atunci a fost imposibil ca să nu mișc. M-or înjurat atunși. O înșeput ancheta să scoată de la mine ceva. D-aia am luat numa atâta. Altfel luam mult și bine. Cu Gheorghe și cu Tică nu știu ce s-o fi întâmplat.

De când a început ancheta la Timișoara?

Pe mine m-or dus la celula 14. După ce m-or bătut, m-or dus jos ud așa și, în loc să mă baje la mine în celulă, m-or băgat la un profesor macedonean. Nu m-or lăsat să stau jos nicicum, pentru că era ciment pe jos. Apoi mi-or înnegrit picioarele. Pe urmă ne-or dus la proces. O fost și profesorul ăla, da nu-mi aduc aminte cum îl cheamă, o fost și Horescu Nicolae de la Domașnea. El era pe locul doi pus în rol la proces. Era un ceregovan. Nu știu cum îl cheamă. Era el fierar dă meserie. I-o dat 15 ani, lu Horescu 8 și mie 5. De acolo ne-or luat în dubă și dacă

duba o fost de 45, o băgat 90. Ne-o dus până la Babadag. Îi o haltă acolo. Am fost la canal până la Poarta Albă.

Procesul la Timișoara o fost și după aia v-o dus la canal?

Și după ște ne-o dus la canal, ne-o scos afară acolo la soare. Îți dai seama că vreo câțiva din ei s-or întors înapoi. O fost vreo două dube. N-or vrut să meargă, să meargă la colonie. Da pe noi ne-or luat încolonați și ne-or dus până la colonie și acolo ne-or băgat în bărăci. După ce am ajuns acolo, să vă spun... să nu vă spun....

Cum vreți...

După ce am ajuns acolo, ne-a dat mâncare o săptămână de zile. Mâncarea era bună. La muncă... da dacă nu-ți făceai norma, nu-ți dădea mâncare. Ne-o pus să curățăm pe acolo și trecu unu pe lângă mine, da io nu l-am cunoscut, că erau și de drept comun acolo, și m-o împins. Io, când am dat cu lopata, l-am făcut grămadă. S-o dus la comandant și o vinit comandantul și că „de ște ai dat în el?” „Păi de ște m-o împins?” „De ște n-ai vinit și dumneata cum o vinit el? Nu-ți fașe de cap singur... Atunși aiși ște fașem?” Căuta să mențină ordine. „O să te pedepsesc.” Șe să vezi. Pușchilă Ion, arhitectul din parcea deținuților politici, șef de șantier, agică pe tot canalul, i-am văzut macheta canalului. Să vedeți cum am ajuns. Și el ne băgase acolo, că el și așa voia să părăsească canalul. Avea 7 ani. L-o băgat și pe el la arest și m-am întâlnit cu el acolo. Și acolo o băgat din ăia de drept comun peste noi. Acolo dădeau un sfert de pită și apă. M-or întrebat dacă sunt condamnat politic și am spus că da. Am povestit viața mea. Acolo erau bănățeni de-ai noștri, din toate părțile. Io am fost băgat în brigăzi de construcții. Io făceam fel de fel de modele de zidărie. Erau acolo arhitecți, ingineri și alții.

V-ați eliberat în 1954?

Da, în '54. Acolo, cum să spun, fiind maistru de șantier, s-or apucat de stadion, în Constanța. Acolo a fost o groapă de gunoi. M-or dus apoi la stadion ca maistru de construcții. Am făcut acolo stadionul un an de zile. Acolo am lucrat și s-o făcut și vestiare și erau pietre mari. Ca mine erau 2-3%. Restul erau foști profesori, ambasadori etc. Io m-am eliberat cu Cernescu. În biletul de liberare scria că pot să ocup orice serviciu. Și aici de la canal am 650.000. Restul am 1.500.000.

Mai aveți pe cineva cu care ați fost în munți?

Nu. Toți sunt morți.

Cine au fost ei?

Ilițescu Vasile, Gheorghe Bozariu, Ioan Băcilă, Petcu.

Și au murit toți?

Toți. Numai io am rămas.

BREAZOVA (BORLOVENII NOI)

DIONISIE CAREBA

Prezentați-vă pe scurt!

De opt ani nu văd nimic, nimic nu văd. Nu văd să-mi iau nici lingura în gură, când o duc la gură, dau cu lingura pe frunte.

Nu v-au dat pensie?

Nimic, n-are cine să-mi facă actele alea să-mi dea. Vă rog pe dumneavoastră, faceți-mi unul. Fii bun!

O să vă fac. O să vorbesc cu președintele asociației voastre, e la Teregova. De Ciurică ați auzit? El e!

Nu-l știu. Nici pentru că am fost închis nu capăt.

Câți ani aveți?

89. Mă numesc Dionisie Careba.

De unde sunteți?

Sunt din comuna Prigor, adică Borlovenii Noi. Noi îi spunem Breazova.

Vreți să-mi povestiți puțin despre evenimentele de atunci?

În anul 1949 am fost închis cu Smultea Traian din Teregova.

Ce s-a întâmplat atunci?

Atunci o venit aici, pe la drum, un om sângur.

Cine?

Fus de la Verendin. O venit și m-o întrebat dacă pot să-l primesc, că s-ar duce dimineață la Bozovici și-i departe. Să-l primesc până dimineață. Zic da, aici înapoi.

Aici în sălaș?

Da, aici. Zâc că-i cam mică soba, da l-am primit. Am fost eu cu muierea, fata o fost mai mică. Da el o zâs că se duce că mai are niște ortaci. Or mai vinit vreo șase-șapte ortaci. Îi băgarăm înăuntru.

Când s-a întâmplat?

În 7 februarie 1949. Era frig. Eu am fost zâua la pădure. Când am vinit în casă, mă împiedicai peste niște țoale, că nu le-am văzut, c-o fost noapte. Văzui și armamentele lor. Atunci m-o dat în gând c-o fost cineva. Asta a fost înainte. Apoi or vinit înăuntru, am stat cu ei. Unu s-o prezentat că-i Uță, unu că-i Mircea de la Luncavița, Andrei Vădraru, Pușchiță Pătru din Domașnea și mai vreo trei colegi. M-am gândit eu că-s din grup. Ș-am scos răchia să-nchine și ei. S-or pus pe pat. Or zâs că-i prea aproape de drum și poate-i găsăște și s-ar duce în altă parte. Am plecat cu ei, noaptea, cu ciomagul în mână. Unul dintre ei, Andrei, îmi dă o armă, da n-am vrut. Am mers și-am trecut dealul ăsta cu ei. Când am ajuns acolo, eram obosât. M-or pus să merg eu înainte. Era zăpadă. Când m-am întors a doua zi, am văzut că toți or călcat pe urmele mele, n-or făcut un pas greșit. Când am ajuns acolo, era un bătrân acolo, tata fu frate cu bătrânul, eu i-am spus tata mare. El a fost la marginea pădurii. L-am întrebat dacă poate să primească pe niște oameni în casă și o vrut. Ne-am băgat acolo, ne-or dat și răchie. Moșu n-o vrut să ia nimica. Ș-or rămas acolo: colonelul Uță, Fus, Ciovică, Pușchiță, Mircea.

Ce s-a întâmplat cu ei când i-au înconjurat și prins?

O fost sâmbătă sara când i-am dus eu. Eu am vrut să vin înapoi, la mine, da or zâs să stau cu ei că nu se știe ce-o fi până la zâuă. Când am plecat duminică

dimineața înapoi, o zâs colonelul să mă uit dacă n-o venit nimeni după noi și să vin să le spun. Am venit încoace, am întrebat muierea și m-o zâs că n-o venit nimeni. Ei or tras prima dată la veșinul de pe deal. La amniaz m-am dus înapoi. Acolo vreo doi-trei își făceau de prânz. I-or scos lu moșu patu ca să aibă ei loc să se culce, or pus paie și fân pe jos. L-or mânat pe Fus la Verendin ca să vadă dacă mai vine armata după ei. Luni l-or mânat pe încă unul și să vină sara să le spună ce-i. Moșu o avut câne acolo, și porci. O băgat câmile înluntru ca să nu facă zgomot acolo și să se știe că ei îs acolo. Luni ăla n-o venit, când o venit, o venit cu armată.

Cine?

Andrei Vădraru.

Unde v-au anchetat?

Aici i-o adus Vădraru. Ei or vinit la mine și m-or forțat să-i duc acolo unde or fost ăialaltți. Eu n-am vrut, o trăbuit să-i duc. Șî pă muierea mea or dus-o să le arate. Da Pușchiță o fost afară să-ș facă lipsa. O fost vreo două ceasuri, că asta o fost pă 7 februarie 1949, luni pe marți noaptea. Armata o distrus tăt. Or omorât porcii lu moșu. Un soldat l-a împușcat și pe colonelul, l-o chemat pă ăsta care l-o împușcat, Șaragău Polică de la Verendin.

Pe câți au omorât atunci?

Am vrut să-l scot pe moș, da n-am putut. Când or înconjurat, s-or și apucat la atac. Eu am stat cu ai mari, cu generalii.

Ce s-a întâmplat cu bătrânul?

Or dat cu grenada în sobă. Acolo coliba era cu două ferești, o fereastră la răsărit și Pușchiță cum o fost afară le-o zâs la ai din casă că vine armata, că el o auzât. Dacă câinele era deșchis, nu era așa. Maftaloagă de la Cornereva o ieșit afară și l-or împușcat. Uica meu n-o putut

să iasă așa repede afară. Trei s-or dus în pădure. Un soldat i-o zâs la Pușchiță „Lasă arma și fugi!” O lepădat arma la un gard și s-o dus și nu s-o oprit până în Borlovenii Vechi.

Ce s-a întâmplat cu dumneavoastră?

Armata n-o intrat în casă, da or aruncat cu o grenadă în casă, pe fereastră și moșu meu, adică uica meu o murit.

Cum l-a chemat pe bătrân?

Careba Meilă, de la Mihai. M-or dat haine de la morți că m-o fost frig. M-or dus la Mehadia cu motorul. Pe Andrei l-or dus, el o cerut să-l îmbrace militar. L-or pus cu mine în mașină. Ne-or dus la Caransebeș la Securitate, da eu am spus că nu știu nimic de alții. M-or ținut un an de zâle la închisoare în Caransebeș.

Ați fost judecat și condamnat?

10 ani n-am avut voie să ies din sat și un an am fost în închisoare.

Când ați venit din închisoare?

În '50.”

V-au mai căutat cei de la Securitate?

Da, or mai vinit.

MIHAI CAREBA – născut la 22 octombrie 1934

Ce vă amintiți despre acele zile?

Păi aveam vreo 13-14 ani și în timpul ăsta erau partizanii aici și bunicul meu, Careba Mihai, era la sălaș. Am avut acolo porci mulți, cazan cu țuică, cam la 3 km. de aici. Și a cunoscut un unchi al meu, de la Domașnea, și-o venit la colibă la el și a zis să-l ducă la o colibă mai izolată aici, aici era lângă drumul ăl mare, să ierneze

acolo, să mai stea o săptămână-două. Unchiul ăsta i-o luat și i-o dus la bunicu. Joi i-a dus acolo cu mâncare, la coliba lui taica pentru porci, și a luat legătura cu ei. Eu vedeam că se duc acolo mereu, dar eram copil, nu știam. O fost unu de la Mehadică, îmi spuneau ei, Andrei Vădraru o zis către ei sâmbătă seara că se duce acasă să se schimbe și să mai aducă câte ceva de acasă. Țsta s-a dus, la Cornea era Securitatea, și i-a denunțat pe toți. Atunci Securitatea a venit și tot cu el împreună, au venit tot la unchiul ăsta, și l-au luat forțat și l-au bătut ca să-i ducă unde-s partizanii, că nu știa precis. Atunci unchiul ăsta a trecut peste deal de la coliba lui la coliba noastră și a fost și muierea lui unchiul ăsta. Când au ajuns aproape, muierea a luat o parte din armată și s-o dus și a ieșit printr-o livadă, printr-o grădină acolo, și unchiul ăsta s-a dus cu ei pe drum și or înconjurat coliba. Când au înconjurat coliba, am auzit de la ei asta și de la unchiul meu, că unul din partizani ar fi ieșit afară. Noi am avut un câine lup, taică-miu l-o legat acolo jos unde aveam cazanul și câinele o lătrat și el când o lătrat, ăsta a ieșit și a zis:

“Măi, suntem înconjurați de armată!”

Atunci când au dat să fugă, armata a început să tragă și or început atacul, s-or pușcărit. Armata a aruncat grenada în sobă și l-au omorât pe taică-miu [taică, adică bunicul] în colibă. Și unul a fost mort, că mama mea s-o dus acolo. Măine zi m-am dus și eu, dar eu eram mic. Unul a fost mort la ușa colibeii, unul mai încolo a fost rănit, pe ăla l-au luat și l-au dus la pușcărie, ăla o scăpat. Și colonelul Uță a luat-o spre văroagă și când a ajuns acolo, s-a pus după un lemn și a început să tragă și atunci de sus a venit un militar și l-o împușcat acolo. Și mama l-a văzut și pe el mort acolo și pe urmă a venit Securitatea

și i-a luat pe toți și pe bunicul. Ne-o luat atunci și câinele, că a zis că-i câine de partizani, 14 porci, am avut țuică – au luat-o și pe aia.

Și tatăl meu când a auzit ce se întâmpla a fugit luni spre marți în martie 1950. Se numea Careba Ion. Soră-mea avea un divorț cu fostul ei bărbat de la Borlovenii Vechi și avea un avocat. Și tatăl meu a fugit la Oravița și o venit de acolo șeful de post de la pridvorul nostru, unul Tudorescu, ș-a pus martor pre avocatul ăsta că tata nu a știut că a fost la el pentru proces. Și așa au mușamalizat de a scăpat tata de pușcărie. Dar am fost trambalați. Eu nici nu mai dormeam acasă, dimineața când ne trezeam era înconjurată casa de Securitate. Ne sculau noaptea, căutau prin dulapuri, prin pod. Am fost trambalați, am fost chinuiți. După aia n-am mai avut nici o autoritate nici unde. Toți ne suduiau, și la Primărie:

“Bandiților!”

După aia am înțeles că doi au scăpat de aici și cu unu am discutat eu la Nergănița, la porci, duceam porcii la jir, la pășune și am discutat eu. Într-o seară am auzit că chicotește cineva. Și iese verișorul meu afară și vede că vine cineva pre pârau în jos cu un ZB la el. O venit la noi, noi eram mai cu un bătrân:

- Bună seara!

- Bună seara! Băi fraților, eu sunt partizan, pot să dorm și eu aici la dumneavoastră?

Noi ne-am temut, dar ăla bătrân a zis: “ Da, puteți!” A fost Sfârloagă. Și o dormit acolo, ne-o făcut moșul ăla de cină, o dormit acolo și apoi a zis:

- Eu am fost la Moș Careba când l-or împușcat. Eu și cu Ciurică.

Ei doi au scăpat și ne-or povestit atunci sara acolo: “Eu am luat-o în părtea asta, așa, de am fugit și o fost un

militar acolo sub o stâncă, și ăla n-o tras în mine, ci o zis: «Fugi cât poți!» Și ălalt a stat într-un frunzar până s-o păciuit și apoi o fugit și el.” Și primăvara ne-am dus cu tata la arat acolo într-o grădină și era un locotenent Rednic și șeful de post plutonier Vasim; și eu cu tata am fost acolo, iar când a venit armata la toate colibele noastre să controleze, tata m-o trimis la cai. Eu nu am vrut să plec, fiindcă am știut că or să-l bată pe tata. Atunci m-o dat vreo două palme și un picior în fund și atunci m-am dus. Pe tata l-au bătut rău. l-au dat cu țeava de la automat în coaste și de atunci tata s-a îmbolnăvit rău. Din aia i s-a tras de a murit. Când au plecat, a venit tata și nu am mai putut să arăm, că era bătut, umflat, era nenorocit.

NICOLAE CIURICĂ

Stăm de vorbă cu domnul Ciurică despre evenimentele care au avut loc în zona Borlovenilor Noi în 1952 și în care a fost și dânsul implicat.

Da. În 1951 eram foarte tare urmărit în zona noastră și am luat hotărârea ca să ne retragem. Am fost cu Anderca Iancu, Fus (zâs Iașcu) Dumitru, Ciovică, Stănescu Gheorghe, Ișvănuț Dumitru (zâs Sfârloagă). Ne-am retras spre Sasca, aproape de frontieră. Acolo am luat legătura cu un localnic, Gheorghe Sârbu, zâs Bogiu, din Sasca. În 1951, toamna, am oferit omului bani să ne cumpere alimente. Noi ne-am făcut un adăpost prin pădurile Steierdorf-ului, cum se zice pe acolo, că n-am mai putut veni în zona noastră, unde zăpada era mai mare și noi iarna nu umblam, am făcut deci un adăpost acolo în pădure. Omul ne-a adus alimente, ne-a prins zăpada

și nu am avut alimente suficiente până primăvara. Am fost obligați să mâncăm cu rația. Ne făceam mâncare, puneam în raniță mâncare, în caz că se întâmplă ceva, da' cu limită. Da' chiar în anul ăla s-or schimbat banii. Noi ne-am rămas cu mulți bani la noi. În primăvara lui 1952 ne-am dus la moș Lazăr (tata lu Sârbu). Bucuros o fost bătrânu, era chiar la sfârșitul lui februarie și zăpada se dusesse pe Nera unde avea el sălașu. Am stat vreo două zile acolo, la el, la sălaș, da' nu am putut să stăm mai mult, că în comuna Măceriș, care era tare aproape de Sasca, aveam noi informații că se afla un mare informator de Securitate, pe nume Dârleanu, și am plecat. Am luat Valea Almăjului spre Domașnea, am ajuns doar într-o noapte până la Borloveni. Zâua stăteam și doar noaptea umblam. Mâncare nu prea aveam și am intrat în Borlovenii Noi, eu și cu Nistor Duicu, ca să luăm mâncare. Pe ceilalți i-am lăsat la sălaș, la o margine de pădure. Au stat acolo fără să facă focul, în liniște. Noi am venit cu mâncare și cu informații despre ce se mai petrece în zonă și pe când ne uscam ciorapii, că am mai intrat și prin apă, cel care făcea pază ne-o anunțat să fim atenți că a observat la distanță un cap de om, un pădurar. Când o spus vorba asta, au început să iese ai noștri într-o poziție de tragere și când ei or observat că noi i-am observat pe ei, or deschis foc. Nu era pădurarul, ci era Securitatea. Acolo am avut un conflict cu ei, ne-or împușcat, pe Sărăndău Gheorghe, chiar în picior. I-o ricoșat din patul armei direct în picior și i-o făcut o rană mare că puteai să bagi un ou acolo. L-am luat cu noi, nu l-am lăsat. Când am început noi să aruncăm cu grenade, ei s-au retras. L-am luat pe Sărăndău, greu de tot, l-am transportat; ne-am retras spre Lăpușnicel, era gata să intrăm într-o comună de cehi, la Șumița, și ne-am camuflat până sara. Sara am ajuns în

hotarul cu Megica [Mehadica]. Aveam cu noi pe luncu Anderca și era comuna cea mai apropiată unde aveam un om al nostru, să intre în comună, să ia medicamente și mâncare. L-am lăsat aproape de sat, în podul unui sălaș părăsit și eu cu Duicu am hotărât să revin spre Luncavița, Domașnea, unde nu mai fusesem de toamna, ca să luăm alimente, medicamente și să vedem ce fac și oamenii noștri. Era cam 1–2 martie. Aicea am ajuns la sălașul unui teregovan, Pătru Borchescu, zis Vârnu. Bucuros moșul când ne vede, ne dă să mâncăm, da' afară o început să ningă. Până când am mâncat, o nins de vreo 4 centimetri, numa' bine să se ia pe urmă. M-a mirat curajul lui Petru Borchescu. O zâs să nu mai mergem niciunde, că ne pune el în căruță și pune niște fân pe noi și ne duce în sat, că ș-așa nu ne găseau. Am admirat curajul lui. Noi nu am acceptat și am mers până la gara Poarta, aci am intrat pe Șoseaua Națională ca să se piardă urmele, căci zăpada mai crescuse puțin, da' nu era mare. Am venit până la Teregova, unde am fost obligați să sărim de pe pod în apă să ne pierdem urma. Când am ieșit, ne-am dus la un sălaș vreo două-trei zile, până s-o topit zăpada. Se ducea zăpada foarte repede primăvara. Apoi ne-am întors înapoi la ei. După ce ne-am dus la ceilalți, s-a vindecat la picior, o venit primăvara. Caraibat Ion, zâs Ciovică, în 1951 o fost rănit în mână și el nu mai putea să se bărberească. Aici se petrece un mister. Ciovică dispare dintre noi cam o lună, da' știam unde e el. Am stabilit că, de Rusale, să ne întâlnim cu toții la Cornereva sau Teregova. Eu m-am dus la Luncavița, la casa lu Filip Fiat și observ că deschide poarta un milițian. Fata lui Filip era în curte. Pe Fiat și pe fată i-o luat la Miliție, da' fata m-o zâs că merge să dea declarații, da' eu să nu mă mișc că nu m-or recunoscut. Au ieșit și s-au dus, da' eu

am fost agitat. Mama fetei și cu vecina au început să discute peste gard, da' eu am călcat pe o scândură în pod și ele or auzât și or schimbat imediat discuția. Probabil or considerat că în podul ei o fi un securist. N-am mai ezitat și am luat legătură cu mama fetei. I-am cerut o haină. Am rugat-o să meargă în sat să vadă ce se întâmplă. Când a venit, mi-a zâs c-or fost arestate 12 persoane, pe care-i duce la Timișoara. Sara am plecat și le-am spus colegilor mei de cele întâmplate, dar nu știam nimic de Ciovică. Eu și cu Victor, cu Nistor Duicu mă găseam pe Valea Almăjului și în zona aia era pădure mare. Eu mă dezbrac de hainele suspecte și mă îmbrac în haine obișnuite, iau o ață și un pistol mic și am plecat să văd ce se întâmplă. Purtam barbă pe vremea aia. Am ajuns la niște oameni chiar din Luncavița care tăiau niște lemne. I-am întrebat dacă n-au văzut niște oi, c-am zâs că le-am pierdut, le-am spus că sunt din satul vecin. I-am întrebat de unde sunt ei și-or zis că sunt din Luncavița. Or zâs c-or venit aici că pe la ei sunt din ăștia fugiți și-i caută Securitatea. Le-am zis că am și eu un prieten la Luncavița, pe fratele lu fata asta. Eu îl cunoșteam pe fratele ei, îl chema Nicolae. Atunci ei or început să-mi povestească că pe sora și pe tata lu Nicolae i-a arestat Securitatea, da' le-o dat drumu, deci erau liberi. M-am dus la cei doi, le-am povestit și am hotărât să venim să vedem care este situația în Luncavița. Cei doi, adică noi, trebuia să ajungem la Pârvova. N-am mai vrut să merg pe acolo și am zâs că într-o noapte ajung la hotarul Luncaviței. Am zâs că mă întâlnesc cu cei doi, cu Nistor Duicu și cu Victor Curescu, luni sara, adică peste două zile. Punctul de întâlnire l-am dat eu. Eu ajung la sălașul lui Filip și când am ajuns era aproape de zăuă, era prin iunie. Am observat ceva suspect. În jurul sălașului era

iarba tăiată, iar o fereastră era scoasă din tâțâni, deci lipsă, și ușa încuiată, iar ocna de la pod era luată din tâțâni și pusă lângă. Am aprins lanterna mea în cameră, dar când am scos lanterna, mi-o căzut o capsă și n-am mai găsit-o. Când mă tot mișcam, am căzut pe o bucată de lemn. Am pus pistolul lângă și am luat această creangă, lemn și am dat cu ea în ușa de la pod. Când a căzut creanga asta, am observat că e ceva, că nu a căzut pe ceva tare. M-am retras puțin spre sat. Când se făcu dimineață, aud un zgomot. Se deschide ușa și un securist s-a băgat acolo. Eu am plecat repede. Pe la ora 12 am observat că fata asta care o știam o venit la sălaș și le-o adus la securiști niște țigări. Am căutat să iau legătura cu ea, da' n-am putut. Luni m-am dus acolo unde trebuia să mă întâlnesc cu ai mei și m-am culcat acolo. Când m-am sculat, m-am urcat pe un copac și o văd că vine. I-am ieșit în cale, ea mirată când mă vede, îmi spune că Ciovică-i mort, că i l-a arătat Securitatea în fotografii și era mort. De acest om se bănuiește că cei 2 l-au vândut pe Caraibat. Securitatea era deja de 11 zile acolo. Am auzât eu c-o fost omorât de un locotenent Sârbu.

Fata, Lenuța, a fost eliberată cu condiția să mă vindă. Ea venea în fiecare sară la securiști, la sălaș. Da' restul poveștii n-are rost să vi-l mai repet, că l-am mai spus.

INDICE GENERAL

A

- Adam (doctorul)** - 73, 74, 76
Aiud (închisoarea) - 33, 35, 36, 55, 67
Ambruș, Coloman - 34, 66, 71, 88
Anderca, Iancu - 113
Andrei - 86
Andrei, Gheorghe - 97
Antoni - 73, 75
Artinescu, Gheorghe (tatăl lui Tică) - 1
Artinescu, Maria (sora lui Tică) - 24
Artinescu, Petre (Tică) - 1, 24, 52, 53, 98
Artinescu, Stana (mama lui Tică) - 1, 26

B

- Babadag** - 105
Banat - 33, 34
Băcilă, Ioan - 9, 10, 84, 85, 86, 98, 106
Bălaci (plutonier) - 70
Băile Herculane (Băi, Herculane) - 11, 12, 14, 15, 16, 17, 20, 26, 30, 31, 34, 36, 37, 39, 40, 41, 42, 44, 58, 59, 64, 69, 99, 100, 102

- Bărăgan** - 67
Bășulescu - 87, 88
Belareca (râul) - 16
Berzescu, Athanasie - 64
Bichinești - 15
Biță - 91
Blănaru (grupul) - 64, 65
Blănaru, Spiru - 34, 46, 55, 58, 59, 64, 82
Boeru (zis Duicu) - 4
Bora (doctorul) - 73
Borchescu, Pătru (zis Vârnu) - 115
Borlovenii Noi (vezi și Breazova) - 107, 113, 114
Borlovenii vechi - 110, 112
Bozariu, Gheorghe (vezi Iritescu, Gheorghe) - 2, 22, 102, 106
Bozovici - 107

C

- Canal (Dunăre - Marea Neagră)** - 57
Caraibat, Ion (zis Ciovică) - 115, 116
Caransebeș - 21, 31, 66, 71, 79, 83, 84, 85, 86, 88, 89, 91, 92, 103, 110
Caransebeș (închisoarea) - 25, 110

Caraș-Severin - 103
Careba, Dionisie - 107
Careba, Mihai (Milă, moș Careba) - 110, 112
Careba, Mihai (nepotul) - 110
Careba, Ion - 112
Carol II - 63
Cănicea - 5
Călușeru (Călușeriu) - 83, 91, 92
Cerăgău (Cirăgău) - 16, 61
Cerna (grupul de rezistență) - 65
Cerna (râul) - 14, 17, 19, 21, 100
Cernescu - 106
Chelaru, Constantin - 91
Chelner - 73, 75
Chiru - 2
Ciovică (vezi Caraibet Ion) - 108, 113, 116, 117
Ciurică, Nicolae - 107, 112, 113
Cluj - 76
Codreanu - 82
Comisia Internațională Dunăreană (CID) - 43
Constanța - 106
Cornea - 52, 53, 111

D

Dănilă - 69
Dârleanu - 114
Dealul Cercec - 32
Domașnea - 4, 6, 50, 64, 82, 86, 97, 104, 108, 110, 114, 115
Domășneanu (comandorul) - 7, 8, 9, 26, 28, 34, 37, 42, 43, 46, 55, 58, 64, 69, 72

Domășneanu, Jeni (soția) - 38, 64
Domășneanu, Lică (Ică, nepotul) - 65, 83
Domășneanu, Livia (domnișoara) - 15
Domășneanu, Neli - 64
Domășneanu, Petrică - 73
Domogled - 20
Dorina - 88
Dragomir - 75
Dragu, Ion - 84
Drăgan, Nică (zis Crețan) - 60, 61, 62
Drăgulescu - 76
Drumul Sviacului - 18
Drumul Zămălațului - 18
Dudă, Gheorghe - 99
Dumbravă - 84

F

Fiat, Filip - 115, 116
Franța - 63
Frăția de Cruce - 63
Fulga (pădurarul) - 22, 23
Fus, Dumitru (zis Iașcu) - 108, 109, 113

G

Galescu - 50
Gavrilă, Ion - 35
Gârbîn - 98
Gârneață - 85
Germania - 81
Ghebauer - 17, 20, 22
Gherga (caporal) - 51, 53

Gherla (închisoarea) - 55, 56, 57
Gheorghe (vezi Gogu) - 101, 102, 103, 104
Gheorghîța - 87, 88
Ghiță (șofer) - 91, 92
Ghiuchici (șef de Securitate) - 39, 41, 42, 71, 72, 73
Globul Craiovei - 66
Globul rău (Globurău, Glob, Globu) - 2, 5, 9, 12, 22, 44, 45, 55, 62, 84, 85, 95, 97, 98
Gligore (Gore, ciobanul) - 10, 12, 15, 16, 18, 19, 20, 21
Gogu (vezi Cristescu Gheorghe) - 7, 11, 13, 14, 15, 16, 17, 27, 52, 82, 93, 99, 100, 101, 102
Gozoriu, Gheorghe - 98
Greco, Elena (familia), zisă Mogoș - 62
Greco, Petru - 62

H

Hansbergher (locotenent) - 50
Horescu (bătrânul) - 64
Horescu, Nicolae - 104
Hossu-Longin, Lucia - 76

I

Iablanîța - 15, 16, 22, 23, 28, 33, 37, 42, 43, 47, 48, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 84, 86
Ica - 64
Ieșalnița - 64

Ilie, Achita - 96
Iliescu, Ion (profesorul) - 64
Ilițescu, Gheorghe - 95
Ilițescu, Vasile - 106
Ion - 3, 5, 89
Iritescu, Gheorghe (zis Bozariu) - 2
Ișvănuț, Dumitru (zis Sfârloagă) - 113

J

Jeni (vezi Laitin) - 72
Jupa - 91, 92

K

Kling, Zoltan (șef la Securitate) - 14, 30, 34, 61, 66, 70, 71, 78, 79, 83, 89, 102, 103

L

Lae (vezi Stolojescu Nicolae) - 22, 80, 87, 88
Laitin, Dumitru - 70
Laitin, Ioana (Jeni, căsătorită Bubă) - 66, 68, 78
Lațcu - 20
Lazăr (moșul) - 85
Lazăr (șeful închisorii Gherla) - 56
Lăpușnicel - 114
Lena (sora lui Cristescu) - 84
Lenuța (fiica lui Filip Fiat) - 117
Lică - 2, 3, 8, 97
Livia (vezi Domășneanu Livia) - 83

Luca - 16
Lugoj - 31, 38, 39, 54, 60, 66,
79, 80, 83, 86
Lugoj (groapa comună) - 29
Lugoj (închisoarea) - 54, 55
Lugoj (regimentul 17 Infanterie) - 1

Lugoj (Securitatea) - 46, 49, 61
Luncavița - 4, 14, 63, 108, 115,
116

M

Maftaloagă - 109
Maniu, Iuliu - 25, 26, 63
Maria lui Nicogim - 99
Marineasa (lotul) - 37, 55, 59
Marineasa, Zaharia (Zărie) - 33,
37, 39, 46, 52, 58, 60, 61, 66
Măceriș - 114
Mărioara (șefa de la telefoane)
- 11, 12, 13, 90
Măriuța - 71
Mehadia - 1, 6, 7, 10, 11, 12, 15,
16, 19, 20, 23, 24, 26, 29, 31,
41, 44, 52, 61, 66, 70, 71, 110
Mehadica (Mejica) - 2, 65, 71,
75, 111, 115

Mehadica (grupul) - 66
Meilescu, vezi Mihăilescu - 84
Mihailovici, Draja - 42, 43, 65
Mihăilescu (comandor de Securitate - vezi Meilescu) - 71, 72
Miloș, Gavrilă (sanitarul) - 7, 8,
9, 72, 87, 88, 89, 93, 94
Milu (Milă) - 93
Ministerul de Interne - 26, 29,
67

Mircea - 108
Mircu (locotenent) - 51
Moiș - 34, 71, 72
Moldova - 47, 64

N

Negârnița - 112
Negoită, Gheorghe (zis Stărie)
- 62
Nelu - 69
Nera - 114
Nicoară, Ion (învățător) - 66
Nicoară, Pătru - 73
Nicolae - 10, 91, 116

O

Ogașul Balbi - 19, 22
Ogradina - 59
Oltenia - 101
Oravița - 65, 112
Orșova - 14, 17, 21, 24, 25, 29,
39, 43, 46, 59, 65, 69, 101
Orșova (Securitatea) - 26
Orșova Veche - 101
Oțelu Roșu - 67

P

Pană (fost ministru) - 56
Paris - 43
Partene - 43
Patriarhul Miron Cristea - 63
Pavel - 93
Pădurea Veche - 74
Pătru - 97
Păun (vezi Storojescu Pavel) -
2, 3, 22

Pârvova - 116
Pecinișca (Pecenișca, Picinișca) - 16, 17, 19, 21, 90, 100, 102
Periprava (închisoarea) - 35, 67
Peștenaru, Cornel - 62
Petchescu, Dumitru (Mitru) - 37, 48, 50, 52, 53, 54, 62
Petchescu, Ion (Ioan - tatăl) - 1, 2, 22, 37, 39, 44, 48, 55, 64, 65, 66, 84, 86

Petchescu, Maria (mama) - 37
Petcu (vezi Petchescu) - 98, 106

Petnic - 8, 16

Petrescu (general) - 84, 86, 87, 90

Petrovici (vezi Șișcovici) - 65

Petru - 3

Pețan, Nica - 16

Plugova - 1, 2, 5, 6, 7, 10, 12, 14, 15, 16, 22, 37, 60, 61, 64, 68, 77, 94, 99

Poarta - 115

Poarta Albă - 105

Poenaru, Nicolae - 89

Poiana Certegului - 23

Pomojă, Zaharia (zis Buchi) - 62

R

Rachitan, Gheorghe - 65

Radio Timișoara - 29

Radoslav, Ilie - 6, 9, 87, 88

Rampa, Pavel - 83

Rațeg, Iosif (preot) - 3, 65

Rădoi, Ion - 69

Rednic (locotenent) - 113

Rezistența - 59, 60

Reșița - 27

România - 43, 63, 67

Roșu, Gheorghe - 62

Rotunda - 99, 100

Rujan, Andrei - 99

Rusca - 59

S

Sarăgău, Polică - 109

Sasca - 113

Sărăndău, Gheorghe - 114

Săvilă (plutonier major) - 52

Sârbu, Gheorghe (zis Bogiu) - 113

Sârbu, Ionică - 17, 18, 19, 20, 21

Sârbu (locotenent) - 117

Schnellbach (căpitan) - 66, 71, 73, 102, 103, 104

Serbia - 42, 43, 84

Severin - 14

Sfârloagă (vezi Ișvănuț Dumitru) - 112, 113

Sicora, Rudolf - 16

Siscovici, Radoi (vezi Șișcovici) - 1

Smultea, Traian - 107

Spătăr, Petru - 84

Stalingrad - 82

Stănescu, Gheorghe - 113

Steindorf (pădure) - 113

Stoica - 94

Stolojescu, Nicolae (Lae - vezi Storojescu) - 93

Storojescu Nicolae (vezi Stolojescu) - 22

Storojescu, Pavel (zis Păun) - 2

Sviac - 16, 18, 21

Sulma, Nicolae - 19

Suțu - 90

Ș

Șazăr - 114

Școala Normală Caransebeș - 63

Școala de Ofițeri de Rezervă - 64

Șernevir - 97

Șișcovici, Rada - 42, 43, 45, 46, 47, 54, 60, 62, 84

Ștefan - 101

Ștefan cel Mare - 101

Ștefănescu (procuror) - 67

Șumița - 114

Șuvăgău, Nicolae (familia) - 62

T

Tătucu, Anca (zisă Mărculescu; familia) - 62

Târziu, Ion - 66, 92

Târziu, Nicolae - 63, 66, 92

Târziu, Nicolae (cel parașutat) - 67

Tecuci - 91

Teregova - 40, 59, 65, 91, 92, 107, 115

Terme Gheorghe, zis Baderca - 19

Tică (vezi Artinescu Petre) - 21, 23, 25, 26, 28, 30, 31, 32, 84, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104

Timiș - 67

Timișoara (Cimișoara) - 25, 43, 50, 55, 66, 67, 69, 75, 79, 81, 92, 99, 104, 105, 116

Timișoara (închisoarea) - 55

Timișoara (Securitatea) - 35

Tito - 42, 65, 98

Topleț - 6, 14, 23, 47, 55, 58, 64, 65, 95, 100

Tribunalul Militar Timișoara - 37

Trocan - 90, 101, 102

Tudorescu - 112

Tufărul (sectorul) - 17

Tuhan - 89

Ț

Țăranu, Nicolae - 97

U

Uricani - 57

Uță (colonelul) - 4, 5, 97, 108, 111

V

Valea Almăjului - 114, 116

Valea Bolvașnița (Bolvașnița) - 6, 7, 8, 9, 14, 64, 84, 87, 89, 99

Valea Jiului - 57
Vasim (plutonier) - 113
Vădrariu, Andrei - 108, 109,
110, 111
Vădrariu, Ana - 71
Vârful Strajeța - 23
Velcan, Iancu - 23
Veltănescu, Nicolae - 12
Verca, Filimon - 34, 35

Veredin - 3, 14, 65, 107, 109
Viișoara - 67
Voichița (soția lui Cristescu) -
83, 86

Z

Zămăleț (Zămălaț) - 15
Zărie (vezi Marineasa, Zaharia)
- 64, 65, 66

CUPRINS

<i>Cuvânt înainte</i>	VII
-----------------------------	-----

MEHADIA

Petre (Tică) Artinescu	1
Maria Artinescu	24

IABLANIȚA

Zaharia Marineasa	33
Dumitru Petchescu	37
Nicolae Târziu	63

PLUGOVA

Ioana (Jeni) Laitin, căsătorită Bubă	68
Nicolae Stolojescu	81

GLOBURĂU

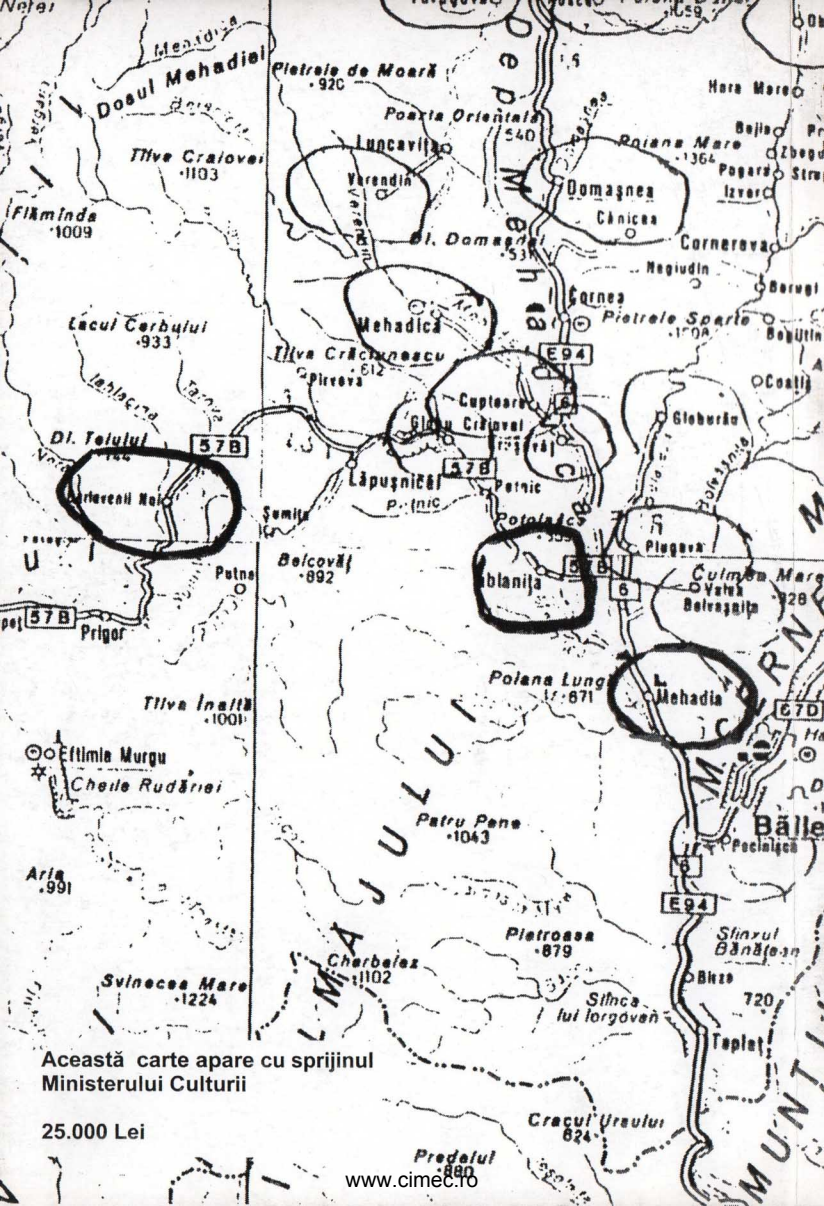
Nicolae Bubă	95
--------------------	----

BREAZOVA (BORLOVENII NOI)

Dionisie Careba	107
Mihai Careba	110
Nicolae Ciurică	113
Indice	119

Consilier editorial – Viorel Marineasa
Tehnoredactor – Dorin Davideanu
Imprimat la
TIPOGRAFIA MARINEASA
Str. Mureş nr. 34
Timișoara, România
Telefon: 056 - 18 32 57
E-mail: sunca44@hotmail.com

Cărțile Editurii Marineasa se pot comanda și pe Internet,
la adresa www.cartea.ro

Această carte apare cu sprijinul
Ministerului Culturii

25.000 Lei